

Kopparp

en gammal by i Holaveden.

I Kopparp finns idag tre gårdar. De har inga speciella namn. En av dem är bebodd permanent, de övriga två har fritidskaraktär. Det finns dessutom två fritidsfastigheter.

Allmänt om Kopparp

Kopparp omfattar ett mantal och har en areal av 118 hektar. Kopparp är en gränsby till Småland och belägen mitt i Holaveden. I söder går gränsen i sjön, förr kallad Stavsjön, senare kallad Gyllingesjön och Kopparpasjön. Kopparp gränsar till Lakarp i väster, Holkaberg i norr, Munkeryd i nordost och Gyllinge i öster samt Gyllingesjön och Norra Kärr i söder. Norra Kärr ligger i Gränna landsförsamling.

Bynamnet med dess arp-form har under de senaste fyra hundra åren haft nuvarande stavning. Namntypen är densamma som de namn som slutar på torp och är den mest talrika ortnamnstypen i Sverige. Ca 7500 sådana -arp eller -torpnamn finns i landet. Enligt de flesta bedömare har namntypen kommit till våra bygder åtminstone på 1100-talet.

Inom denna namntyp finns en äldre typ och en yngre typ. Jag tror att Kopparp tillhör huvudskiktet i denna namntyp och vi kanske kan anta att namnet Kopparp tillkommit någon gång i början av vår svenska medeltid. Förleden i denna namntyp är ofta ett mansnamn. Kanske kan vi anta att det en gång har betytt Koppes torp, som sedan blivit Kopparp.

Den geometriska ägoavmätningen från 1639 har en enkel kartsnitt över Kopparps kronohemman med dess ängar och gården. Det är den äldsta kartan över Kopparp. Utmarkerna är inte medtagna. För Östergårdets 15 små åkrar uppgavs fem tunnor i utsäde och för Västergårdets åtta åkrar 5½ tunnor. Ängarna uppgavs ge 30 lass hö. Vidare har antecknats att det fanns skog och utmark så mycket som behövdes, och fiske i Staffanssjön. Den största åkern låg norr om gården Några vägar fanns inte utritade på denna enkla karta.

Storskifte och laga skifte

Kopparp var ursprungligen en ensamgård och var så ända fram till omkring 1700. Då uppträder två bondefamiljer i längderna. Dessutom var sannolikt Jöns Nilsson ensam brukare av gården i Kopparp under 1720- och 1730-talen. När storskiftet genomfördes 1818 fanns tre ägare, Peter Hansson som ägde halva hemmanet samt Peter Andersson som ägde en fjärdedel liksom pigan Karin Hansdotter också en fjärdedel.

År 1860 genomfördes laga skiftet och då blev Kopparp uppdelat i fyra gårdar, fyra ägare som ägde var sin fjärdedel. Två av dem hade husen kvar på den gamla hustomten men de andra två hade redan tidigare flyttat sina hus.

Den ursprungliga gårdstomten var belägen ungefär där hustomten till Artos gård är belägen idag, där alltså Albert och Astrid bodde. En av de fyra ägarna ålades att flytta. Katharina Hansdotters hustomt förlades utmed vägen mot Gyllinge och hennes marker var samlade åt sydost, mot sjön. Denna utflyttning blev inte av. Hennes gård blev uppköpt av hennes brorson och hopslagen med hans gård.

Där Arto bor idag kan vi således räkna med att människor har bott i närmare tusen år. Här fanns fina betesmarker och här fanns fiske. Detta var säkert avgörande när boplatsen valdes.

Släktgård

Kopparp är ingen gammal släktgård. Visserligen bodde under större delen av både 1700-talet och 1800-talet en och samma släkt i byn men denna släkt finns inte kvar idag. I den slakten ingick medlemmar av Hans Nilssons släkt från Gyllinge. En intressant person i denna släktkedja var Sven Jönsson i Kopparp. Han avled 1785 och efterlämnade en förmögenhet på över 5000 riksdaler, kanske mer än tio gånger så mycket som ett normalt bondehem i bygden på den tiden.

Bland tillgångarna fanns åtskilliga gårdsinnehav, Kopparp, Lilla Krokek, Råby, Gyllinge, Sjögetorp, Jussberg, Fagerhult mm. I protokollet ingår en förteckning över 28 brev och handlingar. Där nämns bl. a. en handling rörande skattläggningen av sågen och kvarnen som fanns i byn. Där fanns också en handling om utökning av kvarnen i Kopparp med ett par kvarnstenar och en handling rörande en vadmalstamp i Kopparp.

Epidemier och farsoter

De epidemier och farsoter som gått över bygden under gångna tider har hemsökt även Kopparp men inte så våldsamt som många andra byar. I pesten 1710-11 dog en person i Kopparp. I Stora Krokek dog sju personer i pesten. År 1773 som var ett år med höga dödstal dog tre personer i byn, två av rödsot och en av bröstsjuka.

I den svåra rödsotepidemin 1857 dog fyra personer i Kopparp. Som jämförelse här kan nämnas Sunneryd med nio döda, Stavreberg sju döda, Porsarp fem döda och Gyllinge fyra döda. I Stavabygden dog totalt ett 50-tal personer i denna epidemi hösten 1857.

Vägar och stigar

Kopparps kyrkväg gick rakt norrut genom skogen och ut till vägen mellan Munkeryd och Stava vid Rödjegatorna. Den gick således förbi Starklyckan och därefter över Holkabergs ägor. Stigarna var många. Det gick stigar till Munkeryd, till Gyllinge och till Lakarp.

Torp och torpare

Torp och torpare har funnits på Kopparps ägor ända sedan 1600-talet. Förutom soldattorpet har funnits åtminstone 3-4 torp ytterligare men under skilda tidsperioder. År 1818 fanns enligt storskifteskartan två torp, soldattorpet samt Starklyckan längst i norr.

På kartan från laga skiftet 1856 fanns också två torp, soldattorpet samt ett torp, Lena-lyckan, i nordväst intill gränsen mot Lakarp. På Starklyckan fanns då inte längre några hus, enligt kartan.

På häradskartan från 1870 finns tre torp, soldattorpet samt torpet Lena-lyckan i nordväst invid Lakarps gräns samt ett torp i öster, egentligen en liten gårdsdel, Karlssons torp, som tillkommit på 1860-talet, där senast Nils Karlsson bodde ännu år 2000. Omkring sekelskiftet år 1900 tillkom ytterligare ett torp, Rosenlund, utmed vägen mot Gyllinge i öster.

Starklyckan var sannolikt tillsammans med soldattorpet det äldsta torpet på Kopparps ägor. Det finns skäl att anta att det bott människor på Starklyckan redan under 1600-talet och fram till omkring år 1850. Åkertegarna på starklyckan sträckte sig utmed Holkabergs gräns, från vägen i öster ned till bäcken. Husen låg ungefär mitt i backen, ett gott stycke från vägen.

Torpet Lena-Lyckan låg i nordväst invid gränsen mot Lakarp. Det tillkom någon gång under första hälften av 1800-talet. Namnet Lena-lyckan har torpet fått efter Lena Alm, som troligen var den sista som bodde där. Torpet revs någon gång före sekelskiftet år 1900.

Karlssons torp är egentligen inget torp utan en gårdsdel, omfattande 1/48 mantal. Det uppkom på 1850-talet. Där bodde senast Nils Karlsson, son till Albert och Julia Karlsson.

Torpet Rosenlund tillkom 1897. Det byggdes sannolikt av Karl Adolf Andersson, bondson från Kopparp. Sedan bodde där August Forsander med sin familj. Den siste som bodde där permanent var sonen Elis Forsander. Det ägs nu av en dotterdotter till August Forsander och används som fritidsbostad.

Soldattorpet tillkom troligen i slutet av 1600-talet, då indelningsverket tillkom. Men soldater har säkerligen bott i Kopparp även innan dess. De soldater som jag har antecknade i Kopparp är följande:

Sven	antecknad 1691
Anders Brask	antecknad 1690
Nils Olofsson	antecknad som ryttare år 1691 - 95
Erik Isaksson Valler	fick avsked (pension) år 1734
Lars Ljungkrans (Ljunggren)	1735-1758
Samuel Lindström	* 1740, 1770-1799
Nils Stark	* 1760 i Vireda, 1790-1808, fånge i Frankrike
Jonas Stark	* 1784 i Trehörna, 1808-1815
Jöns Krok	* 1793 i Vireda, 1815-1827
Olof Svensson Frost	* 1801 i Stora Åby, 1825-1853
Gustaf Alfred Klein,	* 1833, 1853- 1889, död 1915
Johan Albin Lindberg,	* 1864 i V Tollstad, 1889-1906, död 1943

Johan Albin Lindberg var den sista soldaten i Kopparps soldattorp. Han flyttade efter slutad soldattjänst med sin familj 1906 till torpet Fridhem på Narbäcks ägor.

De sista som bodde i soldattorpet var familjen Ferb. Klas Ferb hade varit soldat för Stora Krokek men bodde på äldre dar i Kopparps soldattorp. Han köpte soldattorpet 1907.

Utöver dessa torp har det sannolikt funnits ytterligare ett torp i nordost, nära gränsen mot Munkeryd. Vilka som bott där är inte klarlagt.

Utöver torpen bör också nämnas kvarn och såg som funnits i byn. De är nämnda vid storskiftet 1818 som gemensamt ägda. Kvarnen låg invid den gamla tomtplatsen men sågplanen låg längre norrut.

Den 29 oktober 1763 omkom Jöns Nilsson genom att han föll ut ur kvarnkammaren ner på vattenhjulet och krossades till döds.

Bönderna i Kopparp var ibland oense med ägarna till Holkaberg rörande vattnet i bäcken för att driva såg och kvarn. Om detta har nämnts något också under Holkaberg

Ur domböcker och bouppteckningar

Ur domböckerna kan vi få uppgifter om tillvaron i byn gamla tider. Vid tinget förekom tvister, brottmål, lagfarter, förmynderskap mm. De anteckningar ur domboken som jag gjort har jag infogat här och där i denna berättelse. Ur bouppteckningar kan vi få kännedom om de levnadsomständigheter som människorna hade, om möbler och husgeråd, om kläder, om kreatur, om åkerredskap och vagnar samt om gårdar. De bouppteckningar som jag på landsarkivet anträffat har jag försökt att på samma sätt ta uppgifter ur och infoga i denna berättelse.

Emigrationen till Amerika

Emigrationen till Amerika kan märkas även i Kopparps historia och omfattade omkring 15 personer.

Intressanta människor

Bland alla de intressanta människor som jag mött vid detta arbete rörande Kopparps historia vill jag nämna Sven Jönsson, en storman i bygden, vidare *inhysta drängen Anders Johansson* som i åtskilliga år bodde i Kopparp men som dog i Fattighuset i Ödeshög 1867.

Vidare vill jag nämna soldaten Nils Stark som liksom sin kollega Jöns Lantz från Hårstorp satt i fransk fångenskap. Stark överlevde fångenskapen och kom åter till fäderneslandet och blev då torpare på Kopparps ägor på den s.k. Stark-lyckan.

Utöver dessa vill jag nämna två kvinnor, Sara Jonsdotter och Lena Greta Alm. Läs vidare om dessa och andra människor längre fram, i avsnittet *Människorna i Kopparp*.

Människorna i Kopparp

Vi börjar med en översiktstabell för 1600-talet.

År	Namn mm	Källa
1571	Nils (15 lod silver, 1,5 lod koppar, 12 oxar, 2 stutar, 3 kor, 3 ungnöt, 10 får, 6 svin, 1 häst)	Älvsb
1613	Knut (Nils)	Älvsb
1622	Julkalaset i Stava slutade med dråp, se nedan	
1626	Hovrätten <i>skonade Lasse Toresson till livet</i> , se nedan	
1627	Lasse	M

1631 Lasse	M
1632 Brita i Kopparp var med barn, vem var fadern, se domboken, nedan	
1633 Lasse	M
1637 Lasse	BU
1640 Bengt	M
1640 Lasse	J
1641 Lasse med hustru, son och dotter	M
1643 Lasse med hustru, son och dotter	M
1644 Lasse med hustru och dotter	M
1645 Lasse med hustru	M
1646 Lasse med hustru och son	M
1646 hade Lasse i Kopparp och hans son varit i slagsmål, se nedan	
1647 Lasse med hustru och en son	M
1647 Lasse, gammal	Mil
1648 Lasse med hustru Kerstin Knutsdotter	M
1651 Lasse (med hustru),	M
1652 Lasse	J
1653 Per i Kopparp tvistar med Olof i Lakarp, se nedan	
1655 Lasse med hustru Kerstin	J
1657 Hustru Kerstin i Kopparp dömd att böta för smädeord, se nedan	
1658 Lasse med hustru Kerstin	J
1658 Bengt i Sunnesjö gav Mårten i Kopparp ett blodvite, se nedan	
1659 Lasse med hustru Kerstin	M
1660 i dec föddes Per, Mårtens son i Kopparp	K
-"- är Björn i Kopparp omnämnd i sockenstämmoprotokoll	K
1661 Björn i Kopparp är vittne vid tinget, se nedan	
1661 27 feb föddes Anna, Björns dotter i Kopparp	K
-"- 31 feb dog Lars i Kopparp, gammal ryttare	K
1662 Mårten i Kopparp dömd till böter vid tinget, se nedan	
1662 Vite mellan Mårten i Kopparp och Hans i Gyllinge, se nedan	
1664 Ragnil i Kopparp i tjuveri, system Ingrid föga bättre.	S
1665 Björn i Kopparp ligger för döden, Nils i Öjan rotemästare	S
1670 Peder i Kopparp i borgen för svågern Mårten Larson, se nedan	
1672 Måns Larsson och Per Janson i Kopparp i tvist, se nedan	
1673 Peder i Kopparp tvistar med snörmakaren Elias Månsson, se nedan	
1674 Peder i Kopparp är skyldig Sven i Narbäck, se nedan	
1674 Peder i Kopparp är skyldig Anders i Haddåsen, se nedan	
1674 Måns i Kopparp är skyldig Jon i Tuna två daler, se nedan	
1674 Peder i Kopparp är skyldig Jon i Porsarp 88 daler, se nedan	
1675 Peder Björnson i Kopparp upphittat en stickvärja, se nedan	
1675 Lars	J
1678 Brita i Kulhult hade sålt en ko till Måns i Kopparp, se nedan	
1679 Måns i Kopparp hade rest till Stockholm, se nedan,	
1681 Måns med hustru och piga Elin	M
1682 Måns med hustru, sonen Jöns, piga Elin	M
1685 Måns L	J
1687 Måns med hustru, sonen Jöns och piga Karin	M
1688 Måns med hustru, son Joen och dotter Brita	M
1689 Måns med hustru, son Sven och pigan Brita	M
på ägorna sventjänare Anders Brasks hustru Anna	

- 1690 Måns med hustru, sonen Sven och dottern Brita, M
på ägorna sventjänare Anders Brasks hustru Anna
1690 Måns i Kopparp köpt en ko av Erik Björnson i Tuna, se nedan
1690 Måns Larson i Kopparp hade instämt Nils i Holkaberg, se nedan
1691 Måns med hustru, sonen Sven och piga Maria M
på ägorna sventjänare Sven Olssons hustru
1692 Erik Björnsson i Tuna stulit en tjur för Måns i Kopparp, se nedan
1692 Måns Larssons hustru anklagad för äreröriga beskyllningar, se nedan
1693 Måns med hustru, sonen Sven och dräng Lars M
på ägorna sventjänare Nils och piga Ingrid
1696 Måns Larson i Kopparp försummat gudstjänsten, se nedan.

Förklaringar

Älvsb = Älvsborgs lösen, M = mantalslängd, J = jordebok,
BU = boskaps och utsädeslängd, K = kyrkobok, S = sockenstämma

Detta var våra äldsta uppgifter om Kopparp i tabellform. Jag skall här nedan kommentera vissa av dessa uppgifter. Jag börjar med Lasse Toresson.

Lasse Toresson	- - - -,
H Kerstin Knutsdotter	- - - -,
Barn: Thore	(1618), bonde i Kulhult, död där 1698
Ingrid	- - - -, gift med Bengt i Gyllinge,
Sigrid	- - - -, gift med bonden Knut Jönsson i Hägna,
(?) dotter	- - - -, gift med Björn i Kopparp, se nedan,
Kerstin	- - - -, se domboken under Svinåsen och Glasfall

Under åtskilliga år och fram till sin död 1661 bodde i Kopparp en ryttare som hette Lasse Thoresson. Han tjänade i Jöns Hanssons kompani och hade skött sig bra. Så bra att han den 26/3 1629 fick Kopparps gård som en personlig förläning på livstid. Han hade då tjänat som ryttare i 31 år.

Lasse beskrevs som *mycket ålderstigen 1647*, då Kopparp och andra byar kom att tillhöra Brahes grevskap. Detta torde innebära att Lasse Thoresson kanske var född omkring 1580. Lasse avled i Kopparp den 27 februari 1661.

Hans hustru hette Kerstin Knutsdotter och hon fick löfte om att behålla Kopparp i ytterligare 12 år, men hon och hennes son Thore föredrog att 1663 flytta till Kulhult. Detta hemman skulle hennes son Thore efter hennes död få behålla utan utlagor. Kerstin Knutsdotter var möjligen dotter till den Knut som fanns i Kopparp i början av 1600-talet.

Utöver sonen Thore fanns troligen en dotter Sigrid Larsdotter, som gifte sig med Knut Jönsson i Hägna och en dotter som var gift med Björn, den Björn som övertog Kopparp efter Lasse Thoressons död. Vidare fanns en dotter som hette Ingrid och var gift med Bengt i Gyllinge. Om henne kan vi läsa under Svinåsen. Om Kerstin Knutsdotter och Thore Larsson finns mer att läsa under Kulhult.

Om vi skall fundera något över Lasse Toressons bedrifter som ryttare kan vi vara säkra på att han deltagit i krigen i Tyskland. Han kanske också var med den dimmiga morgonen vid Lützen där kung Gustav II Adolf stu-

pade. Om vi skall fundera vidare kan vi också tänka oss att Lasse var kanske inte särskilt stor till kroppsväxten. Hans häst var inte heller särskilt stor, ungefär som en russ.

Julkalaset i Stava år 1622

Jag skall börja med att berätta vad som hände vid julkalaset hos Per i Stava, julen 1622. Det var bygdens befolkning som hade samlats i Stava. Det var jul och det vankades helt säkert en hel del av både mat och dryck. Det började bli sent på kvällen och många hade gått hem, men åtskilliga var ändå kvar.

Värden, Per i Stava, hade *gått avsides för att sova i en kammare*. Kvar i gästbudssalen fanns Lasse i Kopparp, Olof i Krokek och Per Olsson i Krokek och kanske flera. Olof och Lasse hade börjat en *ordkastning* om en legopojke och Olof fällde några okvädinsord och kallade Lasse en padda och gick sedan *sina ärenden ut på gården*.

När han kom in igen satte han sig inte på försätet, där han förut suttit utan stod upp i bänken framför Lasse och sa till honom: *Jag vill nu sitta hos dej, min bror*. *Ja väl*, svarade Lasse. I detsamma slog Olof Lasse på munnen och i ansiktet många hårda slag och förde honom under sig i bänken och höll honom med den ena handen och slog honom med den andra. Lasse kunde icke komma upp, ty Olof var starkare.

Vi kan anta att nu blev Lasse panikslagen och drog sin kniv och stack Olof i buken. Olof sprang upp och sade: *Du stack mig din skälm*. Sedan levde Olof i tre dygn och därefter dog han. Att slagsmålet gått till så som beskrivits, det kunde Olofs granne, Per Olsson i Lilla Krokek berätta, *ty han var med och såg allt*. Han vittnade härom under ed. Hustrun i gården vittnade också, som en syster till den dödas hustru Karin, att slagsmålet hade gått till på detta sätt. Flera personer fanns då inte i stugan.

Den 11 mars 1623 hölls ting i Heda om dråpet. Sedan det noga hade rannsakats och skärskådats tog de tolv i nämnden saken under betänkande. Hur skulle de döma, antingen till livet eller efter kapitel 12 i Dråpabalken till penningböter?

Nämnden bedömde sedan att själva trångmålet, som dråparen befann sig i, när han låg under Olof i bänken, det var ändå *inte riktigt rätt livs nöd* som lagen säger i berörda kapitel, eftersom Olof inte brukade något vapen. Därför kunde inte nämnden värja hans liv.

Då steg den dödes hustru, Brita Bengtsdotter fram. Det var hon som med sina barn var målsägande. *Hon bad för dråparen, att han måtte av höga överheten bli förskonad till livet och att han måtte utlägga en kristlig bot*.

Lasse Thoresson var således av häradsrätten dömd att mista livet, men fallet skulle underställas den kungliga hovrätten. Denna var då belägen i Stockholm. Göta Hovrätt hade ännu inte inrättats. Ärendet drog ut på tiden.

Den 5 september 1625 dömde häradsrätten Jöns Bengtsson i Stava som rätt målsman för Olof Svenssons barn i Krokek och att uppta mansboten av Lasse Thorsson i Kopparp på deras vägnar, som är reda penningar 200 daler och till hustrun vänskaps gåva koppar 2 lispund.

Den 13 mars 1626 togs på tinget i Heda det sista steget i denna rättsprocess. Då meddelades domen från den kungliga hovrätten i Stockholm. Den hade *skonat Lasse Thoresson till livet, att han skall ge målsäganden full*

mansbot, konung och häradsbot oförsummat. Så konstaterar rätten, haver Lasse full mansbot erlagt. Därför fälldes nu Lasse uti Konungssaken till 13 daler och 8 örtugar, sammaledes ock häradet efter det 13 Cap. uti Dråpa-balken och fick han så av målsäganden fridsbrev.

År 1646 hade Lasse i Kopparp och hans son varit i slagsmål med skattebönderna Jon och Per i Husaby vid Gränna. Troligen var det ingen tillfällig osämja. För att stilla osämjan beslöt Tingsrätten att utsätta vite mellan dem. Det sattes till ett par oxar för dem som först bryter sämjan.

Lasse i Kopparp avled 1661. Han var troligen oförmögen att själv driva gårdsbruket de sista åren och hans son Tore hade kanske annat för sig. I slutet av 1650-talet fanns en man som hette Björn i Kopparp och drev gårdsbruket. Björn var gift med en dotter till Lasse.

Den 9 februari 1667 var Lasse Thoressons hustru, Kerstin Knutsdotter, på tinget i Heda, anklagad för smädeord mot Kerstin i Gyllinge och för okvädinsord mot Hans i Gyllinge. Hon dömdes för detta att böta sex daler.

Deras söner, Thore i Kulhult samt dottersönerna Erik och Peder förekommer i domböckerna och vi återkommer till dem.

Från 1653 har vi en något osäker notering ur domboken. Per i Kopparp hade en tvist med Olof i Lakarp om en brännvinspanna.

Björn	- - - -, bonde i Kopparp,
? Larsdotter	- - - -,
Barn: Peder	- - - -,
Erik	- - - -, gift med Karin Svensdotter från Stava,
Anna	1661-02-27, ev. gift med Mårten Larsson

Björn var gift med en dotter till Lasse Thoresson i Kopparp. Vi vet inte särskilt mycket om Björn, men något lite vet vi. Han var rotemästare, enligt ett sockenstämmoprotokoll. När Björn låg för döden 1665 utsågs efter honom Nils i Öjan som rotemästare.

Björn i Kopparp hade en son som hette Peder och en son som hette Erik och en dotter som hette Anna. Hon föddes den 27 februari 1661. Till Kopparp kom då också Mårten Larsson, troligen måg till Björn och gift med Anna. Björn och Mårten drev tillsammans gårdsbruket i Kopparp. Björn dog vid mitten av 1660-talet och Mårten Larsson flyttade med sin familj till Björstorp. Mårten och hans svåger Per, eller Peder, är omnämnda i domböckerna några gånger.

Bengt i Sunnesjö hade 1658 gett Mårten i Kopparp ett blodvite och fick böta tre daler för denna bedrift. Mårten Larsson förekom vid flera tillfällen vid tinget. 1662 hade han gjort sig till målsman i en annans sak och dömdes att böta tre daler.

Han hade också kommit i delo med Hans i Gyllinge och vid tinget 1662 sattes ett vite mellan dem på 40 daler, att *vilken av dem som först med ord eller gärningar avbryter skall ha förverkat denna summa*. Mårten Larsson flyttade från Kopparp till Björstorp i Adelöv, troligen vid mitten av 1660-talet, men han skulle även framdeles omnämnas i domböckerna.

Vid tinget år 1670 hade Peder Björnsson i Kopparp gått i borgen för de böter som skulle tillfalla målsäganden för en stut som hans svåger Mårten

Larsson stulit från Arvid i Narbäck. Han lovade ge målsäganden dessa 20 daler kopparmynt.

I Kopparp fanns i början av 1630-talet en kvinna som hette Brita. Hon *hade låtit sig lägras*. Målet kom upp vid sommaringet den 11 juni 1632. Brita angav landsgevaldigerens tjänare för att han hade lägrat henne. Denne var inte med vid tinget och målet sköts upp till nästa ting. Han förnekade då allt samröre med Brita. Hon bekände då att det i stället var en gift karl, Gustaf i Hultsjö i Gränna socken som lägrat henne. Denne erkände lägersmålet och eftersom det skett i Hultsjö blev ärendet översänt till Vista härad.

Måns Larsson	1632, bonde, död 1699
H Anna Jönsdotter	1635 i Gränna, död -
Barn: Jöns	1660, bonde i Lakarp, sedan i Kopparp
Sven	1660, g 1696 m änkan Kristin Andersdr i Porsarp
Sigrid	- - - -, g 1703 m Karl Andersson fr V Tollstad
Anna	1687, död 1696 (?)
Elin	(1664), g m Lars Andersson, sedan med Tyres Nilsson
Brita	- - - -, gift med Jöns Larsson i Lilla Smedstorp
Ingrid	----

Måns Larsson var bonde i Kopparp från omkring år 1670 och fram till sin död 1699. Han var född i Äpplehult i Adelöv 1632 och han hade varit en stark och frisk man. Så uppgavs i kyrkoboken när han dött. Det uppges också att Måns varit soldat och att hustrun flyttat med honom och bott nio år i Björstorp i Adelöv och därefter i Kopparp. Hans hustru, Anna Jönsdotter var född i Gränna 1636. Hon dog i Kopparp 1704.

De hade åtminstone sju barn, Jöns född 1660 blev bonde i Lakarp och senare i Kopparp, Sven blev bonde i Porsarp, Sigrid gifte sig med Karl Andersson från Tegneby i Västra Tollstad. Dottern Brita gifte sig med Jöns Larsson i Lilla Smedstorp, Elin var gift med Lars Andersson och efter hans död med Tyres Nilsson i Stora Krokek. Dottern Ingrid slutligen har jag inga uppgifter om. Hon dog kanske ung.

Vi kan undra om Måns Larsson hade någon släktskap med Peder Björns-son och Mårten Larsson. Var han möjligen en broder till Mårten Larsson? Jag har inget svar på denna fråga.

Vid hösttinget 1672 hade Måns Larsson och Per Jansson (Peder Björns-son ?) i Kopparp besvärat sig över Lars Andersson från Sik i Heda. Denne hade 1669 låtit städja sig som soldat för Kopparp och tagit emot 170 daler kopparmynt i knektalega samt persedlar och ersättning av annat slag. Han hade därefter inte tillträtt sitt uppdrag och hade inte återlämnat något av ersättningen, *utan allt förslösat*.

Peder i Kopparp fordrade år 1672 betalning för en oxe som snörmakaren Elias Månsson i Gränna köpt av honom. Det blev en diskussion vid rätten om huruvida det var snörmakaren eller hans kompanjon som skulle betala. Hur det slutade har jag ingen uppgift om.

Häradsrätten konstaterade 1674 att Måns och Peder i Kopparp hade en del skulder att betala. Peder i Kopparp hade ännu inte betalat Arvid i Nar-

bäck de 15 daler kopparmynt som hans svåger Mårten Larsson genom en stöld blivit skyldig Arvid och som rätten vid tinget den 11 mars 1670 beslutat om. Rätten pålade nu Peder i Kopparp att till nästa midsommar betala skulden. Peder skulle också före nästa midsommar betala ett silverbälte som han för ett och ett halvt år sedan lånat av Anders i Haddåsen. Vidare var Peder i Kopparp skyldig Jon i Porsarp 88 daler kopparmynt. Som en delbetalning hade han givit Jon två kor, värda 28 daler. På skulden återstod således 60 daler och rätten ålade honom att betala skulden före jul. Måns i Kopparp blev också ålagd av rätten att reglera en skuld till Jon i Tuna. Denna skuld gällde foder.

Peder Björnsson i Kopparp hittade i januari 1674 en liten stickvärja på stora allmänna vägen mellan Holkaberg och Narbäck. På tre ting hade detta blivit upplyst och kungjort. Värjan har värderats till sex daler silvermynt. Tredjedelen därav får Peder Björnsson i hittelön. Värjan har tilldömts hans höggrevliga nåd, riksdrotsen.

Vid sommaringet 1675 blev Peder i Gräsbergs Hybbeln ålagd att på nästa ting bevisa att han betalt sin skuld till Måns i Kopparp, nämligen en halv tunna malt.

Vid vintertinget 1678 beklagade sig gästgivaren Arvid Svensson i Narbäck över den svåra missväxt som han i år haft på säd. Han berättade att han inte ens förmår att försörja sitt husfolk, än mindre nödortfigt förpläga vägfärande. Han ville därför ha möjlighet att upphandla sig spannmål för gästgiveriets räkning. Nämndemännen Peder i Tällekullen och Måns i Erstorp samt hans grannar, Måns i Kopparp och Jon i Porsarp intygade Arvids uppgifter.

Pigan Sara i Hulstjö hade av Måns i Kopparp fått en daler silvermynt för att komma i hans tjänst för två år, men hon hade inte kommit. Hon ålades på tinget 1678 att betala tillbaka pengarna.

Måns i Kopparp hade under hösten 1679 rest till Stockholm för att försöka träffa riksdrotsen, Per Brahe. Syftet var att försöka få förlängning på friheter från de utställda rustningarna år 1676. Det var dels för egen del men det var också på uppdrag av Arvid i Narbäck och Håkan i Stava.

Måns hade i respengar av Arvid och Håkan fått sex daler silvermynt. Måns hade återkommit från sin resa men kunde inte redovisa något positivt resultat. Arvid och Håkan ville då ha sina pengar tillbaka, men Måns hävdade att han gjort så gott han kunnat. Att hans ansökan blev avslagen kunde han inte hjälpa. Han hade också haft stor möda och kostnad under den långa resan. Han menade också att hans Grevliga Nåde icke hade lämnat honom ohörd. Arvid och Håkan hade stämt Måns inför häradsrätten i denna fråga men häradsrätten beslutade att Måns kunde behålla pengarna.

Vid häradsrätten förekom ofta tvister som kanske för oss låter märkliga. Jon Andersson i Sik hade till Måns Larsson i Kopparp lämnat två kor och en kviga för någon tidigare skuld. Måns överlämnade då till Jon ett silverbälte som pant för korna och kvigan. Jon överlämnade sedan silverbältet till länsmannen Per Andersson i Bankaby för en summa av 27 daler silvermynt. Måns i Kopparp löste sedan ut bältet av Per i Bankaby för samma belopp och häradsrätten ålade 1683 Jon Andersson att till Måns betala 27 daler

silvermynt och Måns lovade att därefter lämna tillbaka korna och kvigan. Detta tycks vara någon sorts onödig rundgång.

Vid vintertinget i Åby den 13 februari 1690 anklagades Måns Larsson i Kopparp av Håkan Persson i Tuna för att han köpt ett sto av Erik Björnsson i Tuna. Detta sto tillhörde egentligen Håkan Persson efter någon värdering rörande husröta. Måns i Kopparp svarade att detta sto hade pantsatts till Måns Larssons söner, Jöns och Måns, långt innan Håkan kom till Tuna. Erik Björnsson hävdade att han inte visste att stoet hade blivit värderat med husrötan. Hur det sedan gick med denna häst, det vet jag inte. Rättens beslut har jag inte hittat.

Vid samma ting hade Måns Larsson instämt gästgivaren Nils Bryngelsson i Kopparp för ärekränkande beskyllningar. Gästgivarens son, Måns i Skrädeberg, berättade att Nils var sjuklig och hade dessutom råkat i olycka genom eldsvåda. Detta styrkte han med vittnen, sventjänaren Anders Svensson i Brak och soldaten Jakob Stålnäbb i Sväm. Målet uppsköts till nästa ting.

Då berättade Måns Larsson att han förra sommaren hjälpte till med höbärgningen i Munkeryd, när bonden Anders i Munkeryd hade dött. Då kom också Nils Bryngelsson dit. Han var drucken och i förtäckta ordalag anklagade han Måns för att ha stulit kvigor för Jöns i Röjan, ett torp under Holkaberg.

Rätten konstaterade att Nils i sin dryckenskap yttrat obetänkta ord och dömde honom att till Ödeshögs kyrka böta en kanna vin samt lägga till de fattiga i armbyssan en daler silvermynt samt betala rättegångskostnaderna.

Vid vintertinget den 27 januari 1692 ställdes tjuven Erik Björnsson inför rätten. Han hade en tid suttit i Vadstena slotts fångelse, misstänkt för stölder, både i Lysings härad och i Småland. Inte mindre än 27 målsägare anmälde sig och Erik Björnsson erkände i de flesta fallen. Stölderna rörde sig mest om kreatur som tagits direkt ute i markerna och sedan sålts vidare, eller i några fall slaktats. Stölderna hade ägt rum i Gränna stad och socken samt i Adelövs, Ödeshögs och Stora Åby socknar.

För Måns Larsson i Kopparp rörde det sig om en tjur och en kviga som Erik Björnsson sålt vidare till Per i Narbäck. Erik erkände bara tjuren, men Per i Narbäck hade köpt även en kviga. Detta blev ett omfattande mål. Vi kan anta att det var många människor som besökte tingsförhandlingarna. De hölls på den tiden i Åby. Hur det gick för tjuven Erik Björnsson vet jag inte. Han tycks inte vara omnämnd någonstans därefter. Jag har inte sett någon dom. Det är troligt att han av Göta Hovrätt dömdes från livet och blev avrättad.

Vid hösttinget 1692 anklagade gamle länsmannen Per Andersson i Bankaby Måns Larssons hustru i Kopparp, Anna Jönsdotter, för ärekränkande beskyllningar. Det var i Ödeshögs klockarestuva vid Kyndelmässotiden som detta skett. Anna Jönsdotter hade kallat Per Anderssons dotter, Maria Persdotter, gift med ryttaren Måns Nilsson i Krokek, för *markatjuga*. Anna Jönsdotters dotter Brita kallade henne för *slafsa*.

Måns Larsson framträdde inför tinget och tillstod dessa sin hustrus och dotters skällsord. Han sa att det skett i hastig iver. Han själv och hans hustru

och dotter visste inte om Per Anderssons dotter annat än det som var ärligt och gott.

Bakgrunden till vad som hände i klockarestuvan var att en rannsaking skett rörande misstankar om lönskaläge. I Ödeshögs sockenstuga hade *mjölknings av pigor hållits*. Måns Larssons dotter var då beryktad för lönskaläge. Det var med denna bakgrund som de ärekränkande beskyllningarna skett. Måns Larsson tvingades inför rätten att göra avbön för det som hans hustru och dotter sagt. Därmed förklarade sig Per Andersson vara tillfreds. Men han ansåg att de skulle plikta för sitt brott och han ville ha betalt för omkostnaderna i målet. Det blev också rättens beslut.

Vid sommaringet den 12 maj 1696 anklagades Måns Larsson i Kopparp av kronolänsmannen för att han förra året den 2 juli, på Maria Besökelsedag, med sitt folk försummat gudstjänsten och för att han låtit dem räfsa hö samma dag vid middagstiden.

Måns tillstod att de flesta av hans folk varit hemma från kyrkan, men att han själv varit i Gränna kyrka och sonen Sven samma dag kommit från Dahls härad och varit i Tollstads kyrka. Han hävdade också att hans folk inte förrän fram emot aftonen räfsat hö. Bonden Sven Persson i Stora Smedstorp som både hos kyrkoherden och hos länsman angivit detta brott, sade att han *denna Marie Besökelsedag gick till Kopparp lite före middagen innan folket kom ut ur kyrkan. Då gick Månse hustru tillika med fem andra folk och räfsade i gårdet öster om gården och jag hälsade på dem och gick så vidare.*

Rätten beslutade med stöd av Kongl. Stadgan om sabbatsbrott, att Måns Larsson i Kopparp skulle böta 40 daler silvermynt för att han tillåtit sitt folk att arbeta en sådan högtidsdag. Han förmanades att akta sig för sådant. Det var ett hårt straff.

Vid vintertinget den 10 februari 1702 uppgav rusthållaränkan Anna Jönsdotter i Kopparp att hon var förlikad med samtliga sina vederparter, Per Svensson i Narbäck, Måns Nilsson i Krokek, Jon och Knut i Munkeryd samt änkan hustru Ingrid i Bankaby.

Jöns Månsson	1660, bonde,
Maria Persdotter	- - - -,
Barn: Sven	1694-05-22,
Jöns	1695-05-27, död s å
Maria	1697-05-09,
Elin	1699-03-18,
Kerstin	1703-10-15,
Kerstin	1705-07-29,
Måns	1708-, död s å

Jöns var son till Måns Larsson och Anna Jönsdotter i Kopparp. Han var först bonde i Lakarp men kom till Kopparp 1704. Jöns hade tidigare varit gift med Elin Svendsdotter, född 1670 i Lommaryd. Hon dog 1700 i Lakarp. Innan han gifte sig med Maria Persdotter hade han givit sina barn i första äktenskapet 100 riksdaler samt en del kläder från deras avlidna moder.

Jöns Månsson dog den 27 februari 1710, 60 år gammal. Han hade åtta barn. Så uppger kyrkoboken. Vid vintertinget 1713 förekom ett mål som gällde upphörande av förmynderskap. Sven Svensson i Björstorp i Adelöv var förmyndare för Jöns Månssons barn från första äktenskapet.

Sven Jönsson, son från det första äktenskapet, hade nu begärt redovisning av förmynderskapet. Målet uppsköts i avvaktan på redovisningen men vid nästa ting befriades Sven Svensson från sitt uppdrag.

Jöns Månsson förekommer åtskilliga gånger i domboken. Det var flera tvister mellan Jöns Månsson och hans svåger Carl Andersson, som under åren 1703-1710 delade bruket av Kopparp med Jöns. Det förekom också tvister mellan Jöns och hans systrar. Här återges en del av dessa tvister.

Vid vintertinget den 10 februari 1702 hade bonden Per Persson i Stora Krokek instämt bonden Jöns Månsson i Lakarp för skuldfordran. Det rörde sig om 12 daler silvermynt som Jöns lovat betala för sin syster Elin Månsdotter i Stora Krokek. Som vittne åberopades Nils Hansson i Gyllinge, vilken berättade att han hört Jöns Månsson vid hemfärd från Vadstena marknad tillstå skulden. Samma berättade rusthållaren Per Nilsson i Bårstad i Dahls härad. Det uppgavs också att Jöns Månssons moder, Anna Jönsdotter i Kopparp, lovat detta.

Rätten beslutade därför pålägga Jöns Månsson att betala beloppet till sin syster.

Karl Andersson från Tegneby i Västra Tollstad gifte sig 1703 med Jöns Månssons syster, Sigrid Månsdotter i Kopparp. Han hade dock flyttat dit redan något år tidigare. Vid vintertinget den 10 februari 1702 åtalades han av länsmannen Harald Arvidsson för att han flyttat till sin fästmö redan innan vigseln. Han dömdes att böta en kanna vin till kyrkan.

Jöns Månsson hade svårt att dra jämt med sin svåger Karl Andersson. I december 1703 råkade de i slagsmål på allmänna landsvägen vid Stockseyd. De var då båda på hemväg från Skänningemötet.

Bonden Per Jonsson i Orrnäs kom gående och bevittnade slagsmålet. Torparen Erland Björnsson på Sväms ägor berättade att hans hustru också sett uppgårelsen. Rätten dömde dem båda till böter, Karl Andersson för två sparkar och två slag mot Jöns och Jöns för ett slag med en trinna på Karl.

År 1704 var ett mycket *stämmingsfyllt* år. Jöns Månsson och hans syskon tvistade ofta och mycket detta år och stämde varandra inför tinget. Det började vid vintertinget 1704. Då hade Anna Jönsdotter och hennes måg Karl Andersson av länsmannen instämts till tinget för att de arbetat en söndag. De dömdes till böter.

Vid samma ting hade bonden Jöns Nilsson från Kärra i Adelöv instämt bonden Jöns Månsson och hans syskon rörande skuldfordran. Det var deras broder Sven Månsson i Kopparp som hade denna skuld. Jöns Nilsson hävdade också att deras moder, Anna Jönsdotter lovat att betala skulden. Så blev också rättens beslut, att Jöns Nilsson skulle få sina pengar.

Till sommaringet 1704 hade Jöns Månsson låtit instämma sin svåger Karl Andersson i Kopparp och hans hustru Sigrid Månsdotter, syster till Jöns, för en och en halv tolf sågbräder som han där i gården hade efter sin mor, Anna Jönsdotter. Hustru Sigrid sade sig ha köpt bräderna modern för

fyra daler kopparmynt. På detta avlade både Karl och hans hustru sina eder och blev därigenom friade.

Till sommaringet 1704 hade Jöns Månsson också låtit instämna bonden Tyres Nilsson i Krokek, gift med hans syster Elin. Det rörde sig då om två silverknivar efter deras moder Anna Jönsdotter i Kopparp. Elin uppgav att hon för 4-5 år sedan utlöst två silverknivar som deras moder pantsatt, den ene hos Lars Knutsson i Staffanstorp för 16 daler kopparmynt och den andre hos hr Hummerhielm på Nääs för 10 daler kopparmynt. Elin sade att hennes fader Måns i Kopparp fått av henne en yxa för 36 daler. Här stod uppgift mot uppgift.

Vid samma ting anklagade Jöns Månsson också sin syster Elin i Stora Krokek samt sin andra syster, Brita i Lilla Smedstorp. De hade *sått några fallplåtar detta år i Kopparps åkergräde och sedan uppskurit samma sådd. Så var hans anklagelse. Elin svarade att Jöns Månsson för ungefär fyra år sedan sått två skäppor korn hos henne i Stora Krokek och att han sedan samma säd en natt bortfört därifrån. Hon sade sig från Kopparp fått bara fyra tunnor korn. Hustrun Brita tillstår sig ha fått i Kopparp fyra tunnor korn och den säden låg ännu kvar hos Karl där i gården.* Rätten hade svårt att finna någon lösning på detta och försökte finna någon medelväg. Vad slutligen rörde Elins klagomål över Jöns Månsson fick hon lagsöka honom särskilt.

För oss sena tiders barn tycks sådana syskonfejder vara både småaktiga och dumma. Men vi ser detta med våra ögon, tre hundra år senare.

Det var inte bara ekonomiska tvister mellan syskonen. Det gick till våldsamheter också. Vid tinget 1704 anklagades Jöns Månsson av sin svåger Jöns Larsson i Lilla Smedstorp och hans hustru Brita Månsson, syster till Jöns Månsson, *för att han illa trakterat dem med hugg och slag.*

Jöns Månsson nekade först men måste omsider tillstå att han slagit hennes man, Jöns Larsson, efter att denne kastat sten mot honom och kallat honom för tjuv. Jöns Larsson berättade att första slaget från Jöns Månsson träffade på höger smalben, nästa på kinden och det tredje på vänstra armen. Jöns Larsson åberopade som vittnen bonden Bengt Jönsson i Vantekullen och bonden Anders i Södra Bråten.

De hördes inför rätten och Anders berättade att första gången var 14 dagar före Olsmässan och då hade Jöns blånader på höger knä och ben, vidare på vänstra armen. Andra gången var efter Olsmässan och då hade Jöns fått ett stort slag över vänstra sidan. *Han var mycket eländig, blod hade runnit av honom genom näsan och munnen och han var så svag att han intet orkade.* Bengt berättade lika med Anders Persson.

Jöns Larsson uppvisade även en attest av capellanen Magni Ambergi. Av den framgick att han den 17 augusti var *nödsakad att resa till Lilla Smedstorp och ge Jöns nattvarden. Jöns var så illa slagen av sin svåger Jöns Månsson i Kopparp, att all blod var honom avlupen, och han var så eländig att fara var för livet.*

Vidare föreställde Jöns i Smedstorp till vittnen bönderna Olof Håkansson och Håkan Nilsson i Porsarp. Jöns i Kopparp protesterade mot dessa vittnen. Men de berättade att då Jöns i Kopparp slagit Jöns i Smedstorp, då låg Jöns i

Smedstorp på gårdet och var så illa slagen att när de hjälpte upp honom förmådde han inte stå.

Rätten konstaterade att *Jöns Månsson med hugg och slag överfallit och illa trakterat sin svåger, bonden Jöns Larsson i Smedstorp. Första gången i Kopparp något före senaste Olsmässa då han slagit Jöns Larsson tre blånader och hans hustru Brita tre blånader. För detta bötar Jöns Månsson tre daler för varje, som är 18 daler silvermynt Andra gången efter Olsmässan vid Lakarp hade han slagit Jöns Larsson så illa i hans vänstra sida att han fallit till jorden och blodet runnit av honom. Han hade icke själv förmått uppstiga, utan blev av andra upptagen och inburen. Han har några veckor av sveda och värk så eländig och svag legat till sängs, att man intet annat kunnat tro än att han skulle dö. För detta dömdes rätten Jöns Månsson att böta 20 daler till treskiftes. Därutöver skulle han betala sin svåger Jöns Larsson för sveda och värk, tidspillan och omkostnader den tiden han legat till sängs.*

Det var ännu inte färdigt. Vid samma ting förekom ytterligare saker dem emellan. Jöns Månsson hade instämt Jöns Larsson i Smedstorp och hans hustru för att de hade med hugg och slag överfallit honom och hans hustru där hemma i Kopparp. Där hade hustru Brita slagit Jöns Månssons hustru Marit Persdotter tio slag med en stake och sedan två slag med en sten. Till detta nekade Jöns Larssons hustru.

Bönderna Måns Persson i Stora Smedstorp och Jon Nilsson i Öjan vittnade under ed och hördes var för sig. Måns Persson berättade att *det var vid pass åtta dagar efter Olsmässan, Då kom Jöns Månssons dräng och hämtade mig och när jag kom till Kopparp kom Jöns Månsson mot mig på gården. Han var mycket blodig och hade ett stort sår i huvudet av slagen, 14 små sår och Jönses hustru hade ett stort avlångt sår i huvudet och ett litet sår. Hon sade sig också ha blånader som jag icke kunde syna.*

Jon i Öjan berättade att *Jöns kom ut till oss på backen och var alldeles blodig i ansiktet och hans hustru hade ett långt sår oppe i huvudet och ett mindre. Samtidigt kom hans syster Sigrid ut och sade till Jöns, du stal bort min dörrhylla häromdagen. Samma ord bevitnade Måns Persson. Hustrun Sigrid beviljades uppskov om skällsorden till nästa ting.*

Rätten konstaterade att *efter rannsaking och edeliga vittnens intygande befinnes hur bonden Jöns Larsson i Smedstorp och hans hustru Brita Månsdotter med hugg och slag överfallit Jöns Månsson i Kopparp och hans hustru Marit Persdotter, varav Jöns Månsson fått ett köttår i huvudet och 4 mindre sår samt hans hustru två blodsår.*

Rätten dömdes Jöns Larsson med sin hustru att böta, först för köttåret 6 daler silvermynt och för de 6 mindre blodsåren 18 daler silvermynt till treskiftes. Dessutom skulle han betala Jöns Månssons rättegångskostnader. Och vad beträffar de av hustrun Sigrid på sin broder Jöns Månsson utkastade skällsord får den saken till nästa ting lagligen instämma.

Så slutade således denna släktfejld för denna gång: Jöns Månsson fick böta för slagsmål, tre slag och blånader på Jöns Larsson och likaså tre slag och blånader mot hans hustru, Jöns Månssons egen syster. Men Jöns Larsson och Brita Månsdotter slapp inte heller undan. De fick böta för att de slagit Jöns Månsson i huvudet.

En sak återstod vid detta ting, nämligen att Jöns Månsson i Kopparp fick böta för att han inte förrän nu betalat sin syster hennes arvsdel. Vilken av systrarna det gällde har jag inte riktigt klart för mig.

Vid höstetinget 1705 uppkom den instämnda saken mellan bonden Karl Andersson i Kopparp med sin hustru Sigrid Månsdotter, och svågern Jöns Månsson. Nu behövde inte rätten fundera utan parterna blev förlikta. Jöns Månsson utlovade godvilligt att betala denne sin svåger och hustrun 20 daler kopparmynt i förlikning.

Bonden Gustaf Jonsson från Öninge, bördig från Porsarp, var förmyndare för sin avlidne broder Nils Jönssons omyndiga son Arvid Nilsson i Porsarp. Vid vintertinget 1707 hade han instämt sin brors sons styvfar, Sven Månsson i Porsarp med hans broder Jöns Månsson och samtliga hans övriga syskon och arvingar *efter deras salig moder Anna Jönsdotter i Kopparp, som för några veckor avlidit, om ännu resterande arvspenningar*. I anteckningarna skymtar också deras fader, Måns Larsson i Kopparp, som möjligen varit någon garant för pengarna. En fråga som här inställer sig är om möjligen Anna Jönsdotter hade några rötter i Porsarp.

Karl Andersson från Tegneby i Västra Tollstad kom till Kopparp 1702 och gifte sig med Sigrid Månsdotter 1703. De bodde sedan i Kopparp och drev gårdsbruket där tillsammans med hennes broder, Jöns Månsson. År 1707 finns en notis i domboken om att en förlikning skett den 9 februari 1707 mellan Karl och Jöns i Kopparp angående Karls avträdande från gården. Kanske flyttade de sedan till Västra Tollstad.

Den 27 februari 1710 avled Jöns Månsson i Kopparp i en ålder av 50 år. Efter Jöns Månssons död flyttade Maria Persdotter från Kopparp. Möjligen ingick hon nytt äktenskap med Gustaf Jonsson i Öninge. Vid vintertinget 1717 hade drängen Sven Jönsson i Kopparp instämt änkan Maria Persdotter i Öninge med krav att återfå en brännvinspanna och en kittel. Dessa saker hade råkat hamna där i samband med ett förmynderskap som Maria Persdotters man haft. Parterna kom överens utan att rätten behövde besluta i ärendet.

Sven Månsson	(1660), bonde,
Kerstin Andersdotter	(1670)
Barn: (Per	- - - -)
(Jöns	- - - -)
(Marit	- - - -)
Arvid	1694-05-24,
Lars	1697-05-14,
Segri	1700-01-17,
Måns	1703-06-01,

Sven Månsson var son till Måns Larsson och Anna Jönsdotter och föddes 1660, möjligen i Björstorp i Adelövs socken och växte upp i Kopparp. Han gifte sig 1696 med änkan Kerstin Andersdotter i Porsarp. De var sedan bönder i Porsarp fram till 1707 då de kom till Kopparp efter att hans svåger, Karl Andersson flyttat från Kopparp. Kerstin Andersdotter var dotter till Anders Svensson i Hårstorp och var gift med bonden Nils Jonsson i Porsarp,

innan hon gifte sig med Sven Månsson. Hennes farfar var Sven Månsson i Narbäck.

1720 dog Sven i Kopparp. Uppgiften är dock osäker. 1720 bodde det möjligen två Sven i Kopparp, dels Sven Månsson och dels Sven Persson. Att Sven Persson dog är tämligen klart, eftersom hans hustru, Brita Larsdotter, blev änka och senare gifte om sig med Jöns Nilsson från Gyllinge.

Förmodligen flyttade Sven Månsson med sin hustru Kerstin Andersdotter och sin familj från Kopparp. Måns Larssons släkt har sålunda flyttat från Kopparp och nya släkter har kommit hit. Måns Larsson hade sina rötter i Adelövs socken. Den nya bonden, Sven Persson, kom också från Adelöv. Men vart tog Sven Månsson och Kerstin Andersdotter vägen?

Sven Persson	1662, bonde
Brita Larsdotter	1686,
Barn: Annika	1707-04-15,
Kerstin	1712-09-07,
Johan	1718-07-13,

Sven Persson föddes ca 1662. Hans bakgrund är bara delvis känd. Han var gift med Brita Larsdotter. De kom till Kopparp omkring 1719 från Dockarp i Adelöv. Deras tre barn är födda i Dockarp. Kanske kom de tillsammans med hennes föräldrar, Lars Gustafsson och hans hustru, som i mantalslängden för 1719 står som innehavare av Kopparps gård. Att de skulle vara hennes föräldrar är dock bara ett antagande.

Denna mantalslängd upptar också en Anders Håkansson med hustru samt Ömans dräng Sven och ryttaren Erik Vallers hustru Elisabet.

Mantalslängden för 1720 upptar Sven Persson med hustru, Lars Håkansson med hustru samt ryttare Vallers hustru Elisabet. Där uppges att förra åbon Lars Gustafsson flyttat till Gottorp i Svanshals. Anders Håkansson är omnämnd 1719 och 1720 och har tydligen därefter flyttat vidare, liksom Lars Gustafsson. Sven Persson blev inte heller långvarig som bonde i Kopparp. Han dog nämligen 1720, begrovs den 9 juni, i en ålder av 58 år. Brita Larsdotter var änka. Vem var hon. Var hon dotter till Lars Gustafsson?

Brita Larsdotter ingick nytt äktenskap 1724 med Jöns Nilsson från Gyllinge. Hennes barn, Johan och Kerstin växte upp i Kopparp. Johan gifte sig med Maria Jonsdotter från Stava och Kerstin gifte sig med Per Persson från Narbäck, Anna (Annika) med Jonas Persson från Erstorp.

Jöns Nilsson	1704-09-12
Brita Larsdotter	1686,
Barn: Hans	1725-02-24,
Sven	1726-09-25,
Maria	1730-07-09,

Jöns Nilsson varav den släkt som vi kallar Gyllingesläkten. Hans föräldrar var Nils Hansson och Maria Larsdotter i Gyllinge. Hans farfar, Hans Nilsson var född 1610, kom till Gyllinge på 1650-talet och dog där 1713. I många generationer fanns denna släkt i Gyllinge, men också Kopparp, Börstabil och Lilla Krokek och i andra byar. Jöns Nilsson var född 1703 och

gifte sig 1724 med änkan Brita Larsdotter i Kopparp. Hon var född 1686 och var vid giftermålet nästan dubbelt så gammal som Jöns, nämligen 38 år gammal. De fick tre barn tillsammans, Hans 1725, Sven 1726 och Maria 1730. Brita Larsdotter hade, som vi sett ovan, tre barn från sitt första äktenskap.

På begäran av nämndemannen Nils Hanssons i Gyllinge vid sommartinget 1724 förordnades länsman Hasselberg samt nämndemännen Per Svensson i Isberga och Nils Håkansson i Jusseryd att innan nästa höst hålla vederbörlig husesyn på rusthållet Kopparp innan hans son, Jöns Nilsson, skulle tillträda detta.

Brita Larsdotter dog den 13 december 1762 i en ålder av 76 år. I bouppteckningen upptas i fastigheter, ½ mtl Kopparp, ½ mtl Lilla Krokek samt flera andra fastigheter. Boets tillgångar uppgick till drygt 3500 riksdaler. ½ mtl Kopparp värderades till 200 riksdaler och ½ mtl L Krokek också 200 riksdaler.

Jöns Nilsson omkom den 29 oktober 1763 vid Kopparps kvarn. Han hade på något sätt fallit ut ur kvarnkammaren och ned på vattenhjulet där han krossades till döds. I bouppteckningen efter honom uppgavs tillgångarna till 5178 riksdaler. Det var således en rik familj.

Jöns Nilssons fader, Nils Hansson i Gyllinge, var nämndeman. Han och Jöns Nilsson utförde ofta bouppteckningar och andra skrivgöromål i bygden. Här följer några utdrag härom ur domboken.

Nämndemannen Nils Hansson i Gyllinge uppvisade vid höstetinget 1724 två köpekontrakt, daterade den 19 juli 1720 och 20 mars 1722, av vilka framgick att borgaren i Gränna Sven Öman sålt kronorusthållet Kopparp nr 124 i Vadstena kompani till framlidne Sven Persson i Kopparp för 380 riksdaler och efter att sedan Sven Persson dött och nämndemannen Nils Hanssons son Nils Jönsson gift sig med Sven Perssons änka, så begärdes att denna avhandling måtte intas i tingsprotokollet.

Rusthållaren Jöns Nilsson i Kopparp anmälde vid vintertinget 1726 för tingsrätten att en ny byggnad bestående av stuga, två kamrar, kök och förstuga, genom vådeld brunnit upp. Byggnaden var av kronolänsmannen Arvid Hasselberg, nämndemannen Nils Håkansson i Jusseryd och fjärdingsmannen Anders Andersson Norman värderad till 120 riksdaler, förutom lösoören, värderade till 249 riksdaler.

Jöns Nilsson ville ha ersättning ur häradets brandstod. Hur hade elden uppkommit? Om detta upplystes att Jöns Nilssons hustru dagen förut eldat i bakugnen, och att kallväggen varit för tunn. Rätten fann skäligt att Jöns Nilsson enligt lag 37 Kap. Byggningsbalken bör erhålla brandstod.

Jöns Nilsson i Kopparp instämde till höstetinget 1730 drängen Jonas Östensson i Porsarp för oanständiga rykten som Jonas Östensson gjort mot Jöns Nilssons hustru, bland annat för trolleri. Tingsrätten tillfrågade svarenden om han tillstår sig ha sagt detta, vilket han erkände att *det har han väl, men bad ödmjukt om förlåtelse.*

Habor Larsson var en dräng i Kopparp och han omnämndes 1733 och 1734 i domboken några gånger. Hans syster, Sara Larsdotter, 14 år gammal, tjänade som piga i Narbäck. Där hade skett en inbrottsstöld och Sara Lars-

dotter hade på något sätt skrämts att erkänna detta och då uppgavs att hennes broder Habor var delaktig i inbrottet. Denna uppgift var felaktig. Inbrottet hade gjorts av andra personer. Bonden Petter Persson i Narbäck blev instämd till tinget av Habor Larsson för dessa beskyllningar, men innan detta mål kom upp vid tinget hade parterna blivit förlikta. Sara och Habor var barn till bonden Lars Haborsson i Getingaryd. Om detta kan vi läsa mera under Narbäck.

Till bygge av sockenstuga i Ödeshög lovade Jöns i Kopparp att bidra med *stugutelda*, vilket kanske kan översättas med golvplank och Nils i Gyllinge med stugutimmer.

Brita Larsdotters son, Johan Svensson, blev med tiden delägare i Kopparp efter sin fader, Sven Persson och drev därmed gårdsbruket och rusthålllet i Kopparp i sambruk med Jöns Nilsson.

Vid bäcken i Kopparp hade tidigt uppförts en kvarn. Det var en skattlagd kvarn och Jöns malde också åt bönderna i bygden. Samtidigt fanns kvarnar även i andra byar men de malde endast till eget behov under vår och höst. Vid sommartinget 1736 hade Jöns Nilsson instämt bönderna Jon Andersson i Stava och Lars Larsson i Amundeby med beskyllningar om att de låtit mala för tull. Dessa mål uppsköts till hösttinget.

Jöns Nilsson uppvisade då ett förbud som givits vid tinget den 8 maj 1735 om att ingen i Ödeshögs socken eller nära intill Kopparp, *som oskattlagda sqvaltor äga, må för tullkappa mala, vid 40 daler silvermynts vite*. Målet mot Jon Andersson i Stava slutade i förlikning. Hur det gick för Lars Larsson i Amundeby och hans kvarn har jag ingen anteckning om.

Jöns Nilsson i Kopparp förordnades vid hösttinget 1738 som förmyndare för två barnkullar i Staffanstorp efter att bonden Lars Knutsson där avlidit.

Någonstans på Holkabergs ägor, i en äng där en liten bäckrännil rann fram, hade ett antal kvinnor den 2 maj 1739 röjt och räfsat. I denna lilla bäckrännil hade de anträffat ett *litet knyte av en blaggarnsskjorta eller särk*. När de närmare undersökte knytet fann de inuti det delar av ett foster, utan ansikte och utan ben och bröst. De stoppade tillbaka knytet under en sten och visste inte vad de skulle tro eller göra.

De trodde att någon från Kopparp hade angivit det för capellanen Sörling i Ödeshög. Av texten framgår inte vilken äng det kan röra sig om. Att Kopparp omnämnes kan tyda på att det kanske var i ängen vid gränsen mot Munkeryd utmed Kopparpsvägen. Där har också sedan urminnes tider funnits en spökplats, där en *huvudlös kärring* visat sig.

Kunde det finnas något samband mellan spökhistorierna och den gamla notisen ur domboken från 1739? De kvinnor som röjde i ängen var gamla pigan Kerstin Arvidsdotter, inhyses på Stora Krokeks ägor, inemot 60 år gammal, pigan Johanna Hansdotter på Börstabols ägor, 50 år gammal, hustrun Sara Nilsson i Näteryd, 63 år gammal, pigan Elin på Svinåsens ägor, 64 år gammal, qvinfolket Elin Nilsson på Börstabols ägor, 40 år gammal, samt pigorna Ingrid och Maria Larsdöttrar från Holkaberg, den förra 20 år gammal och den senare 24 år gammal.

Allt kom till länsmannens kännedom och det blev en tingssak. Att ett barn blivit *lagt å lönn* var klart fastställt. Det fanns ingen kännedom om att någon piga varit havande utan att sedan föda något barn. Länsmannen fick

därför i uppdrag att efter tingets slut fråga folk i bygden för att söka efter barnets mor. Om han inte kunde anträffa henne skulle han under ledning av två nämndemän samt med hjälp av två om sådana saker väl underrättade hustrur, genom mjölkning av *de ogifta qvinfolken eller pigorna* undersöka om det kom mjölk ur deras bröst.

Jag har i domböckerna därefter inte sett någon uppföljning av detta mål.

Under år 1739 tjänade hos Jöns Nilsson i Kopparp en dräng som hette Lars Svensson och var från Botilstorp i Adelövs socken samt en piga, Maria Jönsdotter. Under sin tjänstetid i Kopparp blev hon med barn. Lars Svensson erkände sin delaktighet i detta. Hon påstod att det skett under äktenskapslöfte från hans sida men han nekade till det. Hon åberopade då som vittne på detta äktenskapslöfte rytturen Lars Ljunggren på Kopparps ägor. För honom hade Sven Jönsson medgivit äktenskapslöfte, om bara hans föräldrar ville gå med på detta.

Målet uppsköts till sommaringet 1740. Då hade hon fött en flicka. Hon yrkade nu som förut att han skulle gifta sig med henne. Drängen Sven Jönsson kunde inte förmås därtill utan begärde att få plikta efter lag. Rätten beslutade då att han skulle efter 53 Cap. 1 § Missgärningabalken böta tio daler och hon fem daler silvermynt till treskiftes. De skulle också en söndag stå uppenbar kyrkoplikt i Ödeshögs kyrka enligt 1686 års kyrkolag. Han skulle bidra till barnets försörjning med fem daler silvermynt årligen.

Vid vintertinget 1742 lämnade förra nämndemannen Nils Hansson i Gyllinge och Östen Jonsson i Porsarp in en löftesskrift av den 13 november 1741, där de gick i borgen för Jöns Nilsson i Kopparp rörande halva kronorusthållet nr 122 Lilla Krokek. Detta hemman hade Jöns Nilsson köpt av rusthållaren Per Månsson. Borgensåtagandet avsåg rusthållet. Detta var första steget i en flyttning från Kopparp till Lilla Krokek.

Vid vintertinget 1743 hade Jöns Nilsson i Kopparp och Anders Månsson i Lilla Krokek besvärat sig inför häradsrätten över skadegörelse utmed landsvägen vid Lilla Krokek. Resande på landsvägen orsakade skador genom nedbrutna gärdesgårdar, nedtrampad gröda och genom att deras kreatur olovligen insläpptes och betade. De anhöll om att sådant skulle förbjudas, vilket rätten fann skäligt och beslutade om fem dalers vite, utöver det straff som lagen innehåller.

Vid vintertinget 1742 inlämnade Jöns Nilsson fem rävsinn från rävar som hade fångats i grop i Kopparp. Av häradets sakören skulle de för detta få ersättning.

Vid vintertinget 1746 anklagades Jöns Nilsson i Kopparp och *qvinfolket* Ingrid Larsdotter i Lilla Aleryd av länsmannen Anders Reutermark för att de haft lägersmål med varandra. Det var Ingrid som angivit brottet. Hon berättade att Jöns Nilsson *hävdat henne* i sin kvarn i Kopparp dagen före valborgsmässoaftonen. Hon blev då med barn och 14 dagar före Kyndelsmässan födde hon en pojke. Jöns Nilsson nekade helt till lägersmålet.

Rätten gav honom *åtskilliga föreställningar att tillstå och bekänna men han fortsatte att neka*. Ingrid uppgav att hon inte haft någon annan *lägersman* än denne Jöns Nilsson. Hustrurna Elin Nilsson på Ugglehults ägor

och Ingiäl Bengtsdotter på Skogs ägor, som varit hos henne under födseln berättade att Ingrid inte angivit någon annan än Jöns Nilsson.

Eftersom Jöns Nilsson betygade sig vara oskyldig förhöll rätten för Ingrid att sannfärdigt uppgiva sin rätta lägersman, men hon vidhöll sina uppgifter. Jöns Nilsson föreställdes ytterligare men han påstod sin oskuld. Rätten blev då föranlåten att pålägga Jöns Nilsson att nästa tingsdag, den 18 i denna månad avlägga sin värjomålsed. Så skedde också. Med hand på bok avlade han en sådan ed, att han aldrig haft *någon köttslig beblandelse med qvinfolket* Ingrid Larsdotter. Han blev därmed alldeles friad.

Men qvinfolket Ingrid Larsdotter, hon *dömdes för första resan begånget lönskaläge* att böta fem daler silvermynt till treskiftes, enligt Missgärningabalken. Dessutom skulle hon betala till Åby kyrka två daler silvermynt och undergå enskild skrift och avlösning.

Vid höstetinget 1752 hade rusthållaren Jöns Nilsson i Kopparp inlämnat en skrift till tingsrätten, av vilken framgår att han lånat ut pengar till bonden Måns Jönsson i Lilla Smedstorp. Jöns Nilsson hade då fått någon säkerhet för sina lån. Han befarade dock att Måns Jönsson pantsatt all sin egendom och begärde att Måns Jönsson skulle få *med kroppen umgälla* och Jöns Nilssons panträttighet bibehållas. Rättens utslag blev att *om Jöns Nilsson äger någon beslutad panträttighet har han till företrädet av densamma att trygga sig vid vad lag därom stadgar*.

Jöns Nilsson var en driftig och energisk man. Vid sommartinget 1760 hade färgaren August Vässman i Vadstena instämt rusthållaren Jöns Nilsson i Kopparp på grund av att denne i Kopparp hade anlagt en vadmals- och färgstamp och drivit den i flera år. Vässman begärde att Jöns Nilsson skulle uppvisa laga tillstånd för att ha denna. Kanske hade Jöns Nilsson inte haft tillstånd. Detta tillstånd sökte han förmodligen nu. Vässman i Vadstena tycks ha avstått från att driva målet vidare.

Jöns Nilsson hade också en kronosåg i Kopparp. Hans broder Håkan Nilsson i Börstabol hade vid sommartinget 1761 klagat över att sågarelönen höjts. Han begärde att sågarelönen vid sågen *mätte bliva som förr*. I anteckningarna till detta mål har flera andra sågar uppräknats och närvarande häradsboar anhöll om att häradsrätten skulle *projectera en någorlunda dräglig sågarelön efter det sågades längd och alnatal*.

Vid vintertinget 1761 hade Håkan Nilsson i Börstabol instämt sin broder, gifta rusthållaren Jöns Nilsson i Kopparp och hans tjänstekvinna Sara Persdotter för sig emellan *begånget enfalt hor*. Vid upprop inställde sig Håkan Nilsson men svarandena var icke där. Genom särskilt inkomna skrifter erkändes brottet av båda och de underkastade sig de böter i penningar som lagen häruti stadgar. Det berättas att Sara Persdotter, 22 år gammal, i julas framfött ett oäkta flickebarn, om vars underhåll både hon och Jöns Nilsson lämnar till rättens beprövande.

Brottet skulle ha skett i Kopparp. Veterligen har ingen av de anklagade förut begått sådant brott. Håkan Nilsson yrkade *vad lag förmår*. Jöns Nilsson hade inlämnat en skrivelse som visade att hans hustru hade förlåtit honom hans brott. Kronolänsmannen Fellbom företrädde och förbehöll sig målsäganderätten, men därtill sade Håkan Nilsson att han tänkte sig vara

berättigad därtill. Domen i målet föll vid tinget påföljande dag, den 20 februari 1761.

Ingen av dem hade förut veterligen anlagats för lägersmål. Med stöd av Missgärningabalken dömdes rusthållaren Jöns Nilsson i Kopparp att böta 160 daler och Sara Persdotter 40 daler. Till Ödeshögs kyrka böra de betala, han 4 daler och hon 2 daler samma mynt och där undergå enskild skrift och avlösning, jämlikt Kongl. Majts Nådiga förordning av den 18 november 1741.

Till oäkta barnets underhåll bör Jöns Nilsson årligen bidraga med fyra daler silvermynt. Kronolänsmannen Fellboms ovannämnda erinran under rannsakingen i detta brottmål består däri att han förbehållit sig den målsäganderätten. Hustrun hade förlåtit sin man detta brott. Häradsrätten beslutade dock att kronolänsmannen Fellbom bör ha målsägandeandelen.

Vi såg här att det var Jöns Nilssons broder, Håkan Nilsson, som hade instämt sin broder för brottet ifråga. Avsikten med detta var att en del av det stora bötesbeloppet, målsägandeandelen, då skulle komma tillbaka till dem. Detta brukade fungera men i detta fall blev det ändå länsmannen Fellström som fick den.

Av en anmälan vid tingsrätten vintertinget 1755 framgår att Jöns Nilsson i Kopparp och Anders Månsson i Krokek, via sitt ägande i Lilla Krokek hade ägarintresse i augmentshemmanet Jussberg i Heda. Målet gällde någon skattevärdering. Jöns Nilsson ägde, som vi sett, halva Lilla Krokek. Detta ökades sedan att omfatta hela Lilla Krokek.

Gästgivaren i Holkaberg, Jakob Castensson, hade till vintertinget 1756 instämt Jöns Nilsson i Kopparp med flera för försummad hjälpskjuts vid gästgivargården i Holkaberg. Hur målet slutade har jag ingen uppgift om.

Vid sommartinget 1757 förekom en tvist vid tvinget rörande Gyllinge. Jöns Nilsson i Kopparp samt Elias Östensson i Porsarp och Håkan Nilsson i Börstabil hade instämt sina syskon, alla delägare av Gyllinge. De instämnda var Karin Nilsson i Gyllinge och hennes man, Hans Person i Gyllinge, Lars Nilsson med sin hustru Maria Eriksson i Gyllinge och systemen, pigan Maria Nilsson i Hårstorp.

Yrkandet var att de måtte med ed styrka bouppteckningen efter Nils Hanson i Gyllinge. Vidare yrkades att Hans Person skulle betala sin andel för bruket i Gyllinge samt också plikta för att han håller getter vid hemmanet i Gyllinge. Detta hade han tidigare lovat avstå ifrån.

Denna syskonprocess slutade med att Hans Person lovade betala 215 daler silvermynt för bruket av Gyllinge samt att avskaffa sina getter.

Vid hösttinget 1758 diskuterades behovet av skjutsar vid gästgivargårdarna i Ödeshög och Holkaberg. Det meddelades att Konungens Befallningshavande i utslag den 28 juni 1758 beslutat att Kopparp skulle hålla fyra hästar för hållskjuts i Holkaberg.

Vid vintertinget 1762 föredrogs vid häradsrätten de sedan förra tinget timade brandskadorna. Vid syn på platsen den 11 januari framkom att ladugårdshuset i Gyllinge den 17 november 1761 brunnit ned, med ineliggande

säd och foder. Skadorna för skatteägarna Jonas Nilsson, Per Håkansson och Hans Persson uppgick till ett tusen två hundrasjutton daler silvermynt. I Gyllinge hade också Jöns Nilsson flera lador, tillslutna och fyllda med säd. Det var i hans lador som elden först visade sig. Av anteckningarna i målet tycks man misstänka att gnistor från skorstenarna strukit alldeles invid ladugården. Från brandstoden tycks Jöns Nilsson i Kopparp ha erhållit 55 daler, Per Håkansson i Gyllinge 424 daler och Hans Persson 294 daler.

Efter Brita Larsdotters död 1761 inlämnade Jöns Nilsson till vintertinget 1763 det skriftliga testamente som han och hustrun upprättat den 6 maj 1740. Där framgick att hustru Brita förklarar sin yttersta vilja vara att deras gemensamma son Sven Jönsson efter bägge deras död skall bli innehavare av halva kronorusthållet Kopparp. Dessa dokument antecknades. Det åligger, enligt rätten, vederbörande att tillställa den avlidnes övriga arvingar behöriga avskrifter. Samtidigt inlämnades den bouppteckning som upprättats efter hans hustru. Han visade också en överenskommelse med hustruns samtliga barn och arvingar.

Jöns Nilsson var en skrivkarl och har i olika sammanhang varit med som upprättare och undertecknare av olika dokument. Vi kan anta att hans fader, nämndemannen Nils Hansson i Gyllinge, också besatt denna förmåga. Det var dels att skriva och läsa och dels förmåga att rent praktiskt kunna sköta frågor om köp och avtal, om bouppteckningar, auktioner och annan vardagsjuridik.

Johan Svensson	1717-07-13 i Adelöv, bonde i Kopparp och Stava,
Maria Jonsdotter	1711-02-14,
Barn: Sven	1744-07-09,
Johan	1745-08-23, utfl. ?
Maria	1748-01-25, g m Olof Jonsson från Kushult 1767,
Kerstin	1751-06-13 (1749 ?)
Hans	1753-12-29, död 1763
Anders	1757-06-22, g.m. Kath. Persdotter och bonde i Stava
Anna	1760-
Sven	1764-06-14, ?

Johan Svensson var son till Sven Persson och Brita Larsdotter och föddes i Dockarp i Adelövs socken där de då bodde. I Adelövs kyrkobok står att denna dag föddes Johan Svensson i Dockarp. Han hade en äldre syster, Kerstin, gift med Per Persson från Bankaby. Johans föräldrar flyttade, troligen 1719, till Kopparp. Fadern Sven dog 1720 och modern, Brita Larsdotter ingick nytt gifte, med Jöns Nilsson från Gyllinge. De innehade och brukade sedan Kopparp. Johan och hans syster växte sålunda upp som styvbarn till Jöns Nilsson i Kopparp.

Johan gifte sig 1742 med Maria Jonsdotter från Stava. Hon var dotter till Jon Andersson och Elin Håkansdotter i Stava. De brukade sedan den ena halvgården i Kopparp men ibland bodde de i Stava där de brukade den ena halvgården där, den som Maria ärvt. De fick barnen Sven 1744, Johan 1745, Maria 1748, Kerstin 1751, Hans 1753, Sven 1764, Hans 1769, död 1774.

Johan Svensson dog den 7 april 1794 av bröstsjuka och bräcklighet, 75 år gammal. Maria Jonsdotter dog den 10 maj 1798, 80 år gammal. Det sägs i domböckerna att Stava var arvegods och det var sannolikt på Maria Jonsdotters sida, genom hennes mor.

Vid vintertinget 1747 förordnades Johan Svensson i Kopparp och Håkan Jonsson i Gåsabol att vara förmyndare för avlidne Lars Anderssons omyn-diga barn i Ödeshög. Johan och Håkan var svågrar och Lars Andersson var säkerligen någon släkting till dem båda.

Vid hösttinget 1771 hade Sven Jönsson i Kopparp instämt sin halvbroder Johan Svensson i Kopparp och krävde att Johan skulle betala tillbaka ett lån på 644 daler silvermynt, enligt förskrivningar från den 23 mars 1767 samt 28 januari och 20 november 1769, jämte 69 daler som Johan därutöver skulle vara skyldig honom. Parterna inställde sig personligen. Johan Svensson vidgick skulden och han ålades att betala skulden.

Om vi något ögonblick ser på skuldbeloppet, 644 daler silvermynt, då förstår vi att detta var mycket pengar. En grovarbetare hade år 1770 två da-ler kopparmynt för ett dagsverke. Tre kopparmynt blev ett silvermynt. En tunna råg betalades med 15 daler silvermynt. De var halvbröder Sven och Johan och hade kanske en del affärer tillsammans. De var båda förmögna. Vi kan givetvis undra över varför det blev tings sak av denna skuld. De bor-de ha kommit överens innan tingsdagen. Men det kanske var något som gjorde att de inte drog jämnt, just då.

Vid vintertinget 1773 hade inlämnats en borgensförbindelse där Håkan Nilsson i Börstabol och Jonas Persson i Stora Krokek gick i borgen för Jo-han Svensson, för *rustningens vidmakthållande vid rusthållet Råby*, som han tillbytt sig av sin broder Sven Jönsson i Kopparp. Samtidigt överlät han sin del, hälften av Kopparps rusthåll till Sven Jönsson. Därmed skildes deras vägar.

Redan på 1600-talet bodde människor ute på Kopparps ägor. Det var inte enbart soldater, det fanns också andra torp. Det var troligen det torp som låg längst i norr mot Holkabergs gräns, det som senare kallades Stark-lyckan som förmodligen var det äldsta torpet, utöver soldattorpet. Där bodde Lars och Maria.

Lars Jönsson	- - - -, torpare
Maria Josefsdotter	- - - -,
Barn: Maria och Jöns	1699-12-27, döda 30 dec. 1699
Maria	1701-02-18,

Torparen Lars Jönsson och hans hustru Maria fanns på Kopparps ägor troligen redan i början av 1690-talet och de brukade troligen det torp som senare kallades Starklyckan. År 1699 föddes tvillingarna Jöns och Maria i torpstugan. De dog 9 dagar senare men år 1701 föddes åter en dotter som döptes till Maria. Jöns och Maria flyttade troligen till Tällekullens ägor och där föddes en Abraham 1705. Maria var möjligen dotter till Josef i Västra Haddåsen.

Domböckerna har för 1600-talet inga uppgifter om människor på Kopparps ägor. Uppgifterna om Lars Jönsson och hans familj kommer från kyrkoböckerna.

Den förste ryttaren i Kopparp var Lasse Thoresson, som vi tidigare stiftat bekantskap med. Han hade tjänat i 29 år under Jöns Hanssons kompani. På något sätt hade Lasse visat stor tapperhet i krig, men vi vet inte hur eller på vilket sätt. Slutresultatet blev att Lasse under sitt återstående liv fick Kopparps gård i förläning. Kanske var det i Tyskland under 30-åriga kriget som han *visat framfötterna*. Under första delen av de 29 åren har han möjligen bott i ryttartorpet, men från 1629 då han erhöll förläningen, då har han troligen bott på Kopparps gård.

Vilka ryttare som avlöst Lasse Thoresson vet vi inte. I mantalslängden år 1690 har uppgivits att på Kopparps ägor då bodde sventjänaren Anders Brasks hustru Anna. Sventjänare var ett nytt namn på en ryttare eller soldat. Anders Brask är omnämnd bara detta år. Året därpå finns ett nytt namn, nämligen Nils Olofsson. Jag har inga närmare uppgifter om honom. Näste ryttare var Erik Isaksson Valler.

Erik Isaksson Valler	(1683), soldat, död 1743
Elisabet Larsdotter	1693, död 1743
Barn: Peter	1745-09-30

Erik Isaksson Valler var född ca 1683 och kom till Kopparps ryttaretorp omkring 1710-1715. Han gifte sig 1717 med Elisabet Nilsson, född ca 1693, dotter till bonden Nils Larsson i Glasfall och hans hustru Ingrid. De fick tre barn i Kopparp, Isak 1714, Anders 1717 och Elin 1725. Erik Valler fick avsked, pension, år 1734 och flyttade då med sin familj till Frebols ägor, lite senare till Hårstorps ägor.

Både Erik och hans hustru Elisabet avled 1743. De bodde då på Lilla Krokeks ägor. Men, det är ett stort frågetecken i detta. Först dog Erik Valler, 60 år gammal och därefter hans hustru, 50 år gammal. Båda dog således 1743.

Att de skulle fått barn 1745, detta tycks inte stämma, ändå säger kyrkoboken så. Det tycks ha funnits flera personer med dessa namn, eller är kyrkobokens uppgifter om dödsfallen helt fel?

På Sestorps ägor fanns en soldat som hette Isak Valler och som tycks ha varit i ungefär samma ålder som Erik Isaksson Valler. Han kanske var en broder, men soldatnamnen är osäkra att gissa på.

Jag har inga uppgifter om den ryttare som var i Kopparp före Erik Isaksson Valler. Vi kan anta att denne ryttare var med i de tyska krigerna under Karl XII och möjligen stupade vid Poltava eller blev kom i rysk fångenskap. Karl XII skrev hem från Turkiet och meddelade att han förlorat sin krigshär och därför ville ha en ny sådan. Nya soldater i stället för de förlorade. Erik Isaksson Valler blev därför Kopparps svar till Karl XII.

Lars Ljunggren	----, ryttare (ibland skrivs Lars Ljungcrans)
Karin Svensdotter	----, gifta 1735, från Bosgård i Sväm
Barn: Karin	1736-12-17,
Jonas	1739-04-12,
Ingrid	1741-04-21,
Lisken	1745-06-26,
Anna	1746-08-26,
Peter	1748-12-14,
Elin	"-
Sven	1751-06-??

Lars Ljunggren och hans hustru Karin Svensdotter kom till Kopparp 1735. De var nygifta. Hon uppgavs vara från Sväms Bosgård men bakgrunden för Lars och Karin är i övrigt okänd. De fick sju barn i Kopparp, Karin 1736, död 1745, Jonas 1739, Ingrid 1741, Lisken 1745, Anna 1746 samt Peter och Elin 1747. Lars förekommer omnämnd i domboken för 1758. Han hade då utfört arbeten åt Lars Eliasson i Åskeryd i Adelöv och de blev oense om kostnaderna.

De är inte omnämnda i Kopparp efter 1758. För Karins del är hon säkert identisk med den ryttaränka Karin Svensdotter Ljunggren på Fogeryds ägor som avled av bröstfeber den 13 maj 1779, 64 år gammal. Var eller när Lars dog är okänt. Kanske han dog ute i krigen.

Jonas Koppman var nästa ryttare. Omkring 1760 kom han med hustru Maria till Kopparp. De fick en son, Johannes, 1761, men denne dog samma år. Därefter saknas uppgifter om dem. Kanske flyttade de, kanske dog Jonas ute i krigen. Nästa ryttare hette Lindström.

Samuel Lindström	1738-02-19, torpare, avskedad ryttare från Kopparp
H Kaisa Persdotter	1746-04-11 i Adelöv (från Ulfsbo)

Samuel uppges i husförhörslängden 1805 och 1816 vara född 1738-02-19. Födelseboken på detta datum är inte helt läsbar, förnamnet kan inte utläsas, men detta datum föddes en son till Peter Persson och Ingeborg Andersdotter på Kråkeryds ägor. Vi kan därför anta att denna anteckning gäller Samuel. Efternamnet Lindström fick han som soldat. Han gifte sig 1774 med Katharina Persdotter och han var redan då ryttare för Kopparp. Kaisa var dotter till Per och hans hustru i Ulfsbo i Adelöv.

Samuel och Kaisa fick tre barn, Katharina 1777, Nils 1780 men död 1781, och Maria 1786 men död samma år. Det kan ha funnits flera barn som inte kyrkoboken vetat om.

Samuel och Kaisa flyttade till Börstabol 1798. Då upprättades ett torpkontrakt mellan honom och Sven Persson i Kopparp som då ägde östra gården i Börstabol. Kontraktet avser ö ett litet torpställe beläget i östra gårdet en lycka och en dito, kallad Lyckebergslyckan, samt tillika bete på utmarken till så många kreatur som kan födas på torpet.

Lövskogen får fritt begagnas vid torpet och får årligen hugga på utmarken 300 kärvar löv. Förenämnde torpställe är givet i städja 1 riksdaler, skall Samuel Lindström och dess hustru Karin Persdotter i bägges sin livstid bo och begagna tillika orubbade uti vars hand det komma må, för en årlig skatt av 4 riksdaler, men i de tre första åren 3 riksdaler. Till hus vid torpet skall timmer huggas på gårdens ägor så mycket som behövs, *tillika gårdslen och vedbrand* till husbehov.

Samuels torp bör således ha varit ett av de två södra torpen på Börstobols ägor. Samuel och Kaisa dog båda av ålderdom 1828.

Vi har nu sett vilka personer som bodde på Kopparps ägor under 1700-talet. Vi kan här göra ett tillägg för två inhysta kvinnor. Vi vet inte om de bodde i något torp eller om de bodde vid gården. Det var Sara samt Ingeborg Svendsdotter, den senare med en oäkta dotter Maria, född 1773. Fader till Maria uppgavs vara drängen Peter Svensson som vid denna tid tjänade i Kopparp. Ingeborg och Peter gifte sig senare och tog ett torp på Lilla Krokeks ägor och presenteras under Lilla Krokek.

Sven Jönsson	1726-09-25, bonde,
Maria Persdotter	(1734)-,från Sjögetorp
Barn: Maria	1760-08-04, g m Hans Håkansson från Munkeryd
Stina	1761-12-18, g 1783 m Sven Persson i Sonaby
Hans	1764-01-23, död s å
Jöns	1765-03-28, död 1789
Peter	(1766)-, död i rödsoten 1773-09-20, 7 år gammal
Brita	1768-05-09, g m Hans Hansson i Munkeryd
Nils	1770-05-12, död 1773 av magplågor
Katharina (Stina)	1772-04-21, död s å
Annika	1773-04-05, död 1789
Johan	1775-03-24, död 1691
Katharina	1777-01-01, död 1781 av rödsot
Peter	1779-06-23,

Sven och Maria gifte sig 1759. Sven var son till Jöns Nilsson och Brita Larsdotter i Kopparp. Maria Persdotter var sannolikt dotter till Per Jönsson och Maria Olofsdotter i Sjögetorp.

Sven och Maria brukade till en början Marias föräldragård i Sjögetorp och kom till Kopparp omkring 1763. De två första barnen föddes i Sjögetorp. De fick tillsammans tolv barn, men bara fyra uppnådde vuxen ålder.

Barnadödligheten var stor på den tiden och denna familj drabbades mycket hårt. Sven dog den 10 januari 1785 av bröstsjuka, 59 år gammal.

Maria Persdotter och hennes hemmavarande barn flyttade omkring 1788 till Lilla Krokek. Sonen Jöns Svensson övertog gården i Kopparp. Han dog den 26 oktober 1789 av lungrot. Han donerade före sin död 100 riksdaler till Ödeshögs kyrka till en ny predikstol. Han var då 24 år, och ogift. Gården övertogs av Hans Håkansson och Maria Svendsdotter. Förvärvet av Lilla Krokek hade skett redan tidigare.

Här följer anteckningar från domböcker samt från bouppteckningar.

Vid hösttinget 1758 hade kronolänsmannen Jonas Fellbom instämt drängen Sven Jönsson i Kopparp och qvinspersonen Anna Månsdotter på Hårstorps ägor för sig emellan begånget lönskaläge. Det hade skett vid vårfrudagstiden 1757 i Kopparp och Anna blev med barn. Hon var då piga i Kopparp. De dömdes för detta till böter, han 10 daler silvermynt och hon fem daler samt att till Ödeshögs kyrka betala, han fyra daler och hon två. Därefter skulle båda undergå enskild skrift och avlösning. Han dömdes också att till barnets underhåll årligen utbetala fyra daler silvermynt, fram till dess att det själv sin föda kan förtjäna.

Vid hösttinget 1759 ingavs en löftesskrift av Jöns Nilsson och Jonas Persson i Erstorp till stöd för Sven Jönsson i Kopparp. Den avsåg hans ansökan rörande halva kronorusthållet Sjögetorp och eftersom dessa löftesmän var tillräckligt vederhäftiga blev tingsbevis beviljat.

Bouppteckningen efter Sven Jönsson visar att han efterlämnade änkan Maria Persdotter samt åtta barn, tre söner och fem döttrar, Jöns, Johan och Peter samt döttrarna Maria, Stina, Brita och Annika. Tillgångarna uppgick till över 5100 riksdaler, en stor summa på den tiden när ett normalt bondehem i bygden oftast stannade på ca 500 riksdaler.

I bouppteckningen uppräknas saker av guld, silver, tenn, koppar, malm och mässing, bleck och järnsaker. I bouppteckningen uppräknas också hus och annat, t.ex. husgeråd i *Sätesstufvan*, i köket, i skafferikammaren, i västra kammaren, i gäststugan, på vinden, i drängstufvan, på nattstufvan, i humleboden, i brygghuset, i källaren, i visthusboden, i lilla boden, i rågboden, i kornboden, i gamla boden, i mangelboden, i smedjan, vid kvarnen och i gamla brygghuset. Vidare omnämns husgerådssaker vid Krokek, sängkläder, åker och köreredskap. Den upptar den avlidnes gångkläder på två hela sidor, vidare sängkläder i Krokek, böcker (Bräckmans bibel 2 st., Johan Arnts postilla, Sveriges Rikes lag, en annan postilla, tre psalmböcker). Att där förekom bl. a. en lagbok tyder på att Sven Jönsson var en anlitad och betrodd man med goda kunskaper. Bouppteckningen omfattar 40 tätskrivna sidor. En lång rad av fastigheter ingick. Det var gårdar i Kopparp, Lilla Krokek, Gyllinge, Ugglehult, Bodebol, Jussberg, Lakarp, Hästholmen, Råby, Sjögetorp.

Sven Jönsson dog av bröstsjuka. Vi kan anta att han under hösten 1784 kände att livet nalkades slutet. Han funderade över hur han skulle göra med fördelningen av sina gårdar, hur han på bästa sätt skulle trygga försörjningen för sin efterlevande hustru och för sina barn. Han kallade till sig Jonas Nilsson i Munkeryd och Jan Nilsson i Öjan och de fick bevittna hans testamente den 8 januari 1785. Två dagar därefter var Sven Jönsson död. När vintertinget öppnades i Ödeshög den 4 mars 1785 upplästes Sven Jönssons testamente för tingsbesökarna. Där stod följande:

Som Herren har behagat pålägga mig en svår och tärande sjukdom som bebådar att mina dagar här på jorden snart är till ända, och om Herren behagar kalla mig hädan, vilket allt står i Herrens hand, vill jag nu medan Herren förlämnar mig sunt förnuft, för min hustru och mina barn förordna följande:

Jag med min kära hustru har under vår ljuva sammanlevnad och äktenskap samfällt köpt och inlöst hälften i Kopparp och även hälften i Lilla Krokek samt halva Sjögetorp och halva Råby, vilka egendomar är ärvd jord å min sida. Fördenskull vill jag härigenom förordna att min kära hustru efter min död skall i sin livstid, eller så länge hon vill, äga rusthållet Lilla Krokek samt 1/3 uti skattehemmanet Gyllinge. Detta är min yttersta vilja, och jag förmodar att det sker utan någons klander. Som barnen mest ligger modern om hjärtat så lär hon även i fortsättningen draga all moderlig omsorg för de tre mindre barnen, vilket hon av sin tillfallande lott ej kan göra. Hon skall därtill ha 11 tunnor spannmål, hälften råg och hälften korn, och det av följande hemman, nämligen av Kopparp fem tunnor, av Sjögetorp två tunnor, av Råby och av Jussberg två tunnor, tillsammans elva tunnor. Dessutom skall hon årligen ha foder till två kor för de tre barnens räkning, nämligen från Kopparp två lass gott hårdvallshö, av Sjögetorp ett lass dito, men från Råby och Jussberg fyra tjog försvarlig råghalm. Detta gäller tills det yngsta barnet fyllt 16 år och skall levereras i Lilla Krokek

Det unga stoet, fallet efter ryttarstoet vid Lilla Krokek skall av lösa egendomen, utan lott och byte, tillhöra min kära hustru.

Beträffande den andra fastigheten, så skall de två äldsta sönerna, Jöns och Johannes, bli ägare av Kopparp och den yngsta, Peter, skall ha ½ Sjögetorp samt dessutom i anseende till gårdarnas olika beskaffenhet av sina andra bröder få 55 riksdaler 26 skillingar 8 runstycken specie. Vad de övriga fyra delarna angår skall de vara ägare av halva skattehemmanet Råby Norrgård och halvt dito Jussberg, och om dessa bägge hemmansdelars olika beskaffenhet, få de framdeles sig emellan jämföra och överenskomma.

Att detta är med sunt förnuft och fri vilja och ett uti mitt sinne välbetänkt mod författat och beslutat i trovärdiga mäns närvaro, och varder med mitt namn och bomärkes undersättande bestyrkt som min yttersta vilja.

Kopparp den 8 januari 1785.

Sven SIS Jönsson

Till vittnen: Jonas Nilsson i Munkeryd, Jan INS Nilsson i Öjan.

Av domboken för vintertinget 1766 framgår att häradsdomaren och riksdagsmannen Lars Karlsson hos Kongl. Majt ansökt om att få inrätta en vadmalstamp vid Kopparp, till allmogens betjäning. Kanske var det Sven Jönsson som låg bakom denna ansökan. Kongl. Majt beviljade detta och denna resolution upplästes vid hösttingets öppning. Där meddelades också att en utökning hade skett av hägnadsbesväret kring Ombergs djurgård.

Vid tinget 1767 hade Sven Jönsson instämt komministern i Heda, övälärde herr Kinnmanö med anledning av att denne inte ville vara med och betala den gemensamt utlösta kartan för Jussberg, i vilket ingick komministerbostället. Komministern hade hävdade att man vid behov i stället kunde låna kartan från lantmätaren. Komministern hade trots detta förmodligen tidigare bett att få se kartan. Komministern ville själv inte vara med på tinget utan hade överlåtit sin talan på länsmannen Fellbom. Sven Jönsson tröttnade på komministerns *svårigheter* och återkallade stämningen och ville till protokollet ha antecknat att eftersom komministerbostället inte del-

tagit i kartans utlösande skulle de då inte heller kunna kräva att få använda den.

Från tinget 1767 har också inhämtats att Sven Jönsson i Kopparp ingått förlikning med änkan Margareta Jönsdotter i Tyrsabol rörande en skuld.

Vid hösttinget 1769 hade bonden Sven Eriksson i Råby instämt Hans Sjöstrand i Åby och Sven Jönsson i Kopparp med yrkande att de måtte uppvisa köpeavtal rörande halva kronorusthållet Råby.

Vid sommaringet 1772 hade Sven Jönsson i Kopparp ansökt om att tillsammans med sin halvbroder Johan Svensson få utöka kvarnen i Kopparp med ytterligare ett par stenar, till två par stenar. Det angavs att det till större delen var närboende inom Småland som behövde detta. Rätten beslutade att laga syn skulle företas innan rätten kunde ta ställning till ansökan.

Ägarna till Stora Renemo hade till sommaringet 1796 instämt åboarna på ½ mantal Sjögetorp samt gästgivaren Peter Persson i Holkabergs Sörgård, den sistnämnde såsom förmyndare för avlidne Sven Jönssons omyndiga barn i Kopparp. De yrkade att de skulle till hälften delta i underhållet av den grind och urminnes gårdesgård som skiljer Stora Renemo och Sjögetorps ägor. Målet gällde således hägnadsskyldigheten.

I rättens utslag konstateras att Sjögetorps hemmans innehavare för 30 år tillbaka begagnat sina norra hagar till äng endast på det sätt att de efter skogens bortsvedjande någon tid avslagit och inbärgat gräset, dock utan att hagarna någonsin varit ordentlig äng. Deras norra hagar hade vid Sjögetorps storskiftesdelning beskrivits såsom bergig och stenbunden hårdvall med björkskog och svagt bete och hagarna användes endast till betesmark. Rätten beslutade därför att hägnadsskyldigheten skulle ligga på Stora Renemo. Anledningen till att detta mål nedteknats är att Sven Jönsson i Kopparp ägde en gård i Sjögetorp.

Drängen Måns Nilsson i Börstabol hade till vintertinget 1789 instämt bonden Daniel Håkansson i Lilla Moliden för att utkräva en riksdaler 44 skilling för inropade varor på auktionen i Kopparp den 2 maj 1788. Kan vi kanske anta att det var Maria Persdotter som hade auktion i Kopparp före avflyttningen till Lilla Krokek?

På Staffanstorps ägor fanns år 1785 en piga som hette Katharina Johansdotter. Vid sommaringet 1785 hade hon instämt smeden Anders Berggren på Kopparps ägor för att denne haft lägersmål med henne. Hon var med barn. Anders Berggren erkände att han i oktober 1784 gjort henne med barn och att det skett utan äktenskapslöfte. Eftersom de båda frivilligt erkände brottet dömdes de till böter, han tre riksdaler och 16 skillingar, hon en daler och 32 skillingar.

Dessutom skulle de båda böta till Ödeshögs kyrka, han en riksdaler 16 skilling och hon 32 skillingar. Vidare skulle de där undergå enskild skrift och avlösning. Till det väntade barnet och dess uppehälle dömdes han att årligen betala två riksdaler 32 skilling fram till dess att barnet själv kan försörja sig. Om det blev tvillingar skall han betala dubbla summan.

Jag har inte funnit Katharina Johansdotter i kyrkoböckerna, mer än vad domboken i detta mål berättat. Jag vet därför inget om fortsättningen av

denna ökarlekssagaö. Anders Berggren är troligen identisk med den smeden Anders Jonsson Berggren som med sin hustru Kerstin Jonsdotter från 1788 bodde på Stava ägor. Kanske kan Kerstin Jonsdotter vara identisk med Katharina Johansdotter. I så fall fick väl kärlekssagan också ett lyckligt slut. Däremot omtalar domboken för 1786 att Anders Berggren inte kunde betala sina böter. Han hade inga pengar och därför förvandlades böterna till fjorton dagars arbete vid Ödeshögs kyrka.

Hans Håkansson	1746-12-10, bonde,
Maria Svensdotter	1760-08-04,
Barn: Maria	1780-06-22, död av lungsot 1796-03-18,
Brita	1781-10-13, g 1807 m Bengt Knutsson i Häggestad
Jonas	1783-04-22, död i L Krokek 1808 av venerisk sjuka
Stina	1785-06-06, , g 1808 m Anders Jonsson
Peter	1787-03-26, g 1813 m Kath. Andersdotter
Kerstin	1788-12-28, kvävd hos modern i sängen 1789
Sara	1790-01-12, död i L Krokek 1811 av giktvärk
Katharina	1792-06-12, svagsint, bodde ogift kvar i Kopparp
Lena Kaisa	1794-05-22, död 1795-04-13,
Kerstin	1796-02-24, g m Peter Andersson, se längre fram

Hans var son till Håkan Jonsson och Maria Hansdotter i Munkeryd. Han gifte sig 1779 med Maria Svensdotter, dotter till Sven Jönsson och hans hustru Maria Persdotter, då boende i Sjögetorp men senare i Kopparp. Hans och Maria brukade sedan hans föräldragård i Munkeryd fram till 1792. Då övertog de hennes föräldragård i Kopparp. Maria Svensdotter blev sjuk och intogs på Vadstena Hospital. Hon beskrevs som svagsint. Hon avled där 1806.

Hans Håkansson avled 12 augusti 1800 av *svullnad och värk*. Han efterlämnade hustrun *svagsinta änkan* Maria Svensdotter med sju omyndiga barn, sönerna Jonas och Peter, den förra 17 den senare 12 år, Brita 19 år, Stina 15, Sara 12, Katharina 8 och Kristina 4 år.

Bouppteckningen år 1800 efter Hans Håkansson i Kopparp förklarades av Lysings häradsrätt olaglig och fick göras om. De omyndigas rätt bevakades av skattebonden Jonas Månsson i Gåsabol och Hans Hansson i Munkeryd samt änkans tillförordnade förmyndare, Jonas Nilsson i Munkeryd. Tillgångarna uppgavs till 748 riksdaler, däri ingen fastighet.

Flera av barnen flyttade till Lilla Krokek där mormodern och en moster bodde. Efter Maria Svensdotters död på hospitalet i Vadstena 1806 krävde hospitalet att alla tillgångar i boet skulle tillfalla Hospitalet. Så blev det dock inte. Häradsrätten avvisade kraven men hospitalet drev sina krav mycket hårt.

Pigan Sara Karlsdotter på Klämmestorps ägor hade till höstetinget 1793 instämt rusthållaren Hans Håkansson och hans hustru Maria Svensdotter i Kopparp. Hon krävde att de skulle utbetala Sara Karlsdotters piglön, 10 alnar svart vadmal. Parterna förliktes.

Till vintertinget 1795 hade gästgivarna Peter Persson i Norrgården samt Peter Persson i Södergården i Holkaberg instämt rusthållaren Hans Håkansson

son i Kopparp för att denne genom uppdämning av vattnet vid Kopparps skattlagda såg och mjölkvarn hade hindrat Holkabergs åboar att begagna deras i samma vattendrag nedanför belägna skattlagda sågkvarn och därmed orsakat betydlig skada för sina grannar. Målet uppsköts. Rätten förordnade också ett par nämndemän att på plats syna vad som förekommit. Målet återupptogs under sommaringet samma år. Rätten ansåg dock inte att Kopparps åboar gjort något fel.

Vid höstetinget 1797 hade kronolänsman Sundelius instämt drängen Erik Jonsson, i tjänst hos Hans i Kopparp, med yrkande om böter för att han en söndag slagits med hållkarlen Peter Andersson i Ödeshög och huggit honom med en kniv så att Peter Andersson erhållit ett sår. Målet uppsköts till höstetinget. Rättens utslag blev böter för Erik Jonsson.

Kronolänsmannen Sundelius hade till vintertinget 1799 instämt drängarna Jonas Larsson och Sven Persson i Kopparp för att de använt tobak utan att betala avgift. Häradsrätten fällde dem med stöd Kongl Maj:ts nådiga bevillningsförordning rättvist till att betala tre riksdaler 16 skillingar eller sammanräknat 6 riksdaler 32 skilling, kronolänsmannen Sundelius ensak. Vid höstetinget samma år uppkom detta mål igen. Jonas Larsson saknade medel till att betala sina böter och han dömdes därför till 4 dagars fängelse på vatten och bröd på Linköpings slott.

Rusthållarna Hans Hansson och Jonas Nilsson i Munkeryd samt Jonas Månsson i Gåsabol hade vid vintertinget 1801 såsom förmyndare för avlidne Hans Håkanssons barn i Kopparp instämt rusthållaren Karl Gefvér från Stora Krokek om ersättning avseende kontrakt rörande Kopparps kvarn. Målet slutade i förlikning.

År 1815 den 19 oktober infann sig i Kopparp hovrättskommisarien Sundelius, biträdd av nämndemannen Samuel Andersson från Bankaby. Deras uppdrag var att med anledning av tingsrättens förordnande den 7 juni förrätta arvskitte mellan avlidne rusthållaren Hans Håkanssons efterlämnade barn. Barnen var dels myndiga och dels omyndiga, nämligen myndiga sonen Petter Hansson, dottern Kristina gift med rusthållaren Peter Andersson i Kopparp, Anna Brita gift med arrendatorn Bengt Knutsson i Häggestad, samt svagsinta omyndiga pigan Karin Hansdotter.

Hennes rätt bevakades av hennes förmyndare, skattemannen Petter Olofsson i Staffanstorp. Han meddelade att medförmyndaren Hans Hansson i Munkeryd hade avlidit. Skiftet omfattade inte enbart fastigheten ½ mtl Kopparp utan också 1/4 skatte augmentshemmanet Jussberg, det senare i Heda socken,

Det företogs lottning och den utföll så att 1/4 Kopparp tillföll den myndiga Petter Hansson och 1/4 Kopparp tillföll Petter Andersson samt 1/4 Jussberg tillföll Bengt Knutsson i Häggestad.

Katharina Hansdotter 1792-06-12, innehavare av 1/4 mtl i Kopparp.

Katharina var dotter till Hans Håkansson och Maria Svensdotter i Kopparp. Hon levde ogift på sin 1/4 som tillföll henne i arv efter föräldrarna. Hon uppgavs vara svagsint. Hon avled 14 februari 1860.

Hennes gård var utarrendera till olika arrendatorer och vi kan därför anta att åtskilliga arrendatorsfamiljer brukat hennes gård och bott tillsammans med henne under årens lopp. Under en period var gästgivaren Joakimsson i Holkaberg hennes förmyndare. Vid hösttinget 1828 hade han instämt bonden Peter Persson i Klämmestorp som under åren 1818 till 1824 varit arrendator. Det blev en tvist om ersättning för husröta till ett belopp av 110 riksdaler banko. Hur tvisten slutade har jag inga anteckningar om.

Katharina Hansdotter hade inga barn. Hon ärvdes av brorsbarnen Anders Magnus Petersson i Kopparp, Karl Persson i Klämmestorp, Margareta gift med Jonas Blom vid Björnseryd och Kristina gift med Johan Blom i Kopparp. Vidare var det systerbarnen Hans Peter Bengtsson samt Maja Kristina Bengtsdotter gift med Magnus Nilsson, båda boende i Jussberg, Heda socken, vidare systerbarn i Kleven i Gränna socken.

Tillgångarna efter Katharina Hansdotter bestod av 1/4 mantal Kopparp, värderat till 2500 riksdaler, samt hennes gångkläder, tre klänningar, tre linytyg, strumpor och skor samt fyra näsdukar till ett värde av fem riksdaler. Boupppteckningen upprättades av Johan Andersson i Lakarp och Johan Alexandersson i Munkeryd.

Sven Persson	1756-09-26 i Stora Åby, bonde,
Stina Svendsdotter	1761-12-18,
Barn: Samuel	1784-06-13 i St Åby, bonde i L Krokek, se längre fram
Sven	1787-02-23 i Stora Åby, död samma år,
Peter	1788-09-21 i Stora Åby, död i kopporna 1789,
Maja Stina	1790-01-18 i Stora Åby, död samma år
Peter	1791-07-31 i Stora Åby, död 1811,
Sven	1793-05-07 i Stora Åby, död samma år,
Jonas	1794-09-19 i Stora Åby, bonde i L Krokek,
Anna Brita	1797-12-09, död av svaghet den 30 augusti 1798,
Stina	1800-02-14, g m Peter Andersson i Haningetorp

Sven var son till bonden Per Eriksson och hans hustru Ingrid Nilsson i Sonaby i Stora Åby socken. Sven och Stina gifte sig 1783. Stina var dotter till Sven Jönsson och Maria Persdotter i Kopparp. Sven och Stina bodde först i Sonaby i Stora Åby och därefter kom de till Kopparp år 1794 eller 1795.

De flyttade till Lilla Krokek, omkring år 1799. Dottern Anna Brita föddes i Kopparp 1797, och dog i Kopparp den 30 augusti 1798. Sven Persson och Stina Svendsdotter överlät omkring 1815 de två gårdarna i Lilla Krokek, på sina två söner och satt sedan på sitt undantag.

Både Sven och Stina dog 1829. Om Sven står det att han *kom till L Krokek 1796, fader till tio barn, alltid stark hälsa, fick slag och blev mållös, dog 20 januari 1829 av slag, 78 år gammal*. Stina Svendsdotter dog den 24 mars av bröstfeber. Jag har antecknat att Sven hade en broder, Jonas Persson i Hässlesund, Stora Åby socken.

Ur domboken hämtas följande:

Vid vintertinget 1799 åtalade kronolänsman Sundelius bonden Johannes Larsson i Maltmossen samt bonden Sven Persson i Kopparp för dryckenskap. Sven Persson *framleddes överlastad framför rätten*. De dömdes att

böta en riksdaler samt 32 skilling, hälften till åklagaren och andra hälften till länets allmänna arbetshus.

Till sommaringet 1797 hade rusthållarna Jonas Larsson och Magnus Andersson i Råby instämt rusthållarna Hans Hansson i Munkeryd, Sven Persson i Kopparp, Anders Larsson och Sven Johansson i Råby samt bonden Peter Nilsson i Mark. Yrkandet var att dessa skulle åläggas att svara för att deras livgrenadjär Nils Råbergs svin och kor inte skulle kunna komma in på deras kobete. Uppgifterna tyder på att Hans Hansson och Sven Persson hade något ägarskap i Råby och därför kunde ha ansvar för stängslet kring soldattorpet där.

Kronolänsmannen Sundelius hade till sommaringet 1799 instämt drängen Jonas Larsson i Lilla Krokek samt pigan Katharina Andersdotter på Näteryds ägor för *första resan lägersmål*. Vid upprop inställde sig Katharina som berättade att hon i Kopparp förra året blivit hävdad av Jonas Larsson och rädd med barn som i dopet kallades Anders men sedan avlidit.

Jonas Larsson erkände vad som påståtts och häradsrätten dömde med stöd av Missgärningabalken Jonas Larsson att böta tre riksdaler 16 skilling samt Katharina en riksdaler 32 skilling till treskiftes. Vidare skulle de betala till Ödeshögs kyrka, han en riksdaler 16 skilling hon 32 skilling. De skulle också i sakristian undergå enskild skrift och avlösning, *såvida de icke efter förbrytelsen blivit delaktiga av den Heliga Nattvarden*.

Hans Davidsson	(1734), arrendator i Kopparp
Sara Nilsson	(1736-08-24)
Barn: Jöns	1762-09-25, död 1764 av håll och styng
Katharina	1769-01-02,
Maria	1772-05-06, gift med Anders Jonsson, se längre fram
Jonas	1780-06-14,

Hans var son till David Jonsson och Maria Olofsdotter i Gumby. Sara var enligt vigselanteckningarna från Stockseryd, dotter till Nils Persson och Kerstin Persdotter.

Efter att de gift sig 1762 bodde de först i Stockseryd, sedan i Åeryd och därefter i Stora Krokek. Omkring 1789 kom de till Kopparp, där de arrenderade en gård. Sara dog 1790 och Hans 1792.

Bouppteckningen den 4 januari 1791 efter Sara Nilsson visade att hon efterlämnade maken, rusthållsbrukaren Hans Davidsson samt en myndig son och omyndiga döttrarna Katharina 22 och Maja Stina 18 år gamla. Tillgångarna uppgick till 108 riksdaler och skulderna till 66.

Bland fordringsägarna antecknas bonden Peter Andersson i Riddargården, nämndemannen Jonas Jonsson i Erikstorp, avlidne drängen Peter Håkanssons arvingar från Boarp i Vireda socken, dito till ryttaren Tunström, drängen Johannes Johansson i Ödeshögs Brännegård, torparen Håkan Jonsson i Kroxeryd, rusthållaren Jonas Nilsson i Munkeryd och Olof Råstedt i Ersbola.

Bouppteckningen 1793 efter Hans Davidsson visade att han som bröstarvingar efterlämnade sonen Peder, nu myndig, samt döttrarna Katharina och

Maria. Husgerådssaker uppgavs i stugan och i kammaren, på vinden och i matboden. Tillgångarna, inventarier, uppgick till 89 riksdaler. Gäld och skuld uppgick till 167.

Till sommaringet 1791 hade bönderna Peter Svensson i Harsbol och Nils Samuelsson i Ödeshögs Gatugård instämt Hans Davidsson i Kopparp angående skuldfordran. Av handlingarna framgår att Hans Davidsson lånat pengar av deras svärfader, Jöns Davidsson i Runneby. Hans och Jöns var troligen bröder. Rätten ålade Hans Davidsson att betala sin skuld.

Skulden låg tydligen kvar. Skattebönderna Peter Svensson och Nils Samuelsson i Sunneby hade till vintertinget 1793 instämt Hans Davidsson i Kopparp angående en skuld om 4 riksdaler plus ränta.

Vid vintertinget 1794 hade Johannes Persson instämt drängen Peter Hansson i Holkabergr samt hans omyndiga systrars, Katharina och Maria, med förmyndare, gästgivaren Peter Persson i Holkabergrs Norrgård. Johannes Persson påstod att det i boupp-teckningen efter Hans Davidsson i Kopparp funnits ytterligare tillgångar.

Peter Hansson medgav i sitt vittnesmål att så också var fallet. I boupp-teckningen hade inte upptagits bl. a. ett hästtäckle, lite kornmjöl, en sticke-korg och en täljkniv. Johannes Persson ålades av rätten att *som fordringsägare visa sin rätt till den nu upptäckta lilla tillgången.*

Till höstetinget 1794 hade kronolänsmannen Samuel Sundelius instämt drängen Peter Hansson i Kopparp samt änkan Stina Svendsdotter i Narbäck för sins emellan övat lönskaläge. De erkände brottet och Stina Svendsdotter berättade att hon efter detta olovliga umgänge med Peter Hansson blivit med barn. Hon hade åtta dagar före midsommar framfött ett gossebarn som efter tre månader och 11 dagar avlidit.

Häradsrätten dömde Peter Hansson och änkan Stina Svendsdotter för lönskaläge att böta, han tre riksdaler 16 skilling hon en riksdaler 32 skilling. De skulle också till sockenkyrkan i Ödeshög betala, han en riksdaler 16 skilling och Stina 32 skilling samt i sakristian där var för sig undergå enskild skrift och avlösning.

Kronolänsmannen Sam Sundelius hade till vintertinget 1803 instämt bonden Fredrik Samuelssons hustru i Stavreberg. Hon hade vid auktionen i Kopparp den 28 nov 1800 gjort inköp för fyra riksdaler. Han ville ha betalt. Det blev förlikning.

Jonas Nilssons hustru i Amundeby var instämd till vintertinget 1803. Hon hade vid auktion i Kopparp 28 nov 1800 också inropat varor för fyra riksdaler men ej betalat. Hon ålades av rätten att betala.

Drängen Jonas Nilsson i Kopparp hade instämts till höstetinget 1804 av gästgivaren Jonas Månsson i Boet för obetalda varor efter inrop på en auktion i Halleby den 23 oktober 1802. Jonas Nilsson inställde sig inte. Det blev böter för det också. Målet återupptogs vid vintertinget 1805 och då blev det förlikning.

Nils Stark 1760-06-02 i Vireda, livgrenadjär för Kopparp,

1) Maja Månsdotter 1755-06-08 i Visingsö

2) Sara Jonsdotter (1780-11-03) i Åby

Barn: Stina 1789 i Svanshals, g m Jonas Samuelsson i Smedstorp

Katharina 1795-04-24, gift med sergeanten Lars Kjällén,

Johan 1800-11-06, torpare

Nils och Maja vigdes 1788 och Nils var redan då ryttare för Kopparp. Maja uppgavs då vara från Börstabil och var troligen tjänstepiga där. Jag har inte kunnat utforska bakgrunden för någon av dem. De angivna födelse-datumerna finns inte i kyrkoböckerna i Vireda eller Visingsö.

Nils Stark deltog i kriget mot Napoleon. Han blev tillsammans med soldaterna Olof Brodd från Brodderyd och Jöns Lantz från Hårstorp och många flera den 7 november 1806 utanför Lübeck tillfångatagna under kriget mot Frankrike. Tillsammans var det 1200 soldater ur Vadstena och Skänninge kompanier. Soldaterna från Lysings härad tillhörde Vadstena kompani. I drygt tre år hölls de fångna i Frankrike.

Något som de fick arbeta med var att gräva kanaler. Den 24 november 1809 frigavs de. Den långa marschen hemåt gick över Wismar, dit de anlände den 14 januari 1810. De överskeppades till Ystad och gick i land där den 15 april 1810.

Vi kan därför anta att dessa tre soldater, Olof Brodd, Nils Stark och Jöns Lantz kom hem till våra bygder under våren eller försommaren 1810. Sedan hade de mycket att berätta om vid kafferepen i bygden.

Nils Stark blev sedan torpare på Kopparps ägor på Starklyckan i norra delen av byn, utmed vägen mot Holkaberg. Vid vintertinget 1823 inlämnades till häradsrätten ett torpkontrakt. Det var Peter Andersson och hans hustru Kristina Hansdotter som gav Nils Stark och hans hustru detta torp i deras livstid.

Maria Månsdotter dog 1823 av inflammation och feber. Mellan makarna hade tidigare upprättats ett inbördes testamente som gav efterlevande maken rätt att behålla kvarlåtenskapen. Detta framgår av domboken från sommaringet 1823.

Bouppteckningen 1823 efter Maria Månsdotter visade att hon efterlämnade maken, Nils Stark samt tre myndiga barn. Sonen Johannes och dottern Stina med sin man Jonas Samuelsson i norra Stavreberg var närvarande, men dottern Maria Katharina var frånvarande. Brodern Johannes fick föra hennes talan. Tillgångarna bestod enbart av lösöre och uppgick till 83 riksdaler. Skulderna uppgick till 12 riksdaler.

Nils gifte sig året därpå med Sara Jonsdotter. Hon var sannolikt dotter till Jonas Abrahamsson och Katharina Andersdotter från Skog. När hon gifte sig med Stark var hon piga i Smedstorp och 44 år gammal. Hon hade tjänat som piga i många år, i Ödeshög, Glasfall och senast i Smedstorp hos Johannes Jonsson.

Nils Stark var då 64 år gammal och *kanske inte så stark längre*. Hans krafter började av allt att döma avta. Nils dog 1836 av ålderdom. De sista fem åren hade han behövt mycket vård av sin hustru, se nedan.

Bouppteckningen efter Nils Stark 1836 visade att han efterlämnat i första giftet tre barn, Johannes myndig, dottern Stina gift med Jonas Samuelsson på Fogeryds ägor, dottern Maja K gift med sergeanten Kjällén i Jönköpings län, med senare giftet efterlevande änkan Sara Jonsdotter men inga barn. Tillgångarna uppgick till 76 riksdaler och skulderna till 19, behållning 57 riksdaler. Några husdjur finns inte upptagna, inte heller några köre- eller åkerredskap, endast den växande grödan på kålgården samt gångkläder, säng och linkläder.

Mellan Nils Stark och hans andra hustru, Sara Jonsdotter, hade också upprättats ett inbördes testamente. Detta testamente klandrades av Nils Starks arvingar men häradsrätten dömde till Sara Jonsdotters förmån. I samma mål hade också arvingarna begärt att Sara Jonsdotter skulle med ed fästa riktigheten av den upprättade bouppteckningen efter Nils Stark.

Inför häradsrätten den 23 februari 1838 förklarade då Sara Jonsdotter att hon inte gärna ville avlägga eden. Hon förklarade vidare att hon förstod att Nils Starks arvingar *alltför gärna ville utfå sitt arv efter fadern, Nils Stark. Självt ville hon dock att de skulle ge henne ersättning för att hon under fem års tid skött och vårdat deras vansinnige fader och svärfader.* Till detta rättegångstillfälle hade inte arvingarna infunnit sig.

Inför rätten försökte man förklara för henne att det nu gällde att avlägga ed rörande bouppteckningen. Häradsdomaren Peter Andersson i Boet förklarade att arvingarna möjligen kanske skulle anta hennes erbjudande, men att hon först skulle avlägga eden. Hon framhårdade dock i sin ståndpunkt och rätten utsatte därför målet till ny handläggning.

Den 1 juni 1838, på sommaringets första dag, togs målet upp på nytt. Sara Jonsdotter var då beredd att med ed styrka riktigheten av bouppteckningen.

Hon inlämnade också en förteckning över sådant som glömts vid bouppteckningen och sådant som tillkommit efteråt. Bl.a. hade från Vadstena Krigsmanshus fyra månader efter begravningen kommit 15 riksdaler som ersättning för begravningen av denne gamle soldat i rikets tjänst. Sara Jonsdotter hade en tid efter Nils Starks död bott i Boarp.

Hon avlade den begärda bouppteckningseden. Därefter yrkade arvingarna genom sitt ombud, häradsdomaren Peter Andersson, att hon skulle ställa borgen för att hon genom testamentet fått nyttjanderätt över egendomen. Rättens beslut i denna del blev att eftersom ingen stämning inlämnats på denna begäran lämnades den utan åtgärd.

Huruvida det senare blev någon uppgörelse med arvingarna nämns inte i domboken.

Sara Jonsdotter dog i Kopparp den 5 augusti 1856 av ålderdom. Hon bodde troligen kvar i torpet Starklyckan en tid. Förmodligen hade en ny torpare, Johan Jonsson, kommit dit med sin familj.

1840 kom Johan Stark med sin familj till Starklyckan. Därvid flyttade möjligen Sara fram till Kopparp. Hon är värd vår tanke och uppskattning. Hon utträttade säkerligen ett gott arbete.

Storskifte genomfördes i Kopparp 1818. Det fanns då tre gårdar. Peter Hansson ägde $\frac{1}{2}$ mantal, Katharina Hansdotter ägde $\frac{1}{4}$ mantal och Peter Andersson innehade också $\frac{1}{4}$.

Byn delades vid detta skifte i två halvgårdar. De båda fjärdedelarna fick därvid bilda en egen halvgård, men att denna samtidigt skulle delas i två delar. Katarina Hansdotters del skulle brukas av hennes förmyndare, Peter Hansson.

Fortfarande var husen samlade. Någon utflyttning hade ännu inte skett, även om kartan visar att något större hus, förmodligen en lada, byggts något

norrut, ungefär på den plats där Kjells gård idag ligger. Hustomten delades i två, en västergård och en östergård. Den östra kunde sedan delas i två för de bägge fjärdingarna. Ute på ägorna fanns soldattorpet utmed Lakarpsvägen och längst i norr fanns Starklyckan utmed den väg som då var Kopparps kyrkväg.

Utmed bäcken öster om hustomten låg kvarnen. Sågen låg utmed bäcken längre norrut. Kvarnen och sågen samt fisket i Gyllingesjön förklarades vara gemensamt.

Den karta som upprättades visar att husen låg väl samlade i en skyddad fyrkant ungefär där Artos gårdsplan idag är belägen.

Anders Jonsson	1768-10-12 i Adelöv, bonde
1)Maja Hansdotter	1772-05-06, Död 1806
2)Stina Hansdotter	1785-06-06, Död 1813
3)Johanna Persdotter	1786-11-08,
Barn: Maja	1793-09-22 i Adelöv, död samma år
Katharina	1794-11-28 i Adelöv,
Stina Greta	1799-06-13,
Hans Johan	1801-05-22, död i lungsot s å
Johan	1804-04-25, död 1805 av bröstsjuka,
Anna Brita	1806-11-06, död av hjärtsprång,
Maja Lotta	1809-11-11,
Sven Peter	1811-02-10,
Anders Magnus	1813-02-11, död s å
Anna Lotta	1815-01-25, död s å av bröstvärk

Anders var född i Rossås i Adelövs socken, son till bonden Jonas Johansson och Sigrid Håkansdotter. Anders och Maja gifte sig 1792. Då uppgavs han vara dräng i Rossås och hon piga i Svalhult. Hon var dotter till Hans Davidsson och Sara Nilsson i Kopparp. De hade sedan en gård i Boeryd i Adelövs socken och där föddes två barn, Maja och Katharina. Den första dottern, Maja dog i spädd ålder. Vi kan också se att av deras nio barn dog sex i spädd ålder. Barnadödligheten var stor i gamla tider, men denna familj drabbades särskilt hårt.

De kom till Kopparp omkring 1797. Maja Hansdotter dog 1806 i barnsbörd. Anders gifte om sig med Stina Hansdotter 1808, dotter till Hans Håkansson och Maria Svensdotter i Kopparp. I detta äktenskap föddes tre barn. Stina dog i barnsbörd 1813 och samma år gifte Anders om sig med Johanna Persdotter. Hon var dotter till Peter Jonsson och Kerstin Jönsdotter i Stavreberg. Omkring 1815 flyttade familjen till Stora Smedstorp. År 1827 flyttade Anders med sin familj till Hulustorp i Adelöv. Han dog där av lungsot 1871.

Bouppteckningen 1806 efter Maria Hansdotter visade att hon efterlämnade maken och tre omyndiga barn, Katharina 12, Stina Greta på 8:e året, Anna Brita 12 dagar gammal. Som god man var närvarande mannens moderbroder Lars Hansson i Lafsta, Adelövs socken. Tillgångarna uppgavs till 164 riksdaler. Som skulder uppgavs 10 riksdaler till Måns Persson i Ingefre-

arp, 16 riksdaler till Annika Jonsdotter i Boeryd, 16 riksdaler till änkan Elin Larsdotter i Kopparp.

Till höstetinget 1805 hade gästgivaren Peter Persson i Holkabergs Norrgård instämt bönderna Håkan Månsson och Anders Jonsson i Kopparp med för obehörigt vattenpåsläpp den 28 juli och därigenom orsakat honom förlust på avbärgat foder. Svarandena uppgav att genom allt regn som fallit hade vattnet gått över dammen och inte kunde hållas kvar.

Flera vittnen hördes. Av uppgifterna framgår att Peter Persson tidigare begärt att uppdämning skulle ske. Vi ser här en balansgång mellan att å ena sidan dämna upp vattnet så mycket som möjligt för att ha när det behövdes för såg och kvarn, samtidigt som mycket regn i samband med ett redan stort vattenmagasin kunde medföra översvämningar. Målet uppsköts och jag har ingen uppgift om utgången.

Vid höstetinget 1814 hade rusthållaren Anders Jonsson i Kopparp, såsom god man för sin broder, beväringsskarlen Johan Nätt, som var ute i kriget instämt bonden Josef Månsson i Mark. Han yrkade att Nätt som i Månssons ställe varit beväringsskarl, måtte av honom utfå två års inestående obetald lön. Denna skulle vara nämligen för 1813 30 riksdaler riksgäld samt två tunnor korn, efter samma markegångstaxa samt för innevarande år 40 riksdaler och in natura två tunnor korn. Dessutom yrkades ersättning för rättegångskostnaden.

Det framkom av kontraktet att Nätt som i kontraktet hette Johan Jonsson åtagit sig att för Månssons räkning gå i kronans tjänst som beväringsskarl, och därför betingat sig 40 riksdaler riksmünt årligen såsom lön, jämte två tunnor stritt korn och även om det på kontraktet finnes tecknat kvitto av Johan Johansson den 5 juni förlidet år kvitto för samma års lön, har han dock icke utfått mer än 10 riksdaler.

Häradsrätten ålade Josef Månsson att för förlidet år såsom inestående lön till beväringsskarlen Nätt genast betala 30 riksdaler samt efter samma års markegångstaxa betala två tunnors korn samt på detta erlægga 6 % ränta från innevarande års början. Månsson ålades också att vid detta års slut utgiva i lika avseende 40 riksdaler samt två tunnor stritt korn i natura. Därutöver skulle han ersätta kärandens rättegångskostnader med två riksdaler banko.

Till detta kan också sägas att Anders Jonsson hade en syster, Anna Jonsdotter, som var gift med Isak Jonsson på Fällan i Stora Åby socken. Hon kom som änka till Kopparp 1842, se längre fram.

Håkan Månsson	1773 i Linderås, arrendator
h Stina Hansdotter	1775 i Adelöv
Barn: Peter	1797-11-08 i Svalhult, Adelöv,
Magnus	1803-01-11
Hans	1804-04-11, död av torsken 2 veckor gammal,
Lars	1806-06-21, död 1809
Inga Katharina	1808-09-03,
Anders Magnus	1811-

Håkan och Stina kom till Kopparp omkring 1802. Håkan var möjligen från Frucknöte i Linderås. Stina var troligen dotter till bonden Hans Persson och Elin Larsdotter i Svalhult i Adelöv. De brukade till en början också en

gård i Svalhult, innan de kom till Kopparp. De har troligen flyttat från Kopparp omkring år 1810. Det kan noteras att Lars Hansson i Lafta (Lövestad i Adelöv), troligen var en broder till Stina. De var dopvittnen hos varandra flera gånger. Två söner till Lars Hansson (Johannes och Hans Larssöner) var senare bönder i Narbäck. Vi kan också se att det fanns en släktskap till Anders Jonsson, se ovan.

Vid höstetinget 1811 hade notarien hr Karl A Svanbeck instämt drängen Jan Jansson i Kopparp som skyldig till lägersmål med pigan Stina Svensdotter. Hon bodde numera i Hestra soldattorp i Haurida socken och hade inte nåtts med stämningen. Han erkände att han under deras gemensamma tjänstetid i Holkabergs gästgivargård sistlidna annandag jul med Stina haft köttsligt umgänge. Men det hade hon dessutom haft med flera. Åklagaren anhöll om uppskov med målet till nästa ting. Målet uppkom på vintertinget 1812 och då erkände han att han kunde vara barnafadern.

De dömdes till böter, han tre riksdaler, 16 skillingar i treskiftes mellan kronan, häradet och åklagaren. Dessutom skulle de till Ödeshögs sockenkyrka betala han en riksdaler 16 skillingar och hon 32 skillingar. Båda skulle i Sakristian undergå enskild skrift och avlösning. Dessutom skulle han till barnets underhåll betala sex riksdaler riksgäld *till dess barnet själv kunde försörja sig*.

Peter Hansson	1787-03-26, bonde på ½ mantal i Kopparp
Katharina Andersdotter	1794-11-28, d t Anders Jonsson ovan
Barn: Hans Peter	1812-12-16, lomhörd, död 1834-05-23 av nervfeber
Anders Magnus	1815-06-13, g m Maja Lena Isaksdotter Säv,
Maria Greta	1817-09-23, gift med soldaten Jonas Blom
Johan	1820-02-06, död 1821 av kopporna
Karl Johan	1822-01-31, död 1823 av slag
Kristina Sofia	1823-10-09, gift med Johan Jonsson Blom, se nedan
Karl Johan	1826-05-28, död 1827 av bröstfeber
Gustaf	1828-04-19, död av torsken s å
Karl Johan	1829-08-29, död av bröstfeber s å
Johannes	1831-01-10,
Karl	1833-10-25,

Peter och Katharina gifte sig 1812. Peter var son till Hans Håkansson och Maria Svensdotter, se ovan. Om Peters barndom kan vi se att han var tolv år när fadern dog. Modern var då sedan flera år tidigare intagen på sjukhus i Vadstena såsom *svagsint*. Kanske var hon hemma i Kopparp då och då. Vi kan anta att Peter tidigt fick ta på sig en roll som bonde och brukare av föräldragården.

Katharina var dotter till Anders Jonsson och Maja Hansdotter i Kopparp, se ovan. De innehade och brukade den västra halvgården i Kopparp vid storskiftet 1818. Senare innehade de ¼ mtl. Senare minskade hans gårdsinnehav ytterligare och från omkring 1830 uppgavs Peter vara brukare, troligen av sin systers, Katharina Hansdotters gård i Kopparp.

Sonen Anders Magnus gifte sig med Maja Lena Isaksdotter Säv och de blev bönder i Kopparp, se längre fram.

Jag vill också peka på barnadödligheten. Se hur gärna de ville ha en son med namnet Karl Johan. De fick tre pojkar som gavs detta namn men alla tre dog.

I domboken från sommaringet 1822 finns antecknat att Peter Hansson och Katharina Danielsdotter bytt en gård i Kopparp om $\frac{1}{4}$ mantal till Peter Danielsson mot dennes $\frac{1}{3}$ mantal i Glassås i Adelöv. Vad som låg bakom denna affär vet jag inte. Någon flyttning till eller från Glassås tycks ingen av dem ha gjort.

I samma dombok finns också anteckningar om en tvist rörande $\frac{1}{4}$ mantal i Jussberg som Peter Hansson ägt. Det var Bengt Knutsson, gift med Peters syster Brita, som hade instämt sin svåger. De bodde på ett undantag på gården i Jussberg och det var detta undantag som tvisten gällde. Peter Hansson hade ägt gården men sålt den och därvid hade den nya ägaren inte känt någon skyldighet för undantaget. Hur tvisten slutade har jag inte följt upp. Den förekom vid flera ting och förmodligen kostade denna process åtskilligt. Vi kan gissa att den slutade i förlikning.

Av domboken 1823 framgår att Peter Hansson sålde sin gård om $\frac{1}{4}$ mantal Kopparp till rusthållaren Sven Hansson i Munkeryd och skattemannen Jonas Abrahamsson i Kvatarp. Därigenom hade Peter Hansson sålt den jord som han ärvt av sina föräldrar i Kopparp.

Det var ekonomiska problem bakom. Det hade *gått ut sig för honom*. Köparna förklarade att de inte köpt gården för egen del utan enbart gjort affären för att hjälpa Peter Hanssons barn.

Gården såldes den 17 januari 1835 vidare till Jonas Andersson i Stava och Israel Håkansson i Lakarp. Även om vi inte känner alla detaljer i dessa affärer kan vi konstatera att äldste sonen Anders Magnus senare blev bonde på gården.

Vid sommaringet 1836 hade Anders Magnus Petersson, son till Peter Hansson och Katharina Andersdotter, inkallat Johannes Larsson i Narbäck och Anders Jonsson från Gränna socken för att dessa skulle höras om sina iakttagelser om detta köp. Vittnena omtalade då att Jonas Andersson och Israel Håkansson köpt gården enbart för att bevaka Peter Hanssons barns intressen.

Peter Hansson dog den 16 juni 1834 av nervfeber. I husförhörlängden noterades att han gjort sig skyldig till fylleri detta år

Bouppteckningen efter Peter Hansson 1834 visar att han efterlämnade hustrun Katharina Andersdotter samt fem barn Anders Magnus 19 år, Johannes 3, Karl 3 mån. Maja Greta 16 och Kristina 10 år. Tillgångarna upptogs till 651 riksdaler och skulderna till 1332 riksdaler. . Vi kan se hur Peter Hansson började sin bana som en välbärgad, förmögen man men hur han slutade sina dagar helt utblottad. Skulderna översteg tillgångarna.

Kanske fanns där ändå någon koppling till gårdsinnehav i Kopparp kvar. Peter Hanssons barn innehade enligt anteckningar ur domboken 1839 en gård i Kopparp. Hustrun Katharina Andersdotter stod skriven som arrendator. Hon anlätade som hälftenbrukare sin svåger Johan Johansson. I detta läge kom Jonas Blom till Kopparp och han uppges i domboken 1839 vara

rusthållare, ägare av någon del av den jord som möjligen Johan Johansson var hälftenbrukare av. Det blev en tvist om husröta på det gårdsinnehav som en gång i tiden tillhört Peter Hansson. Protokollet berättar om fönsterrutor som behövde bytas, om tiljor som behövde bytas och om tak som behövde lagas. Troligen slutade denna tvist i någon slags förlikning.

Katharina gifte sig 1841 med Johan Månsson i Vendelstorp och flyttade dit. De båda yngsta barnen följde med henne dit.

Peter Andersson 1791-05-06 i Gränna, bonde
Kristina Hansdotter 1796-02-24,
Anna Brita 1816-09-12,

Peter och Kristina gifte sig 1814. Peter var son till bonden Anders Svensson och Ingrid Jonsdotter i Sonaby, Gränna landsförsamling. Kristina var då endast 18 år, dotter till Hans Håkansson och Maria Svensdotter i Kopparp, se ovan. De innehade under några år ½ mtl i Kopparp. De flyttade år 1818 till Kleven i Gränna socken och övertog där en gård om 1/4 mtl som Peters far ägde.

Gården i Kopparp ägde de dock ännu vid mittet av 1840-talet och hade den utarrenderad. Den hade sina marker mot norr och på dessa marker låg torpet Starklyckan. Det var Peter Andersson och Kristina Hansdotter som 1823 gav detta torp till Nils Stark och hans hustru i deras livstid. Årsavgiften var tre riksdaler eller tjugo dagsverken.

Vid sommaringet 1828 hade Peter Andersson anhållit att häradsrätten skulle förrätta husdelning i Kopparp på den gård som Peter Andersson och pigan Katharina Hansdotter ägde tillsammans med var sina ¼ mantal. Det blev nämndemännen Samuel Andersson i Bankaby och Jonas Persson i Fogeryd som förordnades att göra denna husdelning. Detta var en konsekvens av storskiftet som hade genomförts år 1818.

Under tre år, 1818-1821, bodde två familjer tillfälligt i byn. Det var Peter Petersson och Nils Petersson, som tillfälligt arrenderade var sin gård i Kopparp. De är inte kända i övrigt.

Peter Danielsson 1769-08-29, bonde
Maria Svensdotter 1780-02-11 i Gränna
Barn: Maja Stina 1802-12-30, gift med Peter Håkansson i Hultsjö
Johannes 1805-01-13, bonde i Stora Krokek
Peter 1806-12-31,
Sven 1809-06-21, bonde i Kopparp, se längre fram
Daniel 1811-12-19, bonde i Isberga, Heda
Gustaf (Peter) 1814-09-16, död ?
Johanna 1817-07-30, död 1834
Gustaf 1821-04-17, till Hillingstad
Karl Johan 1825-04-25, till Källstad

Peter och Maria gifte sig 1802. Peter var son till bonden Daniel Johansson och Maria Persdotter i Mark, senare bosatta i Sunneryd. Maria var dotter till bonden Sven Gabrielsson och Kerstin Svendsdotter i Barkarp, senare bosatt i Isgårda i Gränna landsförsamling. Peter och Maria brukade först en gård i Barkarp i Gränna socken.

De kom till Kopparp år 1821. Peter dog 1834. Gården utarrenderades och Maria Svendsdotter fick ett undantag på gården. Endast yngste sonen var då kvar i hemmet. Gården såldes 1844 till Sven Persson, se längre fram. Maria Svendsdotter dog 1861 på sitt undantag.

I domboken från sommaringet 1822 finns antecknat att Peter Hansson och Katharina Danielsdotter bortbytt en gård i Kopparp om $\frac{1}{4}$ mantal till Peter Danielsson mot dennes $\frac{1}{3}$ mantal i Glassås i Adelöv. Vad som ligger bakom denna affär vet jag inte. Någon flyttning till eller från Glassås tycks ingen av dem ha gjort.

Bouppteckningen efter Peter Danielsson 1834 visar att han efterlämnade hustru och sju barn, sonen Johannes och Sven myndiga, och även Daniel och Maja Stina, g m brukaren Peter Håkansson i Hultsjö, Peter 20 år och Gustaf 13, Karl 9. De omyndigas rätt bevakades av deras farbroder Jonas Danielsson i Källstad by och socken.

Under kreatur upptogs två hästar, ett föl, tre kor, två kvigor, två tjurar, tre baggar, sju får och en gris. Under köreredskap upptogs *en färdevagn, två skogsvagnar, en kärra med säte en slädryss, en slump bättre och sämre källkar, fyra ärjekrokar, två harvar med en bult, två hästok, ett par selar med tøm och tyglar, flera gamla selar med tömmar, en manssadel med betsel, två sämre dito, tre hammare och två hovtänger, hästtücken, två ressel, en hämtekorg, tre jolingar, flera smörjebulkar, en hemkvarn*. Fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Kopparp upptas till 560 riksdaler, summa tillgångar 1189 riksdaler, skulder 170 riksdaler.

Maja Stina Petersdotter blev efter mannens död gift med Peder Håkansson. Efter dennes död återkom Maja Stina med sina tre barn till Kopparp. Hon dog av värk 1838, 35 år gammal. Bouppteckningen efter henne visar bl. a. följande: Hon efterlämnade tre barn, sonen Johan August 6 år, Kristina nära 4 år, och Inga Stina $1\frac{3}{4}$ år gammal. Bland tillgångarna ingick $\frac{1}{28}$ mantal Kopparp för 100 riksdaler. Lösöret uppgavs till 67 riksdaler, summa tillgångar 167 riksdaler. Skulderna uppgick till 193 riksdaler.

Drängen Jonas Nilsson i Kopparp hade till höstetinget 1804 instämt av gästgivaren Jonas Månsson i Boet med anledning av att Jonas Nilsson inte betalat de varor som han inropat vid auktion i Halvarby den 23 oktober 1802. Jonas Nilsson inställde sig inte och ådömdes böter för detta. Beträffande auktionsskulden skedde sedan förlikning.

Jonas Stark	1785-11-27 i Trehörna, livgrenadjär
Maja Samuelsdotter	1785-02-13 i Vireda
Barn: Samuel	1809-02-03,
Johannes	1810-11-07,
Maja Stina (Marg.)	1812-08-31 i Gränna, (?)

Jonas Stark och Maja kom båda till Kopparp 1808. De gifte sig 1809. Bakgrunden för Jonas är okänd. Maja var troligen dotter till soldaten Samuel Sand och hans hustru Sara på Slåthults ägor i Vireda. Jonas och Maja stannade inte länge i Kopparps soldattorp.

De flyttade 1815 till Staffanstorp och där var de torpare. Från 1818 hade de ett torp på Gyllinge ägor ett par år. De flyttade 1820 till Ödeshög där Jonas sedan var tingsstuguvakt.

Från domböckerna 1816 och 1817 finns en torpare Jonas Persson nämnd på Kopparps ägor. Han förekommer inte i husförhörslängden och har möjligen bott här bara någon kort tid.

Vid hösttinget 1828 hade kronolänsmannen Nelson gjort en räfst rörande vägunderhållet. Att underhålla vägarna var böndernas ansvar och det blev därför många bönder som nu stämde inför tinget.

Det utdömdes böter, dels för bristande vägunderhåll och i en del fall för *försenad väglagning*. I vår bygd var det bönderna i Kopparp, Stora Smedstorp, Öjan, Munkeryd och Gyllinge.

Jöns Krok	1793-06-24 i Vireda, livgrenadjär
Katharina Persdotter	1780-,
Dottern Anna Sofia	1822-05-11

Bakgrunden för Jöns och Katharina är okänd. Jöns kom till Kopparp 1815. De gifte sig 1817 och då uppgavs hon vara från Narbäck. Familjen Krok avflyttade till Skrädeberg 1827.

Vid vintertinget 1817 finns noterat att livgrenadjären Krok på Kopparps ägor och drängen Jonas Glad i Munkeryd hade varit i slagsmål. De hade kommit överens och behövde inte rättens hjälp med att lösa denna oenighet.

Vid vintertinget 1825 hade kronolänsmannen Nelson instämt Jöns Krok från Kopparp. Det yrkades böter för att han den 27 december överfallit Johannes Israelsson och tillfogat honom någon skada på vänstra kindbenet. Bakgrunden var att Israelsson förebrått Krok för att denne använt Israelssons vagn vid något arbete vid ett vagnshus i Porsarp.

Vid vintertinget 1832 åtalades livgrenadjären Jöns Krok och drängen Samuel Jonsson för slagsmål. Båda dömdes till böter. Jöns Krok bodde då i Skrädeberg.

Under någon tid 1836 arrenderades en gård i Kopparp av Sven Svensson och Maja Nilsson. Det var dock en mycket kort tid eftersom Sven Svensson dog 1836. Det finns mera att läsa om denna familj under Stora Krokek. Här följer dock lite av huvuddragen.

Sven Svensson 1794-09-16 i Stora Åby, bonde i Kopparp,
 Maja Lena Andersdotter 1798-03-01 i Stora Åby,
 Barn: Johanna Maria 1825-05-19
 Johan Erik 1826-01-24
 Maja Lotta 1826-09-
 Anders Johan 1829-01-29
 Sven Peter 1832-03-26
 Kristina 1836-05-07

Sven och Maja Lena kom till Kopparp kanske i slutet av 1835. Sven dog den 13 februari 1836, troligen i Stora Krokek. Möjligen brukade han under någon tid två gårdar, en i Stora Krokek och en i Kopparp. Efter makens död bodde Maja Lena med sina barn i Kopparp under något år. Hon flyttade 1837 till Ödeshög. Där gifte hon sig med torparen Karl Håkansson och de brukade ett torp på Riddargårdens ägor.

I domboken för 1844 finns antecknat att Maja Lena hade en skuld på 400 riksdaler riksgäld till Samuel Svensson i Lilla Krokek. Hon fick därför överlåta torpets förpantningssumma samt äganderätten till husen på torpet till Samuel Svensson.

Jonas Blom 1786-12-12 i Stora Åby, bonde, f.d. soldat
 Maja Greta Persdotter 1817-09-23, d t Peter Hansson ovan, gifta 1827
 Barn: Johan 1821-12-17,
 Karl Alfred 1845-06-23, livgr. med namn Strid, bodde i Bankaby
 Alida Matilda 1854-05-24, gift Grek, till Amerika 1881

Jonas var son till soldaten Jonas Fogelkvist och hans hustru Stina Olofsdotter på Skogs ägor i Stora Åby socken. Jonas Blom kom till Stava 1808, troligen för att där ersätta den förra soldaten, Karl Blom, som var fången i Frankrike. Jonas gifte sig 1811 med Maja Abrahamsdotter. Hon dog 1836 av gikt.

Efter hennes död gifte han sig 1837 med Maja Greta Persdotter. Hon bodde då i Lilla Krokek men var dotter till Peter Hansson och Katharina Andersdotter i Kopparp. De kom 1838 till Kopparp där de av Magnus Persson 1841 köpte 1/16.

De har därefter troligen ägt ¼ mtl men flyttade från Kopparp till Holka-berg 1851, sedan till Munkeryd 1853 där de bodde *till hus* hos Jakob Johan Alexandersson, vidare till Björnserys ägor i Stora Åby socken 1855. Därefter har jag inga mera uppgifter om denna familj. De ägde någon tid efter sin avflyttning en gård i Kopparp.

Vid höstetinget 1840 hade Jonas Blom i Kopparp instämt Johannes Johansson i Stavreberg angående husröta. Parterna förliktes. Detta mål började redan vid hösttinget 1839 och anteckningarna i målet rymmer en hel del intressanta detaljer.

Vid höstetinget 1842 anhöll Jonas Blom och hans hustru Maja Greta Persdotter om fastebrev för 1/16 mantal rusthåll nr 124 Kopparp som de 15 maj 1841 köpt av Magnus Petersson för kvitterade 326 riksdaler jämte särskilda villkor.

Vid hösttinget 1842 hade Sven Persson i Kopparp instämt Jonas Blom i Kopparp för att denne sistlidna sommar slagit och skördat en svaranden tillhörig vallgata som enligt geometriska kartan är uttagen genom svarandens stenhage från hustomten till det s.k. Lakarps gärde, utgörande från kvarnstället till gårdet 80 alnars längd och 8 alnars bredd som sedan storskiftet 1821 varit inhägnad samt från den tid varit årligen bärgad av käranden och hans förman utom detta år då svaranden utan löfte densamma avbärgat, varföre han måtte åläggas betala värdet av minst 4 (lass) höfoder.

Parterna visade kartan, av vilken framgår att den som vid delningen får Stenhagen skall lämna en gata om tio alnars bredd från hustomten till Lakarps gärde, som skall gå till jutan. Svaranden erkände men menade att han icke fått så mycket hö som stämningen utvisade. Utslaget blev att stämningen ogillades.

Johan Jonsson Blom	1821-12-17, bonde
Gustaf Henrik Petersson	1827-06-13 i Åby,
Stina Sofia Persdotter	1823-10-09, d t Peter Hansson ovan
Barn: Emilia Josefina	1846-12-18,
Karl Johan	1848-03-08,
Mathilda Josefina	1850-08-20, g m Karl Aug.Karlsson,Kopparp
Karl Johan Blom	1854-09-25 i Gränna, till Amerika
Frans Otto -"-	1857-03-08 i -"-, till Amerika
Maria Sofia	1859-03-26

Nu kommer här en märklig, och lite rörig familjebeskrivning. Johan Jonsson Blom var son till soldaten Jonas Blom i Stava soldattorp i hans äktenskap med Maja Abrahamsdotter. Johan gifte sig 1846 med Stina Sofia Persdotter från Kopparp, dotter till Peter Hansson och Katharina Andersdotter. Efter att Johans mor dött gifte fadern sig med Maja Greta Petersdotter från Kopparp.

Sålunda var Johan och hans far då gifta med var sin dotter till bonden Peter Hansson i Kopparp, efter att Jonas Bloms första hustru dött. Detta måste ha varit en ganska märklig situation. Johan blev svåger med sin far.

Johan och Stina gifte sig 1846. De bodde i Kopparp fram till 1850 och Johan skrives som *gifta drängen*. De flyttade omkring 1851 till Målskog i Gränna socken, där de arrenderade en gård, men återkom till Kopparp 1858. De förvärvade då 1/48 mantal i Kopparp. Johan dog 1865 och Stina gifte sig 1868 med Gustaf Henrik Petersson, som då flyttade hit från Kulhult.

Stina dog i lungsot den 3 januari 1887. Gustaf gifte sig 1888 med Johanna Maria Johansson och bodde en tid i Holkaberg, sedan i Glasfall och från 1897 i Östra Haddåsen. Där dog han 1912 av slaganfall. Visst var detta en rörig historia.

Bouppteckningen efter Johan Blom 1865 visade att han efterlämnade hustrun och fyra omyndiga barn. Tillgångarna uppgick till 570 riksdaler och skulderna till 274. Bland skulderna kan nämnas 3 riksdaler till snickaren Kylén för kistan. Bland tillgångarna upptogs bl. a. en ko och ett får med lamm.

Bouppteckningen efter Kristina Sofia Petersdotter 1887 visade att hon efterlämnade maken, Gustaf Henrik Petersson, men inga barn dem emellan. Men hon hade fyra barn i föregående gifte, nämligen Frans Otto Johansson i Amerika, sonen Karl Johan Johansson i Amerika, dottern Matilda Josefina Johansdotter, gift med skomakaremästaren Karl August Karlsson i Kopparp samt dottern Maria Sofia Johansdotter, myndig och hemmavarande.

Bouppteckningen upptog 1/96 mantal, vilken fastighet hon ägde före äktenskapets ingående och som tillkommer hennes bröstavingar och upptages efter dess taxeringsvärde, 100 kronor, vidare lösöre för 205 kronor, däribland en ko och två får med lamm, tre höns och en tupp. Skulderna uppgick till 180 kronor, behållningen till 125. Bouppteckningen upprättades av Jonas Peter Håkansson i Börstabil.

Johan Grip	1805-09-25 i Gränna, arrendator
Stina Greta Andersdotter	1809-01-13
Barn: Kristina	1832-12-08, nöddöpt, död samma dag.
Maria	1835-03-26, g m Johan Fredrik Johansson i Stava
Johan	1837-12-11, arbetare vid Skärblacka pappersbruk

Johan och Stina gifte sig 1831 när de båda var dräng och piga i Lilla Krokek hos Samuel Svensson. Johan var son till soldaten Johannes Grip och hans hustru Kerstin Nilsson på Uppgränna Knutagårds ägor. Stina var sannolikt dotter till bonden Anders Jonsson och Stina Hansdotter i Kopparp.

Från Lilla Krokek flyttade de 1734 till Kopparp där de var hälftenbrukare på Katharina Hansdotters gård. De kom 1836 till Stavreberg och här arrenderade de förmodligen 1/16 mtl. Från 1841 arrenderade de 3/32 mtl. År 1845 flyttade de till Lilla Krokek och där var de hälftenbrukare på Samuel Svenssons gård.

De arrenderade 1847 eller 1848 den ena gården i Hårstorp. 1849 flyttade de till Stava där de arrenderade en gård. De flyttade 1852 till Hårstorp igen och där arrenderade de 3/8 mtl.

Från slutet av 1850-talet uppgavs de vara *inhyses i egen stuga* i Hårstorp. Stina uppgavs då i husförhörslängden vara *sjuklig och oduglig*. Båda dog 1878, Maria av lungsot den 5 maj och Johan den 4 december av samma sjukdom. De hade flyttat många gånger mellan gårdarna i bygden. Deras ägodelar var många gånger upplastade på en högkärra enligt gamla tiders sed. Se mera om denna familj under Hårstorp.

Sven Persson	1809-06-21 i Gränna, bonde
Kristina Andersdotter	1816-04-15,

Sven var son till Peter Danielsson och Maria Svensdotter i Kopparp, se ovan. Han föddes när familjen bodde i Barkarp, Gränna landsförsamling. Kristina var dotter till bonden Anders Andersson och Maria Larsdotter i Västra Haddåsen.

Sven och Kristina gifte sig 1838. De arrenderade först 1/4 i Kopparp, hans föräldragård, och köpte den 1844 av hans syskon. 1847 dog Sven. Kristina flyttade till Sväm 1848. Sven och Kristina hade inga barn.

Bouppteckningen efter Sven Persson 1847 visade att han efterlämnade hustrun, Kristina Andersdotter, men inga barn.

Hans mor var änkan Maja Svensdotter i Kopparp. Hans syskon var Daniel Persson i Isberga, Johannes Persson i Stora Krokek, Peter Persson i Stockholm, Gustaf Persson i Hillingstad, Karl Persson i Källstad samt en syster Maja Stina Persdotter i Kopparp. Hon hade avlidit och efterlämnat tre omyndiga barn, Johan August, Kristina samt Inga Stina.

Tillgångarna i boet upptogs till 1593 riksdaler, därav fastigheten 1/4 Kopparp till 1000 riksdaler. Skulderna uppgick till 848 riksdaler, därav begravningskostnad 40 riksdaler, till Karl Petersson i Källstad som köpeskilling för 1/28 i Kopparp 246 riksdaler, till Gustaf Persson i Gåsabol enl. revers 51 riksdaler, till Johan Andersson i Kopparp enl. revers 13 riksdaler, till Johannes Persson i Stora Krokek enl. revers 100 riksdaler, till Jonas Samuelsson i Gyllinge enl. revers 50 riksdaler, till Peter Petersson i Sthlm 50 riksdaler, till Gustaf Persson i Källstad 50 riksdaler, till Israel Håkansson i Lakarp 27 riksdaler, till Peter Andersson i Åby 26 riksdaler, till Kristofer Petersson i Holkaberg 33 riksdaler, till Johannes Olofsson i Kaxtorp för en häst 103 riksdaler, till Erik Nilsson i Holkaberg för halm 1 riksdaler, till fru Lindahl i Gränna för sill 3 riksdaler, mm. Summa behållning 745 riksdaler.

Vid sommartinget 1840 inlämnades till häradsrätten en så lydande handling:

Vi undertecknade har överenskommit att Sven Persson i Kopparp skall gå lika i arv med sin svåger Andreas Andersson, boende i Klämmestorp, både i löst som fast. Jag har hört min fader yrka detta och finner att det är rättvist. /Andreas Andersson.

Vid vintertinget 1844 anhöll Sven Persson och hans hustru Kristina Andersdotter om häradsrättens fastebrev för 1/4 mtl krono skatte rusthåll nr 124 Kopparp som de enligt bevitnad avhandling köpt den 19 september 1842 på offentlig auktion för 1033 riksdaler banco.

Vid vintertinget 1846 ansökte Sven Persson och hans hustru Christina Andersdotter i Kopparp om fastebrev för 1/28 mtl Kopparp som de köpt 14 aug 1844 av Peter Persson för 240 riksdaler banco.

Johannes Andersson	1822-09-08, bonde,
Sara Alexandersdotter	1822-09-04 i Vireda,
Barn: Johanna S F	1846-03-28, död 550507
Karl Oskar	1848-01-25, utfl t Amerika 28/4 1868
Johan August	1850-02-24, bonde i Öjan

Johannes hade sina rötter i Västra Haddåsen, son till bonden Anders Andersson och hans hustru Maja Larsdotter. Sara kom från Grankärr i Vireda, dotter till Alexander Alexandersson och Lisa Jakobsdotter. Johannes hade under åren 1839-45 tjänat dräng hos sin svåger Sven Persson i Kopparp.

Vid höstetinget 1846 ansökte Johannes Andersson och hans hustru Sara Alexandersdotter om fastebrev å 1/4 mtl krono skatte rusthåll nr 124 Kopp-

parp som de enligt bevittnad avhandling den 22 mars 1845 köpt av Petter Andersson och Kristina Hansdotter för kvitterade 2100 riksdaler banco.

1851 flyttade Johannes och Sara med familj till Gyllinge.

Mera om Johannes och Sara finns att läsa under Gyllinge. De hade åtta barn. Sju av dem emigrerade till Amerika. Den ende som blev kvar i Sverige var sonen August. Han gifte sig med Ida från Stava och de blev sedan bönder i Öjan. Johannes och Sara var min farfars farföräldrar.

Johannes Jonsson	1794-10-02 i Adelöv, arrendator
Maja Stina Johansdotter	1800-01-20 i Haurida
Barn: Johanna Lisa	1826-05-05 i Vireda
Sven Peter	1828-03-16, utfl t Allhelgona 1846.
Karl Johan	1831-07-04,
Kristina	1833-12-09,
August	1837-12-01,
Maria Florentina	1839-08-17,

Johannes kom från Svalhult i Adelöv och var sannolikt son till bonden Jonas Hansson och hans hustru Ingrid Zachrisdotter i Svalhult. Maja Stinas bakgrund är i Haurida och hennes föräldrar var sannolikt Johannes Nilsson och Kristina Månsdotter i Dunarp i Haurida. Johannes och Maja Stina kom till Kopparp omkring 1827.

De arrenderade den gård om 1/4 mtl som Peter Andersson ägde. Johannes dog av bröstfeber 1845. Maja Stina flyttade med barnen år 1846 till Bultsbol. Hon bodde där inhyst och dog där 1849.

Vid höstetinget 1844 förekom ett mål mellan Johan Andersson i Munkeryd och Johannes Jonsson i Kopparp om husröteersättning. Yrkanden ställdes även mot Israel Håkansson i Lakarp och Gustaf Johansson i Narbäck.

Vid upprop av målet uppträdde alla parterna utom Israel Håkansson i Lakarp trots att han satt i tingssalen. Då domhavanden frågade honom varför han höll sig undan då han hörde målet uppropas yttrade Israel Håkansson pockande till ordföranden: *Jag kan väl komma fram då jag blir påkallad.* Målet blev uppskjutet.

Bouppteckningen efter Johannes Jonsson 1845 visar att han efterlämnade hustru samt sex omyndiga barn. Tillgångarna uppgick till 214 riksdaler och skulderna till 316 riksdaler.

Kvarnen i Stava var tydligen i gott skick och användes av närliggande byar, även Kopparp. Vid sommartinget 1847 hade följande skrivelse inlämnats till häradsrätten:

Undertecknade som ämnar förmåla vår mäld vid Stava kvarn är ofta förhindrade genom Holkabergsbornas uppdämning vid deras sågkvarn, så att vi i svårt väglag nödgas att med vår mäld färdas omkring två mil till kvarn. Detta kunde vi slippa om inte uppdämningen skedde vid Holkaberg utan vattnet fritt finge komma till kvarnen i Stava. Vi anser kvarnen mera nyttig än sågen.

Jan Andersson, Johan Alexandersson, Hans P Svensson, Hans Jonsson, åboar i Munkeryd.

Skrivelsen var vidare undertecknad av åboar i Öjan, Gyllinge, Staffanstorp, Kopparp, Lakarp, Börstabol, Stora Krokek, Hårstorp samt Gåsabol.

Anders Johansson 1798, inhyst dräng, från Munkeryd 1831, "*tosig*".

Anders Johanssons bakgrund är okänd. Han kan inte återfinnas i födelseboken på angivet födelsedatum. Sannolikt är han ändå från bygden. I sin ungdom tjänade han dräng på olika platser, Klämmestorp, Åby, Munkeryd och andra byar. Han kom till Kopparp 1831 från Munkeryd. Han beskrives i husförhörlängden som *tosig*. Enligt andra anteckningar kunde han endast Lilla Katekesen. Han kunde således inte läsa och uppges senare som *svagsint och mindre vetande*.

Till Kopparp kom han som dräng hos bonden Johannes Jonsson och han stannade kvar där under åtskilliga år. Senare skrevs han som inhyses, först hos Johannes Andersson och Sara Alexandersdotter och därefter möjligen hos Frost. Någon gång på 1860-talet överfördes han till Fattighuset i Ödeshöj. Där dog han av ålderdoms svaghet den 30 september 1867, 74 år gammal.

Anders hade *lite svårt för sig* och fick förmodligen slita hårt. Så som sådana vanligen fick göra om de bara var något så när arbetsdugliga. Det var tydligen Anders.

Maja Stina Persdotter	1802-12-30, änka
Barn: Johan August Petersson	1838-11-16 i Adelöv
Kristina Sofia Persdotter	1834-06-16 i Gränna, till Örberga 1858
Inga Stina	1836-05-01, till Strå 1854

Maja Stina Persdotter var dotter till bonden Peter Danielsson och hans hustru Maria Svensdotter i Kopparp. Hon hade varit gift med bonden Peter Håkansson i Hultsjö. Denne dog 5 mars 1837 och samma år flyttade Maja Stina med sina barn till Kopparp. Maja Stina dog av värk 30 januari 1838, endast 35 år gammal. Hennes två barn, Kristina Sofia och Inga Stina togs om hand av mormodern, änkan Maria Svensdotter i Kopparp.

Olof Svensson Frost	1801-02-13 i Åby, livgrenadjär
Johanna K Nilsson	1801-03-26 i Gränna,
Barn: Sven Johannes	1829-01-03, död 1830
Kristina	1826-07-04, t Heda 1846
Alexander	1831-03-26, t Lakarp 1849
Lovisa Karolina	1834-03-29, utfl ?
Gustava	1837-12-09, t Fogeryd 1856
Karl Otto	1846-06-10,

Olof var son till Sven Olsson och Märta Gustafsdotter på Åby Västergårds ägor. Johanna kom troligen från Fågelvik i Gränna landsförsamling. Olof och Johanna kom till Kopparp 1825 och Olof ersatte då Jöns Krok som soldat. Olof och Johanna gifte sig samma år.

På 1850-talet uppges Johanna som *genomsjuklig och vanför*. Familjen Frost utflyttade till Ödeshög i början av 1860-talet och Olof Frost tjänade där som orgeltrampare. Hon dog 1866 av bröstsjukdom. Olof överfördes till Fattighuset och dog där av reumatism 1879.

Johan Jansson	1801-10-03, torpare,
Sara Lena Svensdotter	1811-01-22,
Barn: Frans	1839-10-19,
Maria	1842-07-10, gift med Anders Grek på Grekkebo

Johannes Jonsson var son till torparen Jonas Hansson och Maja Hansdotter på Börstabols ägor. Sara Lena var dotter till torparen Sven Larsson vid Svåms bro och hans hustru Maja Stina Andersdotter. Johannes och Sara Lena tjänade som dräng och piga i Lilla Krokek 1836, där de gifte sig. De var först torpare på Börstabols ägor, sedan i Råby, sedan i Kopparp åren 1838 ó 1844. De flyttade 1844 till Lakarp, till ett torp på Maden vid gränsen mot Kopparp och nära gränsen mot Kärr. Se vidare under Lakarp.

Johan Stark	1800-11-06, torpare, s t Nils Stark i Kopparp
Stina Persdotter	1787-12-16,
Jonas Gustaf Jonsson	1816-06-17, hennes son med Jonas Mur,

Johan var son till soldaten Nils Stark och Maja Månsdotter i Kopparps soldattorp. Johan tjänade som dräng på olika ställen i bygden, bl. a. Börstabol, Krokek och Porsarp. År 1826 kom han som dräng till Maltmossen. Där på Maltmossens ägor bodde då änkan Stina Persdotter. Hon var dotter till artilleristen Peter Berglund och Maria Abrahamsdotter i Näteryd.

Maria var först gift med torparen Jonas Mur. Denne dog genom självmord 1817 i samband med att han gripits misstänkt för stöld. Stina bodde sedan med sin mor och en son på Maltmossens ägor.

Innan hon sedan gifte sig med Johan Stark hade hon 1821 fött ett oäkta barn, som varit dött vid födseln och som hon *lagt på lönn*. Hon hade i hemlighet lagt in barnet under dörren till Ödeshögs kyrkobod. Hon dömdes för detta till fängelse 8 dagar på vatten och bröd samt att plikta till kyrkan och att undergå hemligt skriftermål.

I största välmening

I domboken från 1824 finns noterat att Johan Stark vid en allmän sammankomst vid Holkabergs gästgivargård den 23 augusti 1823 varit överlastad av starka drycker. Han hade då överfallit drängen Sven Jonsson i Tyrssabol och givit honom blodviten samt utfarit i svordomar.

Detta var i största välmening menade han, eftersom han ville att Sven Jonsson skulle följa med honom hem till Porsarp, där han då tjänade. Sven Jonsson ville inte och *sedan gick det som det gick*. Johan Stark fick böta en riksdaler 32 skillingar för svordomar vid allmän sammankomst och sex riksdaler 32 skillingar för fylleri vid sådant tillfälle.

Efter att Johan och Maria gift sig hade de ett torp på Maltmossens ägor, sedan på Rossholmens ägor och därefter kom de till torpet Starklyckan på Kopparps ägor 1840. Här på detta torp bodde och brukade de i tio år. De

flyttade omkring år 1850 till Sunneryds ägor. Där dog Stina Persdotter 1859 och Johan Stark dog på fattighuset 19 januari 1878 av kräfta. Se även under Sunneryd.

Jonas Gustaf Jonsson Mur	1816-06-17,
Maja Lotta Karlsdotter	1828-04-15 i Adelöv,
Barn: Johan Albert	1854-12-24, övanartigö, till Örberga 1872,
Hulda Mathilda	1858-05-07, till Erstorp 1874,
Tekla Albertina	1861-12-21, ofärdig, se nedan
Kristina Josefina	1865- 03-03, till Appuna 1881

Jonas var son till torparen Jonas Mur och Stina Persdotter på Skrädebergs ägor. Maja var dotter till torparen Karl Johansson och Maja Arvidsdotter på Kärrs ägor i Adelövs socken. Jonas far dog genom självmord 1817. Modern, Stina Persdotter var senare gift med torparen Johan Stark på Kopparps ägor.

Jonas gifte sig med Maja 1849. Han beskrives som *klen och stygg* och han var inlagd på Vadstena Hospital 1857. Familjen kom till Kopparp i mitten av 1850-talet och flyttade 1863 till Sunneryd.

År 1867 dömdes han för 3:e resan stöld och förklarades förlustig medborgerligt förtroende för alltid. Familjen Mur tycks i Sunneryd ha haft hälften av Johanna Jonsdotters stuga, den västra delen. Jonas dog 1877. Maja Lotta överfördes samma år till Fattighuset. Dit medföljde också de två yngsta döttrarna. Maja Lotta dog där 1881. Dottern Tekla Albertina bodde kvar på Fattighuset. Hon uppgavs vara ofärdig. Hon dog där år 1900.

Anna Jonsdotter 1773-06-25 i Adelöv

Anna Jonsdotter var född i Rossås i Adelöv, dotter till Jonas Johansson och Sigrid Håkansdotter. Hon hade varit gift med bonden Isak Jonsson på Fällan i Stora Åby och var syster till Anders Jonsson, se ovan. Hon kom som änka 1839 från Stora Åby till Stora Smedstorp och sedan till Kopparp från Stora Smedstorp 1842.

Hon dog av ålderdom den 1 augusti 1856. Av bouppteckningen efter henne framkommer att hon *sedermåra vistades hos sin broder Johan Nätt på Bankaby ägor*. Hon avled utan att ha några bröststavingar. Hon hade då två bröder, Håkan Jonsson vid Tyrsabol och Johan Nätt vid Bankaby. Tillgångarna uppgick till 11 riksdaler, därav hennes gångkläder till fem riksdaler. En del av gångkläderna var dessutom tyger och sängkläder. Enbart gångkläderna värderades till fyra riksdaler. Bouppteckningen var gjord av Lantz i Hårstorp och Gustaf Peter Johansson i Stavreberg.

Sven Månsson	1782-06-21 i Adelöv, torpare på Kopparps ägor
Sven Jonsson	(1782-11-03), torpare
Ingeborg Jaensdotter	1781-06-26 i Adelöv
Karl Johan	1828-04-29, t Klämmestorp 1845
Stina Sofia	1830-02-04, till V Tollstad 1955

Sven Månsson var sannolikt son till Måns Svensson och Sigrid Persdotter på Skogs ägor i Adelövs socken. Ingeborg var sannolikt dotter till torpa-

ren Johan Persson och Brita Månsdotter på Österlida ägor i Adelöv. Sven Månsson och Ingeborg gifte sig 1825. Sven hade då i åtskilliga år tjänat som dräng i bygden. Ingeborg tjänade som piga i Kopparp. De hade sedan ett torp på Kopparps ägor, sannolikt Starklyckan invid gränsen mot Holkaberg.

Den 20 mars 1834 upprättades ett inbördes testamente mellan Sven och Ingeborg. Kanske hade hans krafter börjat avta. Tillkallade vittnen var nämndemannen Samuel Svensson i Lilla Krokek och bonden Israel Håkansson i Lakarp.

Sven Månsson dog 12 november 1835. I kyrkoboken uppges att han då var inhyses i Visjö. Denna uppgift kan vara felaktig. Husförhören säger inget om att han flyttat från Kopparp.

Sven Månsson och Ingeborg hade inga barn. Av bouppteckningen efter Sven Månsson 1835 framgår att de på torpet hade en ko. Den avlidnes gångkläder uppgavs bestå av *två blå rockar, tre par byxor, en gammal päls, tre västar, tre par gamla skor, fyra blaggarnsskjortor, två par strumpor, två snösockar, två halskläden, fyra kravatter, två hattar, en mössa, vantar och handskar.*

Tillgångarna uppgavs till 51 riksdaler, skulderna till 35. Under öKöre- och åkerredskapö finns inget uppgivet, inte heller några hus.

Ingeborg bodde kvar i Kopparp fram till 1838 då hon gifte sig med Sven Jonsson. De hade en tid ett torp på Kulhults ägor. 1845 kom de till Kopparp. Sven Jonsson hade varit gift tidigare, med Maja Larsdotter och hade barn från det äktenskapet. Ingeborg dog 1855. Barnen hade flyttat hemifrån och Sven Jonsson var ensam kvar på torpet och står från omkring år 1850 som *inhyses*. Han dog 1761 hos en dotter i Forsby i Västra Tollstad. Sven Jonssons bakgrund är okänd.

Bouppteckningen 1855 efter Ingeborg Jaensdotter visade att hon efterlämnade maken Sven Jonsson samt en syster, Katharina Jaensdotter vid Glassås och en broder, Johannes Kaxe, samt avlidne Peter Sparvs efterlämnade fyra barn, Johan Peter, Karl Gustaf, Johannes och ? Tillgångarna uppgick till 532 riksdaler, därav utestående fordringar 501 riksdaler, av Johannes Andersson i Gyllinge 201 riksdaler, Jonas Blom i Munkeryd 67, Anders Petersson i Kopparp 103 riksdaler, Anders M Petersson i Stava 45 riksdaler, Johan Jonsson i Ruskilsby m fl. Bouppteckningen var upprättad av Johan Andersson i Lakarp och Anders M Petersson i Kopparp samt Johan Gustafsson i Kopparp.

Gustaf Johansson	1799-05-18 i Säby, bonde på ¼ mtl i Kopparp
Anna Lisa Eklund	1800-02-02 i Ekeby
Barn: Johan August	1826-12-10 i Säby, gift och bonde i Kopparp,
Anna Sofia	1829-10-21 i -ö-, g m Anders Johan Jonsson, Stava
Fredrika Karolina	1831-10-03, g m Jonas Hansson, bonde i Öjan
Karl Andreas	1842, död s å
Karl Edvard	1845-05-01, gift och bonde i Kopparp, se nedan

Gustaf var son till bonden Jan Johan Larsson och Katharina Jönsdotter i Hycke i Säby församling. Anna Lisa var dotter till stålbrännaren Anders Eklund och Maria Danielsdotter vid Boxholms bruk. Först var de bönder i Säby socken 1825-1831, därefter kom de till Ödeshögs socken och hade

gård i Sunneryd 1831-33, i Stavreberg 1833-41, i Narbäck där de innehade 1/4 mtl åren 1841-1851.

Familjen flyttade sedan till Kopparp där Gustaf köpte en gård om 1/4 mtl av Johannes Andersson och Sara Alexandersdotter, som då flyttade till Gyllinge.

Gustaf Johansson förekom som förmyndare, boupptecknare mm. Anna Lisa Eklund dog i rödsotsepidemin 1857 och Gustaf dog samma år av bröstsjuka. Ättlingar till Gustaf Johansson finns fortfarande kvar i Kopparp.

Johan August Gustafsson 1826-12-10 i Säby, bonde,
Anna Sofia Jonsdotter 1830-02-04,
Barn: Alida Josefina 1851-06-06, g m Frans Oskar Andersson i Kopparp,
Karl August 1854-02-13, t Amerika 790321
Emilia Mathilda 1857-05-18, g m Karl Järnström, senare Stava
Hulda Viktoria 1859-11-13, t Amerika 1883
Oskar Adolf 1862-05-19, till Amerika 1888
Helena Karolina 1865-04-18, till Amerika 1894,
Gustaf Alfred J 1868-01-07, till Amerika 1888

Johan var son till Gustaf Johansson och Anna Lisa Eklund ovan. Anna Sofia var dotter till Jonas Andersson och Anna Karin Larsdotter i Stava. Johan och Anna Sofia gifte sig 1851 och de bosatte sig sedan i Kopparp, där de innehade och brukade 1/4 mantal. De hade tre söner och fyra döttrar.

Alla tre sönerna samt två av döttrarna flyttade till Amerika. Två döttrar blev kvar i Sverige. Johan dog 3 nov. 1898. Anna Sofia dog av magsjukdom den 17 februari 1907.

Karl Edvard Gustafsson 1845-05-01, bonde,
Johanna Ch. Andersdotter 1846-10-25,
Barn: Jenny Mathilda 1870-02-23,
Elin Josefina 1873-12-06, död 1878
Anton Theodor 1880-09-11, död samma år
Anton Bernhard S 1881-10-22, död 1886 av difteri
Oskar Efraim 1884-01-17, bonde i Börstabil
Teodor Metodius 1885-09-23, bonde i Kopparp,
Agda Josefina 1895-01-06,

Karl Edvard var son till Gustaf Johansson och Anna Lisa Eklund, se ovan. Johanna var från Munkeryd, dotter till Anders Persson och Klara Jaensdotter. Karl Edvard och Johanna gifte sig 1869 och var sedan bönder i Kopparp på 1/4 mantal. Karl Edvard dog av lungkatarr den 21 december 1916. Johanna dog 1925.

Sven Viktor Jonsson 1832-12-27, bonde,
Johanna M Johansdotter 1832-02-03,
Barn: Gustaf Adolf 1855-01-06, hennes son
Emilia Mathilda 1859-02-01 i Vadstena
Albin Antonius 1862-01-13,
Hilding Felix 1863-10-20,

Sven Viktor var son till Jonas Andersson och Anna Karin Larsdotter i Stava. Han gifte sig 1857 med Johanna Maria Johansdotter från Öninge, dotter till Johannes Johansson och Anna Brita Jönsdotter. Sven och Johanna kom till Kopparp 1859 från Vadstena och innehade och brukade 1/8 i Kopparp. Familjen flyttade 1864 till Stava.

De uppgavs inneha 3/24 men 2/24 nämns också. Sven Viktor uppges i husförhörslängden 1866-1870 vara "fanatisk", vilket kan antas ha bestått i att han var engagerad i Stava missionsförening. Husförhörslängderna vid den tiden innehöll sådana noteringar. Från statskyrkans sida var frikyrkligheten inte alltid väl sedd. Sven Viktor skänkte också en tomt till det första missionshuset i Stava. Han dog 1898. Hustrun Johanna dog 1917. De innehade i Stava den gård som Helge och Ethel Björn senare hade i Stava. Se vidare under Stava.

Anders Magnus Petersson	1815-06-13, bonde på 23/45 mtl,
H1) Maja Lena Säv	1815-09-05 i Åby, död 1870
H2) Kristina S Vass	1845-01-01 i Solberga,
Barn: Justina Sofia	1842-08-23, död 1845
Karl Adolf	1845-01-02, g se nedan
Johan August	1848-04-20, död 1849,
Frans Oskar	1850-12-06, gift, se nedan
Johan August	1855-10-05, död 1856,
Hilma Josefina	1874-04-06,
Johan Teodor	1875-11-02, död s å
Viktor Ferdinand	1877-02-16, (Viktor i Tällekullen)
Johan August R	1878-08-24,
Teodor Isidor	1880-03-08,
Konrad David	1881-10-01,
Selma Amanda	1883-01-08, död av bröstlidande samma år

Anders var son till Peter Hansson och Katharina Andersdotter i Kopparp. Han gifte sig omkring 1842 med Maja Lena Säv, dotter till grenadjären Isak Säv och hans hustru Stina Israelsdotter från Bäck i Stora Åby, se nedan.

Han övertog år 1850 en gård på 1/4 mtl som förut ägts av Jonas Blom. Det är troligt att Anders sedan utökade sitt ägande genom att han övertog systemen, Karin Hansdotters gård, 1/4 mantal.

Maja Lena Säv dog 1870 och han gifte 1873 om sig med Kristina Vass från Gyllinge, dotter till livgrenadjären Karl Johan Vass och hans hustru Hedvig Magnidotter i Gyllinge. Anders dog av kräfta 1884. Kristina Vass flyttade därefter med sina barn tillbaka till Vassatorpet på Gyllinge ägor.

I husförhörslängden 1866-1870 är noterat ett och annat som kan tyda på frikyrkligt intresse. Detta var i väckelserörelsens tid. För Anders Magnus och hans första hustru har noterats öläsö, vilket skulle kunna vara förkortning för läsare. Även för sonen Karl Adolf har gjorts sådan notering.

Bouppteckningen efter Maja Lena Säv visade tillgångar för 12003 riksdaler, därav Kopparp 9600 riksdaler.

Isak Säf (1786-05-25 i Stora Åby), från Åby 53, gratialist
h Stina Israelsdotter 1780-01-07 i Heda, död 1855

Isak Säf hade varit soldat för Bäck i Stora Åby. Isak och Stina var föräldrar till Maja Lena Säv, se ovan. De kom till Kopparp i början av 1850-talet och hade där ett undantag hos sin dotter och måg. Isak hade sannolikt sina rötter i Bökö i Stora Åby. Stina var från Jussberg i Heda.

Stina Israelsdotter dog 1855. Av bouppteckningen framgår att hon efterlämnade maken, Isak Säv, samt två barn, en son boende i Boet, och en dotter, Maja Lena, gift med Anders Petersson ovan.

Bouppteckningen upptog tillgångar för 228 riksdaler och skulderna till fyra riksdaler. Bland tillgångarna fanns en ko, ett får med lamm samt en gris. Isak Säv avled 14 oktober 1861. Han efterlämnade två barn, sonen Jonas i Boet och dottern Maja Lena, gift med Anders Magnus Petersson i Kopparp.

Tillgångarna uppgick till 111 riksdaler och skulderna till 27 riksdaler. Tillgångarna bestod av inre lösöre och personliga tillhörigheter. Den avlidnes gångkläder uppgick till 75 riksdaler och bestod av ett stort antal rockar, pälsar, västar, byxor, mössor, hängslen, skjortor, pjäxor, skor, strumpor, handskar, vantar, halsdukar, kravatter osv.

Frans O Andersson	1850-12-06, bonde på 23/192 mtl,
Alida S Johansdotter	1851-06-06,
Barn: Ernst Robert	1874-12-11, bonde i Stavreberg,
Karl Oskar	1879-06-12, död 1880
Karl Josef	1884-03-02, på volontärskola i Norrköping 1908,
Helena Josefina	1887-09-21,
Fredrik Eudocius	1890-09-05,

Frans och Alida gifte sig 1874. Frans var son till Anders M Petersson och Maja Lena Säv. Alida var dotter till Johan August Gustafsson och Anna Sofia Jonsdotter och de hade således båda växt upp i Kopparp.

De innehade och brukade därefter 23/192 mtl. Att döma av anteckningar i husförhörslängden var Frans engagerad i missionsföreningen i Stava. De flyttade till Stora Åby 1908. Där dog Alida. Sonen Ernst Robert blev bonde i Stavreberg och omkring år 1915 flyttade också Frans dit.

Karl Adolf Andersson	1845-01-02, bonde på 23/192 mtl,
Hedda Sofia Bårström	1755-12-09 i Gränna
Barn: Albertina Teresia	1875-04-30,
Oskar Emil	1877-08-20,
Frans Erik	1880-03-02,
Anna Elisabet	1883-01-14, till Amerika 1900,
David Rickard	1884-12-27, lokeldare 1901, Amerika 1902,
Selma Vilhelmina	1887-09-22,
Teodor Verner	1891-04-04,
Hildur Josefina	1895-04-29,

Karl var son till Anders Magnus Petersson och Maja Lena Säf i Kopparp. Han gifte sig 1874 med Hedda Sofia Bårström. Hon var från Långliden i Gränna socken, dotter till Axel Bårström och Eva Kristina Svendsdotter. I husförhörslängden 1881 står att Karl Adolf *bör plikta*.

Anledningen härtill står inget om. I nästa husförhörslängd står att Karl Adolf är *sekt*. Jag antar att Karl Adolf har varit aktiv i väckelserörelsen på något sätt.

Karl Adolf innehade och brukade 23/192 mtl. Adolf har dock omkring 1880 troligen sålt sin del och står senare skriven som arbetare. 1902 flyttade familjen till Stora Smedstorp där de arrenderade ¼ mtl. 1905 flyttade de till Bodebol. Därifrån flyttade de till Sunneby där de arrenderade en gård. Därefter köpte de en gård i Sestorp och fortsättningen vet jag inget om.

Gustaf Arvid Klein	1833-11-28, livgrenadjär, arbetare, gratialist
Sofia Maria Krus	1834-05-26,
Barn: Edla Hilma Ottilia	1880-04-23,
Hulda Mathilda	1860-11-09, i Bodebol, till Gränna 1877,
Klara Charlotta	1863-01-01, död 1880
Karl Johan	1865-02-18, död 1875,
Hilda Maria	1867-10-27, t Amerika 5/11 1884
Gustaf Herman	1870-11-23, t Amerika 27/4 1887
Anna Sofia	1875-08-13, t Amerika 27/4 1887
Karl Hjalmar	1878-07-30, död 1870,
Edla Hilma Ottilia	1880-04-23, (ej antr. i föd.boken),

Gustaf kom från Sväm till Kopparp 1858 och gifte sig samma år med Sofia som då kom från Kushult. Gustaf efterträdde Olof Frost som livgrenadjär för Kopparp. Gustaf var son till drängen Sven Svensson och hans hustru Märta Eriksdotter, Klämmestorp.

Sofia var dotter till livgrenadjären Peter Krus och hans hustru Katharina Helena Nilsson, Kushult. Möjligen bodde familjen i slutet av 1880-talet i Kopparps kvarn, innan de 1889 flyttade till Sunneryd.

Mera om denna familj finns att läsa under Sunneryd.

Sven Johansson	1827-07-09, skomakare, i egen stuga,
Mathilda K Andersdotter	1832-11-14 i Norrköping
Anna Amanda	1862-11-04,
Karl Alfred	1865-10-25, död 1868

Under åren 1863-67 bodde skomakaren Sven Johansson med sin familj i egen stuga på Kopparps ägor. Detta kan ha varit på Lena-Lyckan. Sven och Mathilda gifte sig 1859 enligt uppgift i husförhörslängden. De bodde sedan inhysta i Sunneryd och där står Sven skriven som *gifta drängen*. Till Kopparp kom de 1863, möjligen från Holkaberg. De hade också bott i Sunneryd från 1859.

Sven Johansson var son till torparen Johan Jonsson och hans hustru Maja Gustafsdotter på Åby Fyrbondegårds ägor. Familjen flyttade senare till Stenbrostaden på Åby Gästgivargårds ägor. Sven bodde kvar i föräldra-

hemmet. Han hade en äldre broder, Karl Gustaf, född 1819, som även han bodde kvar i föräldrahemmet ännu 1856-57. Dessa år dog föräldrarna.

Mathilda var från Norrköping och hennes bakgrund känner jag inte. Hon kom från Väversunda 1859. Möjligen hade de gift sig där.

Efter fyra år i Kopparp flyttade de till Västmanland. Mathilda hade möjligen tidigare flyttat till Västmanland, kanske Dingtuna, enligt en notering i husförhörslängden Där dömdes Sven i september 1867 till 2 månaders fängelse för våld mot hustrun, enligt noteringar i husförhörslängden. Mathilda dog 1879.

Sven Johanson stannade inte länge i Västmanland. Han kom tillbaka till Kopparp omkring 1876 och bodde återigen någon period på Lenalyckan. Hustrun Mathilda bodde då kvar i Västmanland enligt husförhörslängden. Han hade då med sig Karl Valfrid Anderson född 14 maj 1870 och som uppgavs vara en oäkta son till Mathilda.

På Lenalyckan bodde då också Lena Greta Alm som inhyst. År 1885 flyttade Sven till Holkaberg uppger husförhörslängden. Han kom troligen snart tillbaka till Kopparp, möjligen åter till Lenalyckan. Han bor sedan ensam där fram till 1896 då han flyttades till Fattighuset i Ödeshög. Där gick han under namnet *Svente Sus*. Han dog där den 25 januari 1915.

Det finns lite minnen i Östgötabygdens tidning om Sven. Det var kyrkovaktmästaren Karl Blom som berättade gamla minnen och då berättade han följande, den 20 september 1946.

Vi har vid några tillfällen talat om ålderdomshemmet eller, som det oftast kallades, fattighuset. Här låg både män och kvinnor i samma rum och jag kommer ihåg en gubbe som de kallade Svente i Susa. Han hade varit skomakare nere mot Munkerydstrakten och kom till fattighuset då hans gumma gett sig iväg ifrån honom och rest hem till Västeråstrakten.

På fattighuset hade han sin skodisk bredvid sin säng och tjänade litet extra på att laga skor. Jag var där en gång med ett par skor som skulle lappas och hade med mig en halva öl och bjöd honom på. Han var nämligen kär i starksaker och köpte sig ett stop ibland när han kunde komma åt.

Kassören Emil Björkman, som var styresman för ålderdomshemmet på den tiden, försökte hålla uppsikt och var noga i detta stycke. Svente var en knivig gubbe och Björkman hade fullt schå att hålla honom i styr. Svente påstod t.o.m. att han fått ett rapp av Björkmans krycka.

I sängen intill Svente låg en gammal, förvärt gumma Lann och när hon såg Svente dricka av ölet och mysa ville hon ha en klunk att lindra värken med, men fick inte smaka. Han var elak och brukade ha en brännvinsbutelj, med vatten i, och tog sig en slurk ibland och harkade och "hade sig", för att reta gumman. Vid ett tillfälle då Björkman var och läste lagen för Svente och var synnerligen sträng och bister så sade Svente flegmatiskt: "Goe kassörn, jag får säjan de att ju mer han hatar mej, te bättre trivs ja".

Om hans broder Karl Gustaf Johansson kan nämnas att han också var skomakare. Han bodde efter föräldrarnas död på Sandstugubacken och hade tillnamnet Susa. Han dog 1865.

Dottern Anna Amanda flyttade till Enköping 1878. Hennes vidare öden är okända.

Var det möjligen Isak Säf som på 1850-talet började röja till åker på Lena-Lyckan?

Lena Greta Alm 1825-12-06, änka, fattighjon,
sonen Anders J Johansson 1857-03-06,

Lena Greta Alm var dotter till pigan Ingrid Jönsdotter i Häggestad. Hennes fader är inte nämnd. Hon växte upp som fosterdotter på Fogeryds ägor, möjligen hos en moster till henne. Hon var sedan piga på olika håll i bygden under åtskilliga år.

Hon gifte sig 1855 med änklungen Johannes Andersson i Gåsabol, som var 40 år äldre än henne, född 1784. De fick en son tillsammans, Anders Johan. Lena Greta blev änka 1865.

Hon bodde med sin son kvar en tid på ett undantag i Gåsabol. Maken hade ägt 1/36 mantal i Gåsabol men hade haft 4-5 barn i sitt första äktenskap. Undantaget var troligen omöjligt att leva på och Lena Greta flyttade 1866 med sin son till Lilla Krokek.

Där bodde de inhysta i två år och därefter kom de 1868 till Kopparps ägor. Här bodde de i en torpstuga i nordväst, några hundra meter väster om bäcken, intill gränsen mot Lakarp. Där var ett par små åkrar och en liten betesvall till detta som förr kallades Lena-Lyckan. Den låg på Karl Edvard Gustafssons mark.

Josef Gustafsson från Kopparp har berättat att Lena rökte pipa, men att hon inte gärna ville visa detta. När Josefs farfar mötte henne en gång var hon snabb med att stoppa undan pipan i en korg med kläder. Hon var möjligen på väg ner till bäcken för att tvätta. Strax därefter började det ryka ur tvättkorgen. Vi kan fundera över varför hon rökte. Det var förmodligen inte tobak. Det var troligen någon ört eller växt som hon själv producerat och som kanske gav mättnadskänsla. Detta är bara min spekulation.

Hon var enligt husförhörslängden ett *fattighjon*. Hennes son, Anders Johan, var från sitt 15:e år dräng i Kopparp, sedan i Sunneryd, sedan avreste han den 5 oktober 1879 till Amerika. Lena är ett av många exempel i vår historia på människor som kanske inte fick ut särskilt mycket av livet, åtminstone inte av materiell välfärd. Hon dog av förkylning 24 december 1881.

Hon uppgavs vara fattighjon men efterlämnade trots detta tillgångar för 203 kronor, bestående av dels en gammal stuga på Kopparps ägor, dels inventarier och dels infordringar, utlånade pengar. Möjligen kan pengarna vara ett arv från någon avlidna släkting.

I grannbyn Gyllinge skedde 1855 ett dråp. Det var *häradsbosen* Johan Kumling som på Gyllinge sandgårde slog ihjäl sin hustru. Läs mera om detta i berättelsen om Gyllinge.

1860 genomfördes laga skiftet i Kopparp. Denna förrättning tog sin början den 8 september 1856. Det fanns då fyra gårdar i Kopparp. De var lika stora och omfattade vardera ¼ mantal. De ägdes av Gustaf Johansson, hans son Johan August Gustafsson, Anders Magnus Petersson och Katharina Hansdotter.

Vi kan anta att det successivt från det storskiftet 1818 hade skett en *utglesning* av husen i byn och därför behövdes nu bara en gård flyttas. Under skiftets gång avled Gustaf Johansson. Den norra gården hade då blivit delad på två ägare. Karl Edvard Gustafsson och Sven Viktor Jonsson. Den hade tidigare ägts av Gustaf Johansson. Katharina Hansdotter blev den enda som ålades flytta sina hus, från den ursprungliga hustomten i byn till en plats närmare Gyllinge. Jag har här hämtat något ur anteckningarna rörande denna utflyttning:

Utflyttar gör Katharina Hansdotter med följande byggnader m.m.

- 1 Mansbyggnaden under torvtak, inredd till stuga, kök och förstuga på nedre botten samt nattstuga och förstuga på övre, tre eldstäder, 14½ alnar lång, 6½ hög och bred.
- 2 Bodbyggnad med två bottnar samt stall och vagnshus, 22 alnar lång, 5½ hög och 7½ bred.
- 3 Loge med två lador, fähus och foderskulle, halmtak, 26 alnar lång, 5 hög och 11½ bred.
- 4 Svinhus, 5 alnar lång, 3 alnar bred och 3 hög.
- 5 Trädgården flyttas, liksom
- 6 Källan,
- 7 Anläggning av väg.

Katharina Hansdotter avled 1860 och hennes gård övertogs därefter av hennes brorson Anders Magnus Petersson i Kopparp. Därvid hopslogs dessa två öfjärdingarö och en gård om ½ mantal uppstod. Någon husflyttning blev inte av. Däremot uppstod senare ett annat problem.

Det fanns egentligen ytterligare en gård i Kopparp, en mindre gård eller torp omfattande från början 1/96 mantal men som senare ändrades till 1/48 mantal. Denna hade dock inte varit någon egen fastighet.

Det var från början Johan Jonsson Blom som ägde denna, redan vid tiden för laga skiftet. Möjligen innehade Gustaf Henrik Petersson sedan hälften härav. På 1870-talet kom skomakaren Karl August Karlsson till Kopparp och han gifte sig med Mathilda Blom och sedan dess har denna lilla gård omfattat 1/48 mantal, och gör så fortfarande.

Den ägs av ättlingar till skomakaren. Åren 1930-32 gjordes ett särskilt laga skifte för att bryta ut denna fastighet.

Johan August Engblom	1856-12-14 i Gränna,
Mathilda Fredriksdotter	1856-11-07 i "-
Barn: Karl Oskar David	1880-06-18 i "- , bosatt i Gränna
<u>Ernst</u> Axel Emil	1883-10-23 i "- , bosatt i Jarlbolund, Hov
<u>Hanna</u> Maria	1886-04-25 i "- , bodde kvar i Kopparp
Johan <u>Fredrik</u> Vilh	1889-09-01 i "- , bosatt i Linköping
Gustav Teodor V	1891-12-05 i "-
John Erik	1894-12-11 i "-, poliskommissarie i Göteborg
<u>Ture</u> Reinhold	1897-03-01, bosatt i Linköping
<u>Anton</u> Sigfrid V	1898-02-02, bonde, övertog föräldragården
<u>Sven</u> Gunnar Daniel	1900-08-17,

Johan Gustafsson i Kopparp, se ovan, sålde omkring 1895 sin gård till Johan August Engblom, son till soldaten Anders Johan Engblom och Stina Gadd i Klevens soldattorp i Gränna socken. Mathilda var dotter till Fredrik Svensson och Johanna Sofia Andersdotter i Kaxtorp, den senare kommen från Svinåsen. Det var således en lokal bakgrund för familjen Engblom. Mathilda dog 1938 och Johan dog 1940. Från omkring 1930 bodde endast Johan och Mathilda samt deras son Anton och dottern Hanna kvar på gården. De övriga barnen hade lämnat boet.

Sonen Anton övertog föräldragården och systemen Hanna bodde kvar som hushållerska åt brodern. Efter deras död (på 1960-talet) köptes gården av Bo Eriksson i Lakarp. Bostadshuset avskildes och blev fritidshus.

Karl August Karlsson 1850-12-02 i Rinna, skomakare
 Mathilda Blom 1850-08-20,
 Barn: Karl Jakob 1878-07-25, fallandesot, frikallad från militärtjänsten,
 Ossian Efraim 1880-10-15, skomakare, postbärare, bodde i Munkeryd
 Ernst Vilhelm Julius 1883-03-03, g m Emilia Vilhelmina Palm, utfl. t Ödeshög
 Anton Augustinus 1885-08-28, predikant för Svenska Missionsförbundet
 Hulda Olivia 1887-12-16, gift 1914 och flyttade till Stora Åby
 Axel Richard 1890-03-12, bonde i Stora Krokek, gift med Ethel
 Julia Maria 1893-07-07, g m Albert Karlsson, kvar i föräldrahemmet
 Gerda Florentina 1897-06-20, död s å

Karl August Karlsson kom från Rinna år 1877 och var då dräng i Stavreberg. Han gifte sig 1877 med Mathilda Blom, dotter till Johan Jonsson Blom och Stina Sofia Persdotter. Efter giftermålet 1877 bodde de i Kopparp till 1880 då de flyttade till Munkeryd. De återkom 1883 till Kopparp.

Deras torp, eller gård, bestod av 1/48, det som Johan Jonsson Blom tidigare innehåft. Mathilda Blom dog 1914 och Karl August dog 18 juli 1935. Torpet övertogs av dottern Julia och hennes man Albert Karlsson.

Karl August Karlsson var under ett 40-tal år söndagsskollärare. Den hölls på stora gården i Kopparp, där Arto bor år 2009. Dessutom hölls söndagsskola i Stava missionshus.

Johan A Lindberg 1864-12-12 i Tollstad, livgrenadjär
 Josefina O Karlsdotter 1865-01-21 i Adelöv, i Nannarp
 Barn: Anna Teodora T 1890-09-15,
 Artur Valfrid 1892-08-14,
 Oskar Hilbert 1894-02-21,
 Henrik Efraim 1896-04-30,
 Karl Teodor 1898-06-14,
 Rut Astrid Linnea 1900-02-09,
 Georg Helmer 1902-08-29,
 Josef Algot 1905-08-08,

Johan kom från V Tollstad till Holkaberg som dräng 1888. Hans bakgrund i V Tollstad känner jag inte. Josefina var dotter till pigan Anna Stina Johannesdotter i torpet Sandstugan under Nannarp i Adelöv.

Hon kom till Narbäck 1884 som piga hos Karl August Sjöberg som då hade den ena gården i Narbäck. Hon var sedan piga i Munkeryd 1885 och i Holkabergr 1887.

Det var här i Holkabergr som de träffades, Johan och Fina. De gifte sig 1888 och bodde sedan en tid i Holkabergr. 1889 flyttade de till Kopparps soldattorp, där Johan blev livgrenadjär.

De flyttade omkring 1908 till torpet Fridhem vid Vättern, på Narbäck's ägor. Johan var den siste soldaten i Kopparps soldattorp. Mera om familjen Lindberg finns att läsa under Narbäck.

Vid sekelskiftet år 1900 bodde i Kopparp sju familjer, nämligen Karl Edvard Gustafsson med hustru Johanna och barnen Oskar, Teodor och Agda, vidare Johan Engblom med hustru och åtta barn, vidare Anna Jonsdotter, änka efter Johan Gustafsson, med en dotter, vidare Frans och Alida med fem barn, Karl och Hedda med fyra barn, skomakaren August Karlsson med hustru och fem barn, och slutligen soldaten Johan Lindberg med hustru Josefina och fem barn, tillsammans 37 personer, plus pigor och drängar.

Teodor M Gustafsson 1885-09-23, bonde på 1/4 mtl,
Selma Johansdotter 1884-06-11,
Barn: Astrid 1914-03-07, g m Albert Johansson
Tage 1915-12-02, levde ogift hos systemen Astrid
Josef 1918-01-30, g m Inez. Övertog föräldragården.

Teodor var son till Karl Edvard Gustafsson och Johanna Andersdotter, som vi läst om tidigare. Han var också sonson till bonden Gustaf Johansson i Kopparp och hans hustru Anna Lisa Eklund. Teodor gifte sig med Selma, dotter till Johan Andersson Berg och Aqvilina Kylén i Glasfall. Teodor övertog föräldragården i Kopparp.

Enligt boken Gods och gårdar som utkom i mitten av 1940-talet hade gården en areal av 31 hektar, därav 6 hektar åker. Enligt samma källa var bostadshuset från 1884 och ekonomibyggnaderna från 1893, och vidare framgick att Teodor där hade två hästar och åtta nötkreatur.

Sven August Johansson 1860-10-14 i Gränna, arrendator på 1/2
Hedda Lovisa Johansdotter 1860-04-20 i Adelöv
Barn: Karl Georg 1891-05-30 i Gränna, g m Rut Linnea Vågman
Josef A G 1898-03-05
Sigurd 1903-01-23, g m Rut Forsander, utfl. till Adelöv

August var son till torparen Johan Fredrik Karlsson Falk och hans hustru Johanna Svendsdotter från torpet Jordsnäs under Östanå i Gränna landsförsamling. Hedda kom från Södraholm i Adelöv och var dotter till Johan Johannesson och Maja Karin Svendsdotter på Jakobstorp under Södraholm. August och Hedda med familj kom till Narbäck som arrendator 1899. De flyttade till Kopparp 1907.

August stod i Kopparp först skriven som arrendator, sedan som ägare av 1/4, senare 23/48. August dog 21 maj 1941. Hedda dog 1935.

Gården arrenderades några år av sonen Georg, gift med Rut Vågman. De flyttade 1936 till Sväms Skräddaregård. Arrendet övertogs då av brodern Sigurd. År 1938 flyttade han till Adelöv. Då övertogs gården av Albert och Astrid, se nedan. Sven bodde kvar på gården på ett undantag fram till sin död år 1941.

När Georg Svensson 1936 flyttade från Kopparp hölls en auktion och därvid såldes ett dräktigt sto 8 år, två ston, 10-18 år, sex kor i mjölk- och kalvställning, tre betäckta kvigor, två mindre dito, två tjurar, sju får, en bagge och två svin.

Vidare såldes en såmaskin, en hästräfsa, en hästhacka, en rovfrömaskin, en åkvagn, en lastvagn på fjädrar, arbetsvagnar, släde, kälkar, harvar, plogar, årder, vält, hökärta och sandkista. Där såldes par- och enbetsseklar, hackelsemaskin, vannor, handredskap, separator, kärna (Alfa), spannmål, potatis m.m. Detta ger en bild av bondens vardag i Kopparp.

Albert Johansson	1902-06-27 i Lackalänga, hemmansägare
h Astrid f Gustafsson	1914-03-07,
Barn: Ines Linnéa	1939-08-16 i Motala, död 3/10 1949 i polio
Arto	1945 i Bankevid

Tage Johansson 1915-12-02, lantarbetare, broder till Astrid,

Albert och Astrid förvärvade gården 1938, 23/48 mantal. Enligt uppgift ur boken Gods och gårdar från mitten av 1940-talet bestod gården av 50 hektar mark, därav 11 hektar åker. Enligt samma källa hade Albert och Astrid 3 hästar och 15 nötkreatur på gården. Bostadshuset var byggt 1875(1887) och övriga byggnader 1920.

Astrid dog 1963 och Albert dog 1868. Hos dem bodde också Astrids broder Tage. Gården övertogs 1966 av sonen Arto.

Anton Engblom	1898, hemmansägare,
Hanna Maria Engblom	860420 i Gränna, hushållerska, syster till Anton

Efter föräldrarnas död 1938 och 1940 övertog Anton föräldragården i Kopparp. System Hanna stannade kvar och blev hushållerska åt brodern. Enligt boken Gods och gårdar hade gården en areal av 27 hektar, därav 4,5 hektar åker. Bostadshuset uppgavs vara byggt omkring år 1850 och ekonomibyggnaderna 1868.

Anton hade en häst och sju nötkreatur på gården. Han drabbades omkring 1950 av polio och blev delvis förlamad. Gården arrenderades då en tid av Josef Gustafsson i granngården. Anton och Hanna flyttade till Solgården i Ödeshög på 1960-talet. Gården köptes senare av Bo Eriksson i Lakarp. Bostadshuset är fransålt.

Klas V Petersson Ferb	1854-10-22 i Vireda, g 1879, livgrenadjär
Augusta Nyman	1853-08-02 i Gränna
Barn: Patrik Rikard Napoleon	1879-06-04 i Vireda
Jenny Ottilia E	1880-10-29,
Robert Henrik	1882-10-15,
Alma Cecilia Anna	1884-10-21, , g m snick. Anders A Alfredsson
Ester Cecilia	1887-04-03,
Agnes Albertina	1889-09-18,

Familjen Ferb avlöste den tidigare soldatfamiljen Pan i Stora Krokeks soldattorp. Till en början hade även denne soldat namnet Pan men det ersattes omkring 1880 av namnet Ferb. Klas var son till Peter Jansson och hans hustru Margareta Petersdotter i Staggarp i Vireda.

Augusta var soldatdotter från Nyarp i Gränna landsförsamling. Hennes föräldrar hette Fredrik Nyman och Maria Katharina Johannesdotter. Klas och Augusta gifte sig 1879 och Klas var till en början livgrenadjär för Stora Hultrum i Vireda och där föddes också sonen Patrik. Klas hade då soldatnamnet Palm.

Till Stora Krokeks soldattorp kom de någon gång vid mitten av 1880-talet. Möjligen hade soldattorpet då stått tomt en tid.

Indelningsverket började närma sig slutet av sin långa historia och i den långa raden av soldater i Stora Krokeks soldattorp blev Klas Ferb den siste. Omkring 1906 flyttade familjen till soldattorpet i Kopparp, inte som soldat utan som torpare.

Ferb hade enligt kontrakt den 31 januari 1907 köpt torpet. Enligt handlingarna var torpets areal 9 tunnland. Köpesumman var ett tusen sju hundra kronor. I kontraktet har dessutom noterats att torpets namn *nu skulle vara Löfhagen*.

Ferb ansågs dessutom vara en *klok gubbe* som kunde bota sjuka djur. Klas Ferb dog 1923 och hustrun Augusta dog 1932. Ensam kvar på det gamla torpet bodde dottern Agnes Ferb. . Hon uppgavs vara *stickerska*. Hon dog 24 september 1945

Rosenlund

August Forsander	1855-01-22 jordbruksarbetare,
Hilma Jos Fleischer	1874-05-23 i Gränna
Barn: Evert Herman V	1903-03-25 i Adelöv, utfl. till Rogslösa 1944
Erik Conrad M	1904-11-12,
Agnes Elvira	1907-04-07, sjukpensionerad
Karl Axel	1909-10-20, g 1927 med Lilly, utflyttad till Öjan
Elis	1911-06-04, arbetare, ogift
Alice	1915-05-24, utfl. till Tranås

August var son till Karl Johan Forsander och Kristina Sofia Persdotter på Staffanstorps ägor. Hilma var från Åsvarp i Gränna socken, dotter till Gustaf Axel Fleischer och Johanna Sofia Johannesdotter. August och Hilma gifte sig 1899.

De bodde först i Öjan, på det torp som ligger utmed vägen mellan Öjan och Gyllinge. År 1913 flyttade de till Rosenlund på Kopparps ägor, utmed

vägen mellan Kopparp och Gyllinge. August stod då skriven som jordbruksarbetare. Han gjorde dagsverken hos bönderna.

Han dog 9 juni 1941. Kvar på Rosenlund bodde sonen Elis. Han förblev ogift. Han bodde kvar på Rosenlund fram till 1984, då han dog. Rosenlund förvärvades sedan av Vivianne Fyhr, dotter till Alice. Vivianne och hennes man, Stig Fyhr, använder Rosenlund som fritidsbostad.

1/48

Albert Konrad Karlsson 1892-11-01 i Stora Åby, snickare och småbonde
Julia Maria Karlsson 1893-07-07,
Barn: Inga Maria Linnea 1923,
Nils 1926, se nedan
Elvy Josefina 1927,
Aina Julia Margareta 1933, gift och bosatt i Uppgränna

Albert var från Stora Åby och jag har ingen information om hans bakgrund. Julia var dotter till Karl August Karlsson och Matilda Blom i Kopparp. Albert och Julia övertog hennes föräldrars torp, eller gård, i Kopparp. Albert står angiven som hemmansägare. Han anlätades ofta som snickare.

Efter att Albert och Julia dött bodde sonen Nils ensam kvar. Han skadades svårt i samband med en olycka under sin drängtjänst i Narbäck. Ett ben amputerades och han hade sedan protes. Han flyttade 1998 till Ödeshög och sedan dess står torpet, eller den lilla gården, öde. Nils dog 2008.

1/4

Josef Gustafsson 1918-01-30, hemmansägare,
Inez Gustafsson 1925-
Kjell
Kenneth

Josef övertog den gård som hans föräldrar, Theodor och Selma tidigare innehåft. Det var den norra gården i byn. De bodde kvar och brukade gården fram till 1967, då familjen flyttade till Ödeshög.

Fram till dess hade gården brukats på traditionellt sätt, med kor och med mjölkleveranser till mejeri. Numera är skog planterad på åtskillig åkermark. Husen står nu öde. Gården övertogs 1989 av sonen Kjell. Han bor i Väderstad. Gården är fritidsbostad.

- - -

Den gård som Albert och Astrid Johansson tidigare innehade övertogs 1966 av deras son Arto Johansson. Han bor där med sin hustru Carmen. På gården fanns kor fram till 1988 och han levererade mjölk till mejeri fram till dess. Numera dominerar vallodlingen. Spannmål förekommer i viss omfattning. Skog har även här planterats på en del av åkermarken.

Utmed bäcken som rinner genom Kopparp kan man fortfarande se spår av både kvarnen och sågen som en gång fanns här.

År 2008 bor två personer permanent i Kopparp. Bostadshus och ekonomibyggnaderna på de tre gårdarna i Kopparp är intakta. Några betesdjur

förekommer inte. Ängar och hagmarker är delvis planterade med skog men de centrala delarna är öppna och ljusa.

Detta är min berättelse om Kopparp. Den har mest handlat om äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Jönköping i maj 2009
Arne Ivarsson